

DOĞU ANADOLU
KALKINMA AJANSI

ÖZALP İLÇE ANALİZİ

EKONOMİK
YAPI

SOSYO
KÜLTÜREL
YAPI

ALTYAPI
VE
ULAŞIM

ÇEVRE
VE
ENERJİ

HAZIRLAYAN
Mustafa TURNA
Planlama, Programlama ve
Koordinasyon Birimi Uzmanı

Nisan, 2016

DAKA
DOĞU ANADOLU
KALKINMA AJANSI

T.C.

DOĞU ANADOLU KALKINMA AJANSI

ÖZALP İLÇE ANALİZİ

KÜBRA AKPINAR

Planlama, Programlama ve Stratejik Araştırmalar Birimi Uzmanı

ÖZALP İLÇE ANALİZİ

Kübra AKPINAR

Planlama, Programlama ve Stratejik Araştırmalar Birimi Uzmanı

ÖZALP İLÇE ANALİZİ

Belge No :
Revizyon No : -
Revizyon Tarihi : -
ISBN :

Editör(ler) : -

Tasarım :

Basım Yeri :

Matbaa Sertifika No :

ÖZALP İLÇE ANALİZİ

Yönetici Özeti

Kısaltmalar

AB	: Avrupa Birliği
ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
DHMI	: Devlet Hava Meydanları İşletmesi
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
DSİ	: Devlet Su İşleri
MDA	: Mevcut Durum Analizi
VASKİ	: Van Su ve Kanalizasyon İdaresi
İBBS	: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması
KGM	: Karayolları Genel Müdürlüğü
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KSS	: Küçük Sanayi Sitesi
MTA	: Maden Tetkik Arama
OSB	: Organize Sanayi Bölgesi
RES	: Rüzgâr Enerjisi Santrali
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
TCDD	: T.C. Devlet Demiryolları
TSO	: Ticaret ve Sanayi Odası
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
VANDAŞ	: Aksa Van Doğalgaz
HES	: Hidroelektrik Santrali
EPDK	: Enerji Piyasası Denetleme Kurulu
GES	: Güneş Enerji Santrali

İçindekiler

Yönetici Özeti	iii
Kısaltmalar	iv
İçindekiler	v
Tablo, Şekil ve Grafikler Listesi	vii
Tablolar	vii
Haritalar	viii
Grafikler	viii
1. Giriş	1
1.1. İlçeye Genel Bakış	1
1.2. İlçenin Coğrafi Yapısı	2
1.2.1. Coğrafi Yapı Ve İdari Sınırlar	2
1.2.2. Dağlar	4
1.2.3. Vadiler	6
1.2.4. Riskli Alanlar	6
1.2.5. Genel Toprak Yapısı	9
1.2.6. Akarsular, Göller ve Sulak Alanlar	11
1.2.7. Çayır ve Mera Alanları	13
1.2.8. Sıcaklık	15
1.2.9. Yağış	15
1.3. İlçenin İdari Yapısı	18
2. Sosyo-Kültürel Yapı	20
2.1. Nüfus	20
2.2. Göç	22
2.3. Eğitim	22
2.4. Sağlık	27
2.5. Spor	28
2.6. Sivil Toplum Kuruluşları	28
2.6.1. Dernekler	28
2.6.2. Vakıflar	30
3. Ekonomik Yapı	31
3.1. Tarım ve Hayvancılık	31
3.1.1. Tarımsal Yapı ve Alan	31
3.1.2. Bitkisel Üretim	33
3.1.3. Hayvansal Üretim	37
3.2. Sanayi	44
3.2.1. Küçük Sanayi Siteleri	46

3.2.2. İlçede Öne Çıkan Sektörler**	47
3.2.3. İstihdam ve Sosyal Güvenlik	49
3.3. Madencilik.....	51
3.3.1. Yeraltı zenginlikleri	51
3.4. Kültür ve Turizm.....	53
3.4.1. İlçede Kültürel Göstergeler.....	53
3.4.2.Koruma ve Sit Alanları	53
3.4.3.İlçede Konaklama İmkanları	55
4. Altyapı ve Ulaşım	57
4.1. Altyapı	57
4.1.1.İçme Suyu	57
4.1.2. Atık Su Ve Kanalizasyon.....	58
4.1.3. Katı Atık.....	60
4.1.4.İletişim ve Haberleşme	62
4.2. İlçede Ulaşım	63
4.2.1. Karayolları	63
4.2.2. Demiryolu	66
5. Çevre ve Enerji.....	67
5.1. Çevre.....	67
5.1.1. Endemik Flora	67
5.1.2. Endemik Fauna	68
5.2. Enerji.....	70
5.2.1.Doğalgaz	70
5.2.2.Elektrik	70
5.2.3. Yenilenebilir Enerji.....	71
6. Sonuç ve Değerlendirme	78
ÖZALP İLÇESİ:	79
Kaynakça	80

Tablo, Şekil ve Grafikler Listesi

Tablolar

Tablo 1: Özalp İlçesi Göller, 2015	11
Tablo 2: Van İli Çayır ve Mera Alanları , 2015	13
Tablo 3: Özalp İlçesi Genelinde Farklı Periyotlarda Ölçülen Uzun Yıllar Aylık Ortalama Sıcaklık Verileri (°C)	15
Tablo 4: Özalp'in Aylara Göre Kar Yağışlı Gün Sayısı (1957-2009)	16
Tablo 5: Bölgede Yer Alan İlçe, Köy ve Belde Sayısı ile Bölgenin Yüzölçümüne İlişkin Bilgiler, 2016....	18
Tablo 6: İlçe Köylerinin Nüfusu, İlçe Ve İl Merkezine Uzaklıkları, 2016	19
Tablo 7: 2010-2015 Yılları Arası Bölge Nüfusu, 2015	20
Tablo 8: Bölgede Nüfus Bağımlılık Oranları, 2015.....	21
Tablo 9: Bölgenin Aldığı ve Verdiği Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı, 2015	22
Tablo 10: Üç Büyük Şehirde Vanlı , TRB2li ve Özalpli Nüfusu Varlığı	22
Tablo 11: Özalp, Van ve TRB2 Bölgesi Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayıları.....	23
Tablo 12: Taşınmalı Eğitim Yapan Okul Sayıları, Halk Eğitim Merkezi ve Özel Eğitim Kurumları Sayısı (2015)	27
Tablo 13: Bölgede Üniversitelere Ait Bilgiler, 2015	27
Tablo-14: Bölgede Sağlık Kuruluşları ve Uzman Personel Sayıları, 2015	28
Tablo-15: Spor Tesisi ve Toplam Lisanslı Sporcu Sayıları, 2015	28
Tablo 16: Bölgede Dernek ve Üye Sayıları, 2015.....	29
Tablo-17: Faaliyet Alanına ve Türüne Göre Dernek Sayıları, 2015	29
Tablo-18: Bölgede Kuruluş Amacına Göre Vakıflar, 2015	30
Tablo-19: Özalp ve Van Tarım Alanları, 2015 (Dekar olarak).....	31
Tablo-20: Traktör Sayısı ve Traktör Başına Ekilen Tarım Alanı, 2014	33
Tablo-21: Bölgede Ürün Türlerine Göre Ekilen Tarla Alanı ve Üretim Miktarları, 2015	33
Tablo-22: İlçede Ürün Türlerine Göre Ekilen Alan ve Üretim Miktarları, 2015	34
Tablo-23: İlçede Öne Çıkan Sebze Ürünleri, 2015 (Aksi belirtilmedikçe ton olarak).....	35
Tablo-24: İlçede Öne Çıkan Meyve Ürünleri, 2015 (Aksi belirtilmedikçe ton olarak).....	36
Tablo-25: Yıllar İtibariyle Büyükbaş Hayvan Varlığı (Aksi belirtilmedikçe sayı olarak)	37
Tablo-26: Yıllar İtibariyle Küçükbaş Hayvan Varlığı (Aksi belirtilmedikçe sayı olarak)	39
Tablo-27: Yıllar İtibariyle Kanatlı Hayvan Varlığı (Aksi belirtilmedikçe sayı olarak)	41
Tablo-28: Bölgede Arı Kovanı, Arıcılık Yapan İşletme Sayısı, Balmumu Ve Bal Üretimi 2015	43
Tablo-29: Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Süt Üretimi (Ton) (Aksi belirtilmedikçe sayı olarak)	44
Tablo 30: Van İli Sanayi İşletmeleri Dağılımı.....	45
Tablo 31: Van İli Küçük Sanayi Siteleri Bilgileri	46
Tablo-32: Özalp'de İmalat Alanında Faaliyet Gösteren İşletmelerin Dağılımı, 2015	47
Tablo 33: İlçede Faal Şirket Sayıları, 2016.....	48
Tablo 34: İstihdamın Sektörlere Göre Dağılımı	49
Tablo 35: Özalp ve Van'da Alanlara Göre İstihdam Oranları (%)	50
Tablo-36: Bölgede İşyeri ve İstihdam Verileri, 2015	50
Tablo-37: Bölgede Sosyal Güvenlik İstatistikleri, 2015.....	50
Tablo-38: Bölgede Kültürel Göstergeler, 2015	53
Tablo 39: TRB2 Bölgesi Konaklama Tesis Kapasitesi	55
Tablo-40: Özalp' de Konaklama Kapasitesi, 2015	56
Tablo 41: Van İli İlçelere Göre Köylerin İçme Suları Durumu	58
Tablo 42: Kentsel Kanalizasyon Altyapısı Envanteri	59
Tablo 43: Kırsal Kanalizasyon Altyapısı Envanteri	60

Tablo 44: Van İli Vahşi Depolama Alanları	61
Tablo 45: Van İli Yol Satış Cinsleri Çizelgesi	65
Tablo 46: Özalp İlçe Merkezinden Bazı İllere Karayolu Uzaklıkları	65
Tablo 47: TRB2 Bölgesi'nde Bulunan Jeotermal Sahalar	72
Tablo 48: Van İli Su Kaynakları Potansiyeli	73
Tablo 49: TRB2 Bölgesi Hidroelektrik Santralleri	73
Tablo 50: Türkiye ve TRB2 Bölgesi'nde Bulunan İller için Günlük ve Yıllık Olmak üzere Ortalama Güneşlenme Süreleri ve Radyasyon Değerleri	75

Haritalar

Harita 1: Van İdari Sınırları	3
Harita 2: Van İli Topografyası	5
Harita 3: Van Deprem ve Fay Hattı Haritası	7
Harita 4: Van İli Riskli Bölgeler	8
Harita 5: Van İli Genel Toprak Yapısı	10
Harita 6: Van İli Hidrolojik Yapı	12
Harita 7: Van İli Çayır ve Mera Alanları	14
Harita 8: Yıllık Ortalama Yağış Miktarı	17
Harita 9: Van İli Tarım Arazileri	32
Harita 10: TRB2 Bölgesi Sebze ve Meyvecilik Alanları ve Potansiyel Örtü Altı Sebzecilik	36
Harita 11: TRB2 Bölgesi Küçükbaş Hayvancılığın Yoğunlaştığı Alanlar	38
Harita 12: TRB2 Bölgesi Küçükbaş Hayvancılığın Yoğunlaştığı Alanlar	40
Harita 13: TRB2 Bölgesi Arıcılık Sektörünün Yoğunlaştığı Alanlar	43
Harita 14: Van İli Maden Haritası	52
Harita 15: Van İli Koruma Ve Sit Alanları	54
Harita 16: Depolama Alanları ve Atık Su Tesisleri	62
Harita 17: Karayolları 11. Bölge Müdürlüğü Karayolları Haritası	64
Harita 18: Ankara-Van-Tahran Demiryolu' nun Dünya Üzerindeki Konumu	66
Harita 19: Van İli Endemik Flora Alanları	67
Harita 20: Van İli Endemik Fauna Alanları	69
Harita 21: TRB2 Bölgesi Elektrik Üretim Santralleri	70
Harita 22: TRB2 Bölgesi Jeotermal Kaynaklar Haritası	71
Harita 23: TRB2 Bölgesi'nde Bulunan HES Projeleri	74
Harita 24: Güneş Enerjisi Potansiyeli Atlası	76
Harita 25: Van İli Güneş Radyasyonu	76

Grafikler

Grafik 1: Bölgede Nüfus Artış Hızının Değişimi, 2015	20
Grafik 2: Özalp'in Nüfus Piramidi, 2015	21
Grafik 3: Okul Çağındaki Nüfusun Eğitim-Öğretim Düzeylerine Göre Yüzdesi	23
Grafik 4: Okulöncesi Seviyede Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015	24
Grafik 5: İlköğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015	25
Grafik 6: Genel Ortaöğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015	25
Grafik 7: Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015	26
Grafik 8: Eğitim durumu 2014-2015 (% Olarak)	26
Grafik 9: İşyerlerinin İlçelere Göre Dağılımı, 2015	46

ÖZALP İLÇE ANALİZİ

Grafik 10: Özalp Global Radyasyon Değeri (KWh/m2-gün)	76
Grafik 12: Özalp Güneşlenme Süreleri (saat)	77
Grafik 13: Özalp PV Tipi-Alan-Üretilebilecek Enerji (Kwh-Yıl).....	78

1. Giriş

1.1. İlçeye Genel Bakış¹

Özalp'in tarihi M.Ö. 8.-7. Yüzyıla kadar dayanmaktadır. Bölgede Urartular, Persler, Bizanslılar, Emeviler, Selçuklular, Sökmenler, Moğollar, Karakoyunlular ve Akkoyunlular değişik zamanlarda hakimiyet kurmuşlardır. Özalp ilçe sınırları içinde halk arasında "gort" diye anılan harabelerde yapılacak kazılarla, tarihte bu yörede hüküm sürmüş medeniyetler hakkında daha gerçekçi bilgiler elde edilebilir. Tarihi eser kaçakçılarının define aramak amacı ile yaptıkları kazılarda mezarların gün doğusu yönünde görülmesi, halk arasında burada yaşayanların güneşe taptıkları kanaatini doğurmuştur.

1071 yılında Selçuklu sultanı Alparslan'ın Malazgirt meydan muharebesinden sonra Anadolu'ya girmesi ile birlikte Bizanslılardan kurtulup bir müddet Selçukluların kontrolünde kalan bölge, daha sonra Safevilerin eline geçmiştir. 1555 yılında Kanuni Sultan Süleyman'ın Safevileri yenmesi ile bölge Osmanlıların hakimiyetine girmiştir. Özalp İlçesi 1869 yılında Mahmudiye adıyla bugünkü Saray ilçe merkezinde kurulmuştur. Eski ismi 'Mahmudiye' olan sonra 'Saray' olarak adlandırılan Özalp, 1869 yılında Hakkari sancağına bağlanarak "Kaza" yapıldı. Osmanlıların 19.yy. sonlarına doğru zayıf düşmesi ile birlikte Anadolu'nun her yanında olduğu gibi Özalp'ta da huzursuzluklar baş göstermeye başlamıştır. Yıllar yılı Osmanlı'nın sadık tebaası olarak görülen ve ticari hayatta olduğu gibi devlet dairelerinde de yüksek mevkiler edinen Ermenilerin çıkardığı ayaklanmalar neticesinde halk muhacir olarak Anadolu'nun farklı yerlerine göç etmiştir.

3 Nisan 1918 yılında Kazım ÖZALP komutasındaki Türk birliğinin gelişi ile Özalp ermeni işgalinden destansı bir mücadele ile kurtarıldı. Özalp'in düşman işgali ile birlikte göç eden halkın büyük bir çoğunluğu dünyaya gözlerini açtıkları topraklarına yeniden döndüler. 1948 yılında ilçe merkezi Saray'dan Kargalı (Karagalı) ya taşındı ve yeni ilçe merkezine Özalp ismi verildi. İlçe merkezi taşınmadan önce köy hüviyetinde olan Kargalı bugün ilçe merkezinin güneyinde ve küçük Özalp çayının ayırdığı (Eskiden beri bu ad ile anılan) mahalleye isim olmuştur.

Kargalı isminin nerden geldiği bilmemekle beraber, Bulgaristan'ın Dobruca kentinde "Kargalık" isimli köye rastlanması oldukça ilginçtir. Bu bulgu "Orta Asya'dan" Kavimler kapısı denilen ve Hazar Denizinin kuzeyinden geçerek Bulgaristan dolaylarında yerleşen Türkler ile Hazar Denizinin güneyinden inerek Anadolu'ya göç eden ve bu topraklara Malazgirt savaşından önce yerleşenlerin aynı kaynaktan geldiklerine bir işaret olarak kabul edilebilir.

¹ Özalp İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü (<http://ozalp.meb.gov.tr>) Erişim Tarihi: 09.02.2016

1.2. İlçenin Coğrafi Yapısı

1.2.1. Coğrafi Yapı Ve İdari Sınırlar²

Kuzeyden Ağrı ilinin Doğubeyazıt, Diyadin ve Hamur ilçeleri, batıdan Van Gölü ile Ağrı ilinin Patnos, Bitlis ilinin Adilcevaz, Tatvan ve Hizan ilçeleri, güneyden Siirt ilinin Pervari, Şırnak ilinin Beytüşşebap ve Hakkari ilinin Yüksekova ilçesi ile çevrili olan Van ili, doğuda ise İran'a komşudur.

Merkez alan 2.289 km² olmak üzere toplam yüzölçümü 20.842 km² olan Van ili, Türkiye topraklarının % 2,65'lik kısmını oluştururken, deniz seviyesinden 1.725 metre yükseklikte yer almaktadır. Genelde yüksek sıradağlar ve volkanik kökenli dağlarla kaplı olan ve de kuzey ve güneyi yüksek sıradağlarla çevrili olan Van ilinin doğu bölümünde yüksek platolar bulunmakta, batı bölümünde ise havza sınırları açısından bakıldığında Anadolu'nun en büyük kapalı havzası olan Van Gölü yer almaktadır.

İl topraklarının doğu kesiminde bulunan Çaldıran, Özalp, Saray ve Başkale ilçeleri ilin İran ile olan sınırında yer almaktadır. Özalp ve Saray ilçeleri merkez ilçenin doğusunda yer almaktadır.

Coğrafi konumu 38° 39' 16" Kuzey ile 43° 59' 19" Doğu olan Özalp İlçesi doğuda İran İslam Cumhuriyeti ile Saray ilçesi, batıda Van kuzeyinde Muradiye ve Çaldıran ilçeleri, güneyde ise Gürpınar ilçesi ile çevrili olarak 1869 yılında Mahmudiye adıyla bugünkü Saray İlçe Merkezi'nde kurulmuştur. İlçe merkezi Memedik Çayı Vadisinde kurulmuştur. İl merkezine 61 km mesafede olan Özalp ilçe merkezinden Van'ı İran'a bağlayan kara ve demiryolu geçer.

İlçenin yüz ölçümü 1259 m² olup denizden yüksekliği ortalama olarak 2100 m dolaylarındadır. Kışları soğuk sert ve uzun, yazları kurak ve yağışsız geçer. Kışın hava sıcaklığı bazen -35 -40 dereceye kadar düşmekte, yazın ise +35 dereceye kadar yükselmektedir.

² Özalp Kaymakamlığı (<http://www.ozalp.gov.tr>) ve AVA Raporu Erişim Tarihi:19.02.2016

ÖZALP İLÇE ANALİZİ

Harita 1: Van İdari Sınırları

Kaynak: AVA Raporu

1.2.2.Dağlar

Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Murat-Van Bölümü'nde yer alan Van ilinin kuzey ve güneyinde yüksek dağlar, doğu bölümünde ise yüksek platolar bulunurken, il toprakları genellikle yüksek dağlık alanlardan oluşmaktadır. Van ili alanının %53'ünü kaplayan dağlar, genelde yüksek sıradağlar ve volkanik kökenli dağlar şeklindedir. Van il sınırları içinde dorukları 3.000 metreyi aşan birçok dağ bulunmaktadır.

İl'in orta ve doğu kesiminde yer alan Van Merkez, Edremit, Özalp ve Saray ilçelerinin bulunduğu topraklar ise ilin güney kısmına göre daha alçak alanlardır (2.200-2.400 m). Bu kesimde geniş platolar ortaya çıkmaktadır. Bu bölgede mevcut akarsular doğudan batıya doğru birbirlerine paralel şekilde akıp göle ulaşmaktadır. Bu akarsuların vadileri de doğu-batı doğrultulu uzanmaktadır.

Özalp ilçesinin ortalama yükseltisi 2.200-2350 m dolaylarındadır. İlçenin kuzeyinde doğu batı eksenli uzanan **Doğançay Dağı** (3000m), **Hayal Dağı** bulunmaktadır. İlçenin diğer yükseltileri **Beyazkaya Tepesi** (2220 m), **Gel Dağı** (2310 m), **Hacımurat Tepesi**, **Celal Tepesi**, **karaveli tepesi**(2297), 'dir.

Bunun yanında Van ilinin orta ve doğu kesimlerinde yer alan Özalp ilçesinde genel olarak eğim düşük olmakla birlikte yerleşim alanları bu bölgede yoğunlaşmaktadır. Özalp ilçesi doğusunda eğim %10 un altına düşmektedir.

ÖZALP İLÇE ANALİZİ

Harita 2: Van İli Topografyası

Kaynak : AVA Raporu

1.2.3.Vadiler

Vadi, akarsuyun içinde aktığı, kaynaktan ağıza doğru sürekli inişi bulunan ve birkaç kilometre ya da binlerce km. olabilen coğrafi alandır. Kısaca vadi, iki dağın arasında zamanla oluşan çukurluktur. Vadiler, akarsuların yaptığı aşınmayla yanlamasına, derinlemesine gelişir.

Memedik Vadisi; Özalp ilçesinde yer almakta olup, Memedik çayı boyunca uzanmaktadır. 10 km uzunluğa sahip olan bu vadi, batıda Erçek düzlüğüne ulaşmaktadır.³

Özalp yöresinde doğan Memedik Çayı boyunca birçok düzlük uzanır. Vadi boyunca uzanan düzlüklerden **Saray ve Mollahasan (Karakallı) düzleri**, akarsuyun yukarı tarafında yer alır. Memedik Vadisi oldukça dardır. Bu vadi batıda Erçek Düzü' ne açılır.

1.2.4.Riskli Alanlar

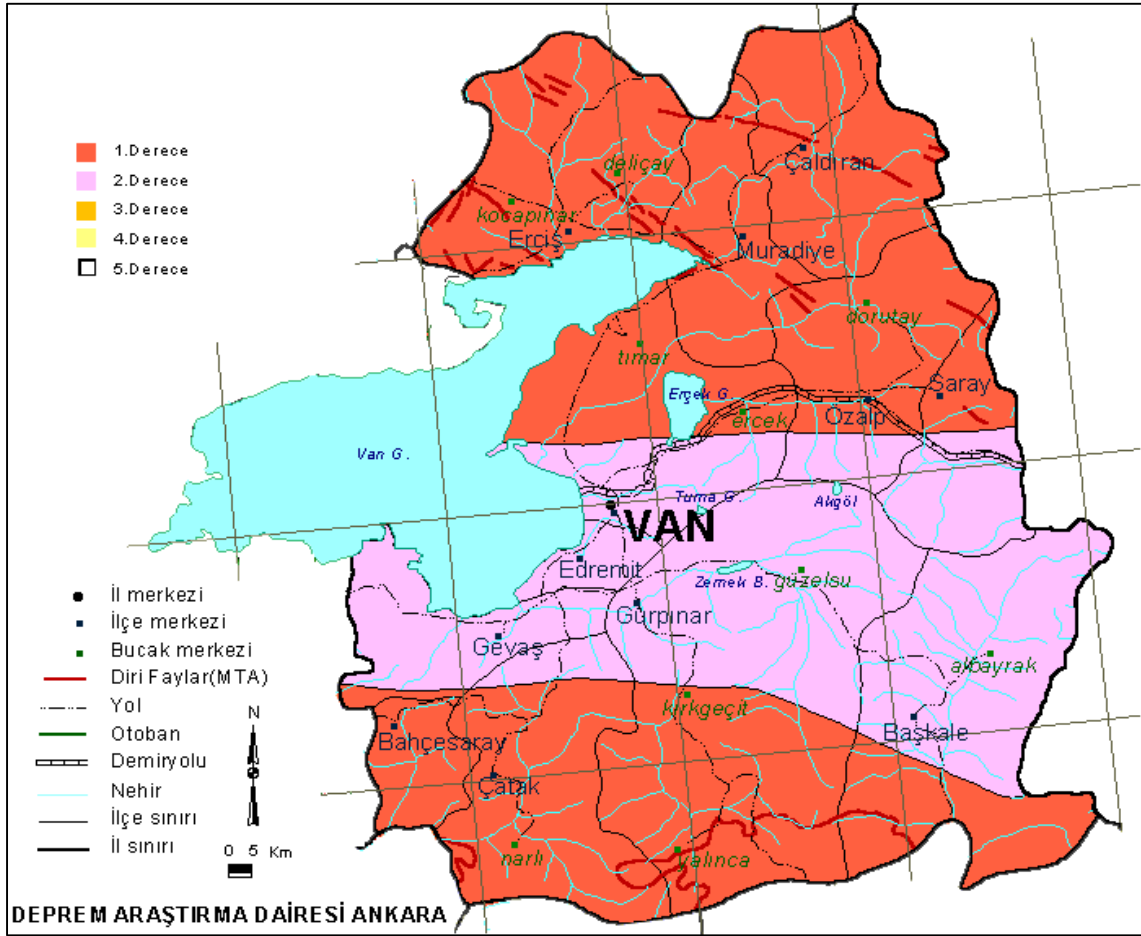
Riskli alanlar, erozyon, deprem vb. doğal afet riski taşıyan bölgeleri kapsamaktadır. Nitekim bu bölgeler, gerek yerleşim gerekse de tarım vb. ekonomik faaliyetler açısından risk oluşturduğu gibi diğer faktörler için de önem taşımaktadır. Bu bağlamda topografya ve jeomorfoloji kapsamında bu konulara da yer verilmiştir.

Van Gölü ve İran sınırı arasındaki saha, tektonik olarak oldukça karmaşık bir yapıdadır. Bahsi geçen bu bölgede, **deprem** üreten ve deprem üretme potansiyeli taşıyan önemli tektonik yapıları bulunmaktadır. Bu nedenle deprem aktivitesi bakımından oldukça aktif olan bölgede bugüne kadar birçok yıkıcı depremin gerçekleşmiştir. Çaldıran, Hasan Timur Gölü ve Erciş fayları ile Güneydoğu Anadolu bindirmesi bu depremleri üreten aktif faylarında başında gelmektedir. Büyük bir çoğunluğu 1.Derece, geriye kalan kısmı 2. Derece Deprem Bölgesi'nde yer alan Van ili, Türkiye'nin deprem bölgeleri haritasında en riskli iller arasında yer almaktadır.

Özalp ilçesi kuzeyi 1.derece deprem bölgesinde yer almakta ve Muradiye Çaldıran diri fay hatlarının uzantıları ilçeden geçmektedir. İlçenin güney kesimleri ise 2. Dereceden Deprem Bölgesi'nde yer almaktadır ve düşük riskli alanlardır.

³ Van İli Çevre Durum Raporu, 2011

Harita 3: Van Deprem ve Fay Hattı Haritası

Kaynak: Van İli Çevre Durum

Özalp ilçesi genelindeki **heyelan** olayları yüksek eğimli olan ilçe merkezinin kuzey kesimlerinde meydana gelmektedir. İlçenin güney kesimi ve Saray ilçe sınırı heyelan bakımından düşük riskli bölgelerdir.

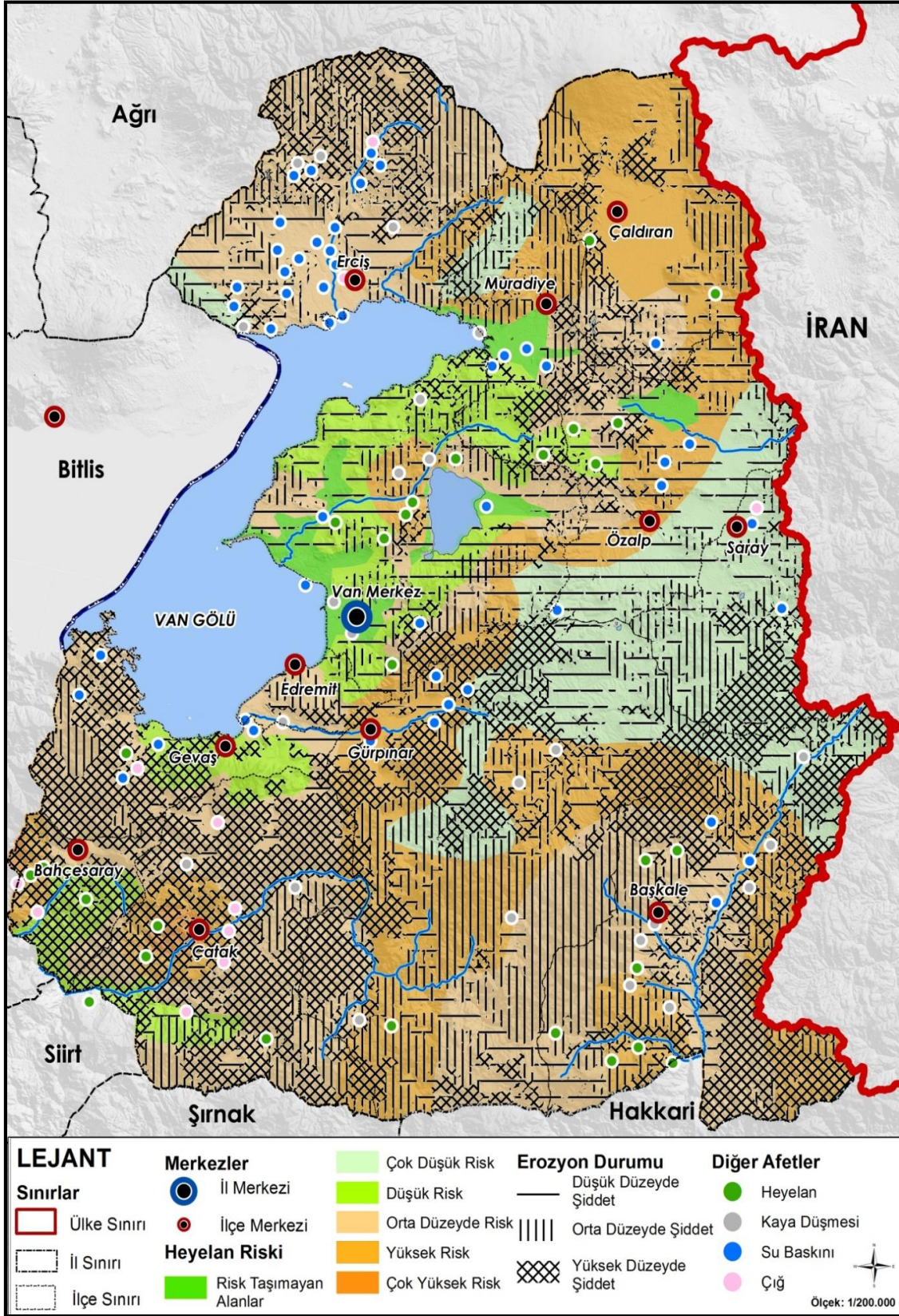
Kaya düşmesi ise genelde dağlık ve yüksek bölgeler olan kuzey kesimdeki Doğançay ve Hayal Dağı bölgesinde meydana gelmektedir.

İlçe geneli **erozyon** incelendiğinde ilçenin kuzey kesiminde eğimin yüksek olduğu dağlık alanlarda erozyon şiddetinin yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. İlçe merkezi, kuzey ve doğu kesimlerinde ise erozyon şiddeti düşüktür.

Aşırı yağışlardan sonra akarsuların su seviyesinin aniden yükselerek düzlük alanlarda yatağından çıkarak çevreye dağılması sonucunda **sel baskınları** olur. Özalp ilçesinde bulunan Karasu Çayı ilçenin kuzeyinden geçerek Van Gölü'ne dökülmektedir, çayın geçtiği bazı bölgelerde su baskınları yaşanmaktadır.

ÖZALP İLÇE ANALİZİ

Harita 4: Van İli Riskli Bölgeler

Kaynak: AVA Raporu

1.2.5.Genel Toprak Yapısı

Topografya, iklim ve ana madde farklılıkları nedeni ile Özalp İlçesinde çeşitli büyüklükte toprak grupları oluşmuştur. Büyük toprak gruplarının yanı sıra Özalp ilçesinde toprak örtüsünden yoksun bazı arazi tipleri de görülmektedir. Özalp ilçesindeki toplam arazi yüzölçümü 1558,08 km² (göl hariç) olup, il genelinde oluşan büyük toprak gruplarının miktarları ve oranları kısaca şöyledir.

Alüvval Topraklar: Çoğu kireç bakımından zengin, akarsu havzalarının özelliklerine göre değişmekle beraber ince bünyeli, organik madde oranı fazla, taban suyu yüksek olduğu yerlerde, akarsular tarafından taşınarak yeni tortul depozitler üzerinde oluşmuş topraklardır. Tarımsal değeri en yüksek olan toprak türüdür. Van ili'nin kuzeyinde yoğunlaşan alüvyal topraklar genellikle delta ovalarında rastlanan, geçirgen ve kolay işlenebilen topraklar olması nedeniyle verimleri yüksek olan topraklardır. İlçemizde Karasu Çayı ve Memedik Çayı havzası boyunca alüvyal topraklar bulunmaktadır.

Kestane Rengi Topraklar: Bu topraklar besin maddesi yönünden oldukça zengindir. Kestane renkli topraklar step sahasının biraz daha nemli olan kısımlarında uzun boylu çayırlar ve gür olmayan orman altında gelişme gösterir.

Kalsifikasyon ihtivaları sonucu profilleri kalsiyumca zengin, baz satürasyonları yüksek yapısı prizmatik, üst bünyede kil alt bünyede jips ihtiva eden zonal yapıda topraklardır.

Özalp ilçesi genelinde en geniş alanı kaplayan Kestane Rengi Topraklar diğer verimli toprak türlerindendir. Özalp ilçesinin, özellikle güney kısmının neredeyse tamamını ve doğuda İran sınırını kaplayan ve organik madde bakımından oldukça zengin olan Kestane Rengi Topraklar üzerinde tahıl tarımı yapılabilmektedir.

Kestane renkli toprakların görüldüğü alanların büyük bir kısmı çevrede yaşayan halk tarafından mera arazisi olarak kullanılmaktadır. Ancak fiziksel özellikleri tohumlama ve kireçleme yapmaya, iyileştirme, koruma ve kontrol uygulamalarına elverişli olmadığından çayır ve mera ıslahı için kullanım olanakları da oldukça sınırlıdır.⁴

Kireçsiz Kahverengi Topraklar: Düşük derecede organik maddeye sahip, asit karakterli topraklardır. Özalp ilçesinin kuzeyinde yoğunlaşan Kireçsiz Kahverengi Topraklar ise genellikle çalı, ot, karışık orman, fundalık gibi bitki örtüsüne sahip olan, verimliliği düşük bir toprak türüdür.

Hidromorfik topraklar: Drenajın iyi olmayan bataklık ve sazlık gibi yerlerde devamlı su altında kalan bir toprak çeşididir. Bataklıklarda ve taban suyu seviyesinin yüksek olduğu alanlarda görülen sulu topraklardır. Üzerlerindeki doğal bitki örtüsü ot, saz ve çiçekli olan bu toprakların soğuk iklimden dolayı verimleri sınırlıdır. Bu tür topraklar Van ilinde toplam 25.290 hektarlık bir alan kaplayan bu topraklar Özalp ilçesi kuzeyinde Sarımehtmet Baraj gölü etrafında yoğunlaşmaktadır.

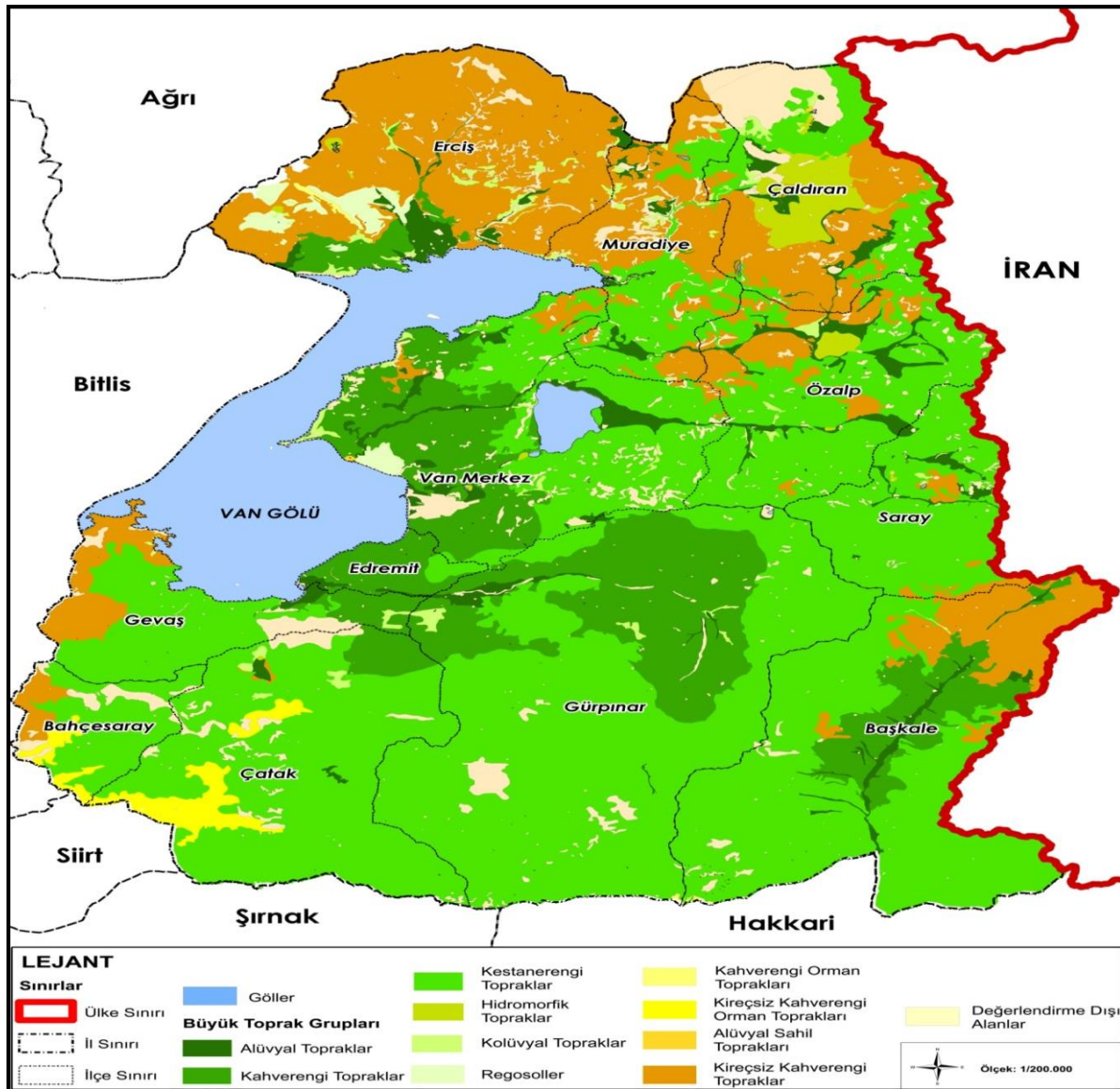
⁴ AVA- Özalp İlçesi Ve Yakın Çevresinin Fiziki Coğrafya Özellikleri

ÖZALP İLÇE ANALİZİ

Çıplak Kaya Ve Molozlar: Özalp ilçe merkezinin kuzey batısında toprak oluşum süreçlerinin tam manasıyla gelişmediği sahalarda çıplak kaya ve molozlar yer almaktadır. Çıplak kaya ve molozların yer aldığı kesimler, oldukça sarp ve dik, eğim değerleri yüksek, bariz toprak örtüsü bulunmayan parçalanmamış veya kısmen parçalanmış sert kaya ve taşlarla kaplı sahalardır. Bu sahalarda genelde bitki örtüsünden yoksun alanlardır. Bazen, çatlak aralarında tutunan ince toprak birikintisi üzerinde yetişen otsu bitkiler bulunabilmektedir.

Genellikle bitki örtüsünden yoksundurlar. Bazen arasında toprak bulunan kaya çatlaklarında veya topraklı birkaç metre karelik oyuklarda çok seyrek ağaçlar, çalı ve otlar yetişmektedir. Kaya ve taş yüzeylerine tutunmuş yosunlara daha sık rastlanmaktadır. Bitki yetiştirilmesine elverişli olmasalar da yaban hayatı için ve dinlenme yerleri olarak kullanılabilirler. (Özalp İlçesi Ve Yakın Çevresinin Fiziki Coğrafya Özellikleri)

Harita 5: Van İli Genel Toprak Yapısı

Kaynak : AVA Raporu

1.2.6.Akarsular, Göller ve Sulak Alanlar

Akarsular: Özalp sınırları içinde çeşitli uzunlukta akarsular bulunurken, bunlardan en önemlileri Karasu Çayı ve Memedik Çayı' dır.

Uzunluğu 130 km olan **Karasu Çayı**, Özalp İlçesi'nin kuzeyindeki Pirreşit, Ahta dağlarının sularını toplayarak doğmakta, Erçek Gölü yakınından geçerek Van Gölü'ne dökülmektedir.

Diğer önemli akarsu ise **Memedik Çayı'** dır. Uzunluğu yaklaşık 60 km olan Memedik Çayı,Saray ilçesinin doğusunda yer almakta; İran sınırından başlayarak Özalp ilçesinden geçmekte ve doğu-batı yönlü akmaktadır. Çay, Memedik Vadisi'ni aşarak Erçek Gölü'ne ulaşmaktadır. Ortalama akım 20,81 hm / yıl olan çayın Maksimum akımı 5,600 m/sn ile ilkbahar aylarında görülmüştür.

Bu iki akarsu dışında küçük ölçekli derelerde ilçeyi beslemektedir. Bunlar; Emek Köy'üne bağlı **Fakir Musa Deresi, Kapan Deresi, Gölegen Çayı'ı Beyaz Deresi'**dir.⁵

Göller-Göletler: Özalp ilçesi sınırları içinde çok sayıda göl ve gölet yer almaktadır. Göl ve göletlerin toplam yüzey alanı 474,9 hektardır.

İlçedeki başlıca göller ilçenin güneyindeki **Akgöl**, doğuda İran sınırına yakın **Hasantimur Gölü'** dür.

Bu göllerin haricinde sulama amaçlı yapılan göletlerde bulunmaktadır. Bunlardan Fakir Musa Deresi üzerine yapılan **Emek Gölet'i**, Kapan Deresi üzerindeki **Morçipek Gölet'i**, Gölegen Çayı üzerindeki ve inşaatı devam eden Beyaz Deresi üzerindeki **Aşağıtulgalı Gölet'i** en önemli göletlerdendir (Bkz. Tablo 1).

Tablo 1: Özalp İlçesi Göller,2015

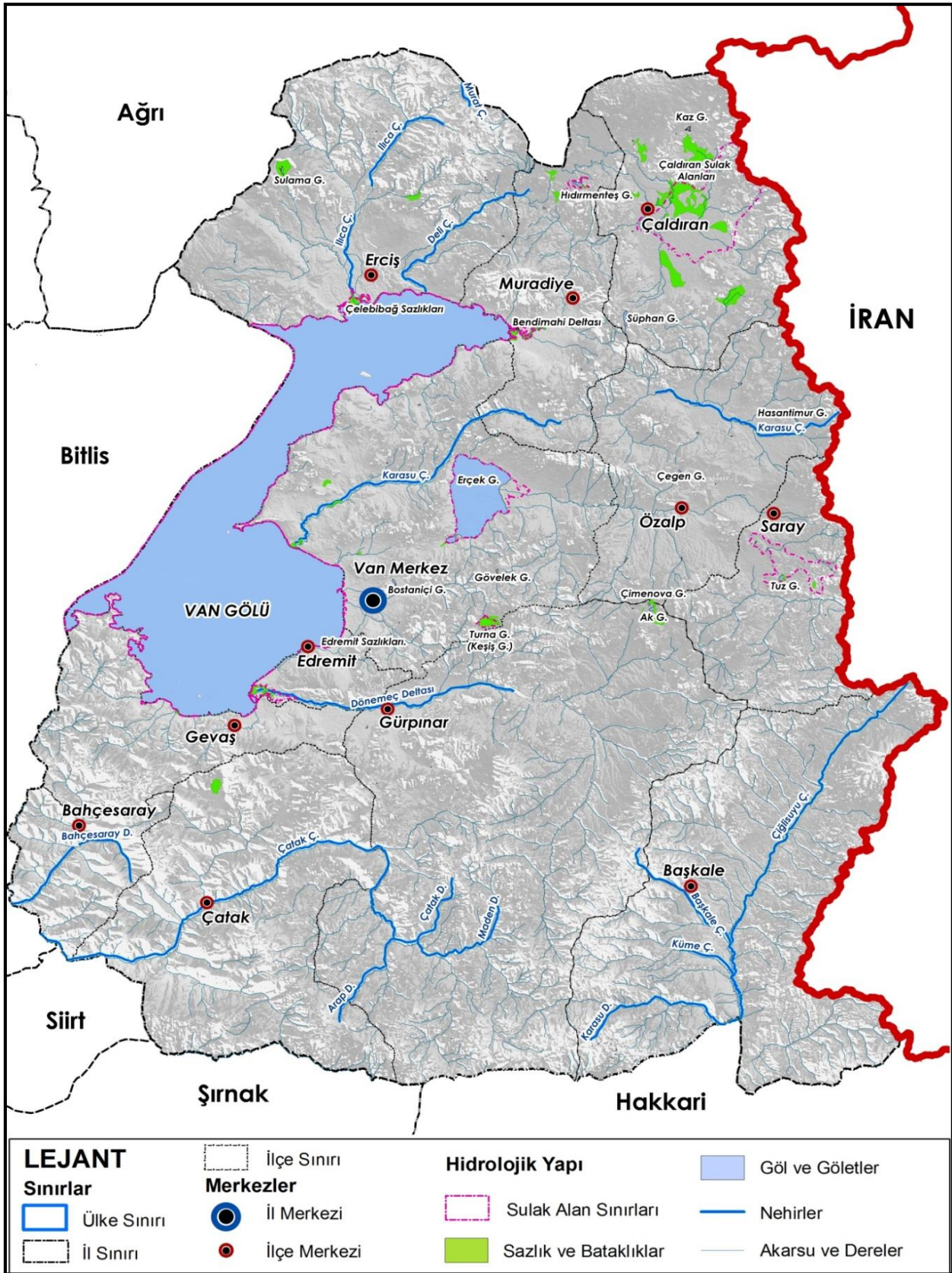
Göl/Gölet Adı	Alan(ha)
Gölegen Göleti	15,6
Morçipek Göleti	21,5
Hasantimur Gölü	21
Akgöl	408
Emek Göleti	8,8
Aşağıtulgalı Göleti İnş.	-

Kaynak: DSİ 17. Bölge Müdürlüğü (<http://www2.dsi.gov.tr/bolge/dsi17/van.htm>)

⁵ DSİ 17. Bölge Müdürlüğü

ÖZALP İLÇE ANALİZİ

Harita 6: Van İli Hidrolojik Yapı

Kaynak: AVA Raporu

1.2.7.Çayır ve Mera Alanları

Van ilinin toplam yüzölçümü 19.414 km²(göl dahil) olup, çayır ve meralar 13.590 km² bir alanla ilin toplam arazi varlığının %70'ini oluşturmaktadır. Van ilinin arazi dağılımı incelendiğinde, çayır mera alanı oranının yüksek (%70); tarım arazilerinin 3.224,432 km² ile (%17) ve orman alanlarının 0.26294 km² (%1,35) oranın ise düşük olduğu görülmektedir.

Van ilindeki arazilerin alt bölgeler bazında dağılımı incelendiğinde en fazla çayır alanına sahip ilçeler Çaldıran, **Özalp** ve Erciş ilçeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında dağ bozkırları, Van ili sınırları içerisinde kuzey kısımlarda, merkez, **Özalp**, Saray, Çaldıran ve Erciş ilçelerinde yoğunlaşmaktadır.

Aşağıdaki tabloya göre Özalp ilçesi incelendiğinde ise toplam yüzölçümü 163.352 ha olup, çayır ve meralar 115.595 ha' lık bir alanla ilçenin toplam arazi varlığının %70,76'sını oluşturmaktadır. Özalp ilçesi arazi dağılımı incelendiğinde, çayır mera alanı oranının %70,76 , tarım arazilerinin 32.971 ha (%20.16) ve orman alanlarının oranın ise neredeyse sıfır denecek kadar az olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Van İli Çayır ve Mera Alanları , 2015

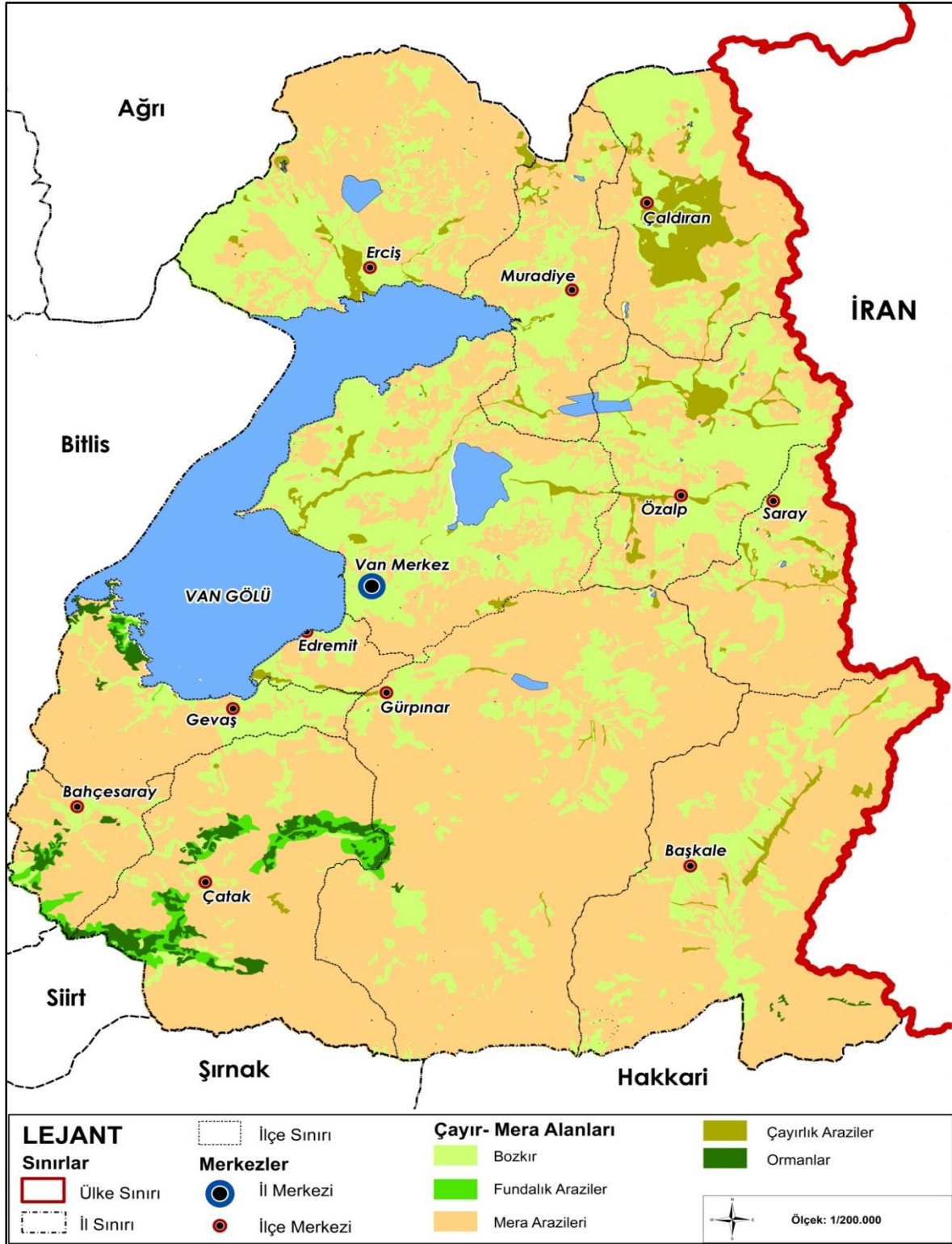
	Yüzölçümü(göl dahil)	Çayır	Mera	Tarım arazisi	Orman
ÖZALP	163.352	7.365	108.231	32.971,5	-
VAN	1.941.400	119.733	1.239.289	372.196,3	26.294

Kaynak: 2014 Van ili ÇED Raporu

İlçedeki çayır alanları genellikle sulak arazi Olan Karasu ve Memedik Çayı havzalarında yoğunlaşmaktadır. İlçenin genelini yağışların az olduğu yerlerde, ilkbahar yağışlarıyla gelişen ve yazın kuraklığın etkisiyle sararan ot topluluğu olan bozkır kaplar.

ÖZALP İLÇE ANALİZİ

Harita 7: Van İli Çayır ve Mera Alanları

Kaynak: AVA Raporu

1.2.8.Sıcaklık

Özalp ilçesindeki yirmi yıllık sıcaklık ortalamaları (1988-2007) esas alındığında, yıllık ortalama sıcaklık 5.81'dir. En yüksek değerler temmuz ayında ölçülmektedir. İlçede görülen en yüksek sıcaklık 20.67°C (Temmuz ayında) olarak ölçülmüştür. En düşük değer ölçülmesi kriterinde ise ocak ayı görülmektedir. Minimum değer -10.13 C (ocak ayında) olarak ölçülmüştür. En yüksek sıcaklıklar temmuz ve ağustos aylarında, en düşük sıcaklıklar ise aralık, ocak ve şubat aylarında görülmektedir.⁶

Tablo 3: Özalp İlçesi Genelinde Farklı Periyotlarda Ölçülen Uzun Yıllar Aylık Ortalama Sıcaklık Verileri (°C)

İlçe	Aylar											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Özalp	-10.13	-8.68	-2.04	5.53	10.82	16.08	20.69	20.17	14.79	7.92	0.99	-6.31
Merkez	-3.58	-3.13	1.03	7.48	13.03	18.06	22.21	21.83	17.18	10.65	4.42	-0.89

Kaynak: AVA raporu

Van ili ve Özalp İlçesi çevresinde kış dönemi olarak Ocak, Şubat ve Aralık ayları görülmektedir. Van Gölü çevresinde bulunan yerleşim yerleri Doğu Anadolu Bölgesi'nin diğer yerlerine nazaran daha yumuşak geçmektedir. Özalp gibi iç kesimlerde bulunan ilçelerde ise kış ayları daha soğuk geçmektedir. Sıcaklıkların 0°C'nin altında olduğu donlu gün sayı yıllık ortalama 132 gündür. Sonbahar ilk donlarının ortalama başlama tarihi ise 2 Kasım'da gerçekleşmekte iken ilkbahar geç donlarının görülmesi ise Nisan ayına denk gelmektedir.

Araştırma alanında kış devresinde (Aralık-Mart) ortalama donlu gün sayısının fazla olması, günlük sıcaklıkların düşmesi toprak tabakasının da donmasına neden olmaktadır. Ancak Mart ayından itibaren hava sıcaklığının yükselmesine bağlı olarak toprak sıcaklığı da artacaktır. Yaz mevsiminde ise (Temmuz-Ağustos) bu sıcaklık maksimum seviyeye ulaşır. Ekim ayından sonra toprak sıcaklığı yine düşmeye başlar. En düşük toprak sıcaklıkları, donlu gün sayısının fazla olduğu kış mevsiminde görülür ve toprak 20 cm. derinliğe kadar donar. Donan bu toprak örtüsü, ilkbahar mevsiminde çözülür ve tarımsal faaliyetlere uygun hale gelir. (Özalp İlçesi Ve Yakın Çevresinin Fiziki Coğrafya Özellikleri).

1.2.9.Yağış

Van ilinde 1988–2007 arasındaki yirmi yıllık ortalamalar esas alındığında, yıllık toplam ortalama yağış miktarının 394,4 mm olduğu görülmektedir. Toplam yağışların aylara göre dağılımına bakıldığında ise ilin en çok yağış aldığı ayın 59,6 mm ile Nisan ayı ve 53,6 mm ile Kasım ayı olduğu görülmektedir. Aylık toplam yağışlarda en az yağışın yaşandığı zaman ise 3,7 mm. yağış miktarı ile Ağustos ayıdır. Yağışın en az olduğu mevsim ise yaz mevsimidir (%10,43).

⁶ Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009; Van İli Çevre Durum Raporu, 2011

Özalp ilçesi yıllık yağış ortalamasına bakıldığında ise ortalama yağış miktarının 450-550 mm olduğu görülmektedir. İlçenin geneline nazaran İran sınır hattı boyunca Oymaklı, Eğribelen, Aşağıtulgalı, Yukarıtulgalı, Damlacık, Aşağı Koçkiran köylerini kapsayan bölgede yağış miktarı düşmekte ve ortalama 390-450 mm olarak ölçülmektedir.

Özalp Meteoroloji İstasyonu verilerine göre Yıllık Ortalama kar yağışlı günler sayısı 53'tür. Yine ortalama kar örtülü günler sayısı 118'dir. Aylara göre kar örtüsü kalınlığı 121cm ile şubat ayında en fazladır. (ÖZALP İLÇESİ VE YAKIN ÇEVRESİNİN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ)

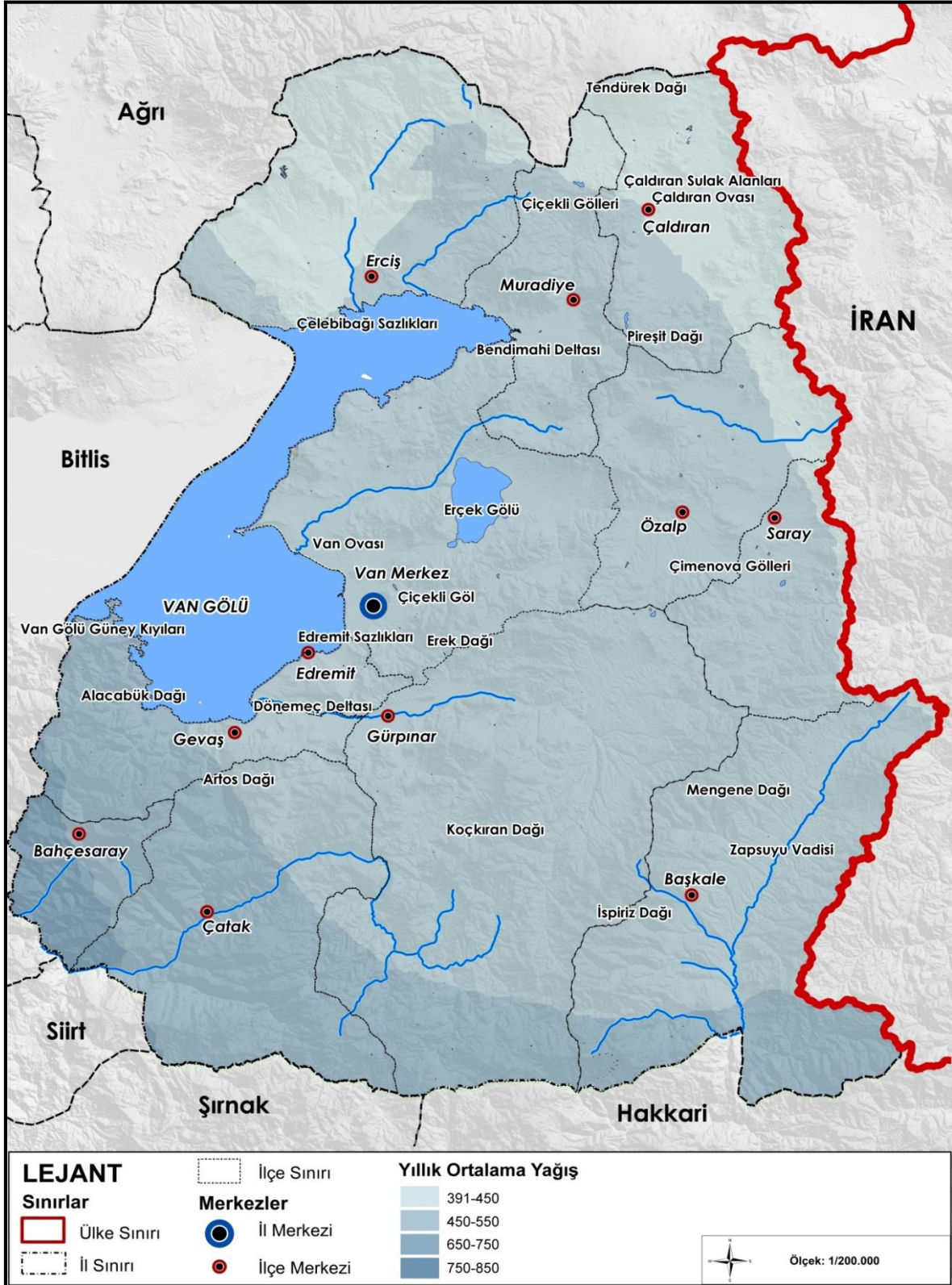
Tablo 4: Özalp'in Aylara Göre Kar Yağışlı Gün Sayısı (1957-2009)

Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
10.2	10.8	10.7	5.5	0.9	0.1	0	0	0.1	1	5.4	10

Kaynak: Özalp İlçesi Ve Yakın Çevresinin Fiziki Coğrafya Özellikleri

ÖZALP İLÇE ANALİZİ

Harita 8: Yıllık Ortalama Yağış Miktarı

Kaynak: AVA Raporu

Yağışın büyük bir kısmı Kış mevsiminde düşmekte olup yağışlı geçen 85 günün 35'inde kar yağmaktadır. Kar yağışlarının görüldüğü devre kasım başından mart sonuna kadar devam etmektedir. İlin güney kesimi kuzey kesimine göre daha fazla yağış almaktadır.⁷

1.3. İlçenin İdari Yapısı

Özalp ilçesi toplamda 53 köy ve 7 mahalleden oluşmaktadır. Van'daki köylerin %9.2'si ve bölgedeki köylerin %3.70'i Özalp 'de bulunmaktadır (Bkz. Tablo 5).

Tablo 5: Bölgede Yer Alan İlçe, Köy ve Belde Sayısı ile Bölgenin Yüzölçümüne İlişkin Bilgiler, 2016

	İlçe Sayısı	Köy Sayısı	Mahalle Sayısı	Yüzölçümü (Göl Hariç-km ²)
Özalp	-	53	4	1.558,08
Van	13	576	114	19.300
TRB2	30	1429	397	41.558
Türkiye	970	18.938	31.389	769.604

Kaynak: TÜİK Bölgesel İstatistikler (Erişim Tarihi: 09.02.2016)

Aşağıda köy tablosu gösterilmiştir. Köy tablosu incelendiğinde ilçeye en yakın köylerin 4 km mesafelerle Tepedam Köyü ve Boyaldı Köyü olduğu görülmektedir. İle yakınlık baz alındığında 60 Km.'lik mesafe ile Aşağımollahasan Köyü başı çekmektedir. Nüfus verisi olarak bakıldığında 4773 nüfus ile Sağmal Köyü en kalabalık köy olma statüsüne sahiptir.

⁷ Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009; Van İli Çevre Durum Raporu, 2011

ÖZALP İLÇE ANALİZİ

Tablo 6: İlçe Köylerinin Nüfusu, İlçe Ve İl Merkezine Uzaklıkları, 2016

Köy Adı	Nüfus	İlçe Merkezine Uzaklık	İle Uzaklık
Aksorguç	2100	30	90
Altınboğa	778	5	65
Aşağıakçagül	1116	48	110
Aşağıbalçıklı	544	40	100
Aşağıkoçkiran	1278	40	100
Aşağımollahasan	1078	10	60
Aşağıtulgalı	2303	30	90
Aşağıyorganlı	708	40	100
Bağrıaçık	1325	15	75
Bodurağaç	463	55	115
Boğazkesen	1527	15	60
Boyalı	1473	4	56
Çamurlu	1114	14	64
Çavuşlar	518	40	100
Çırakköy	371	56	116
Çubuklu	3003	35	95
Dağdeviren	1219	22	82
Damlacık	753	40	100
Dorutay	1599	30	90
Dönerdere	627	18	78
Eğribelen	660	40	100
Emek	157	7	67
Gözdeğmez	588	13	73
Gültepe	1871	10	70
Günyüzlü	931	55	115
Hacıali	1176	50	110
Hacıkişlak	570	18	78
Hazine	817	23	83
Kalecik	588	30	90
Karlıyamaç	391	50	110
Kaşıkkara	633	12	72
Kırkçalı	1675	20	80
Mehmetalan	494	13	73
Mollatopuz	759	10	70
Oymaklı	1282	43	103
Sağmal	4773	45	105
Sarıköy	1294	8	68
Savatlı	701	10	70
Seydiköy	1997	45	105
Sugeçer	899	13	73
Şehittepe	1291	15	75
Şemsettin	891	26	86
Tepedam	1380	4	64
Yarımkaya	463	35	95
Yavuzlar	420	43	103
Yukarıayazca	653	13	73
Yukarıbalçıklı	1066	44	104
Yukarıçavdarlık	571	25	85
Yukarımollahasan	927	12	48
Yukarıtulgalı	1787	35	95
Yukarıyorganlı	252	45	105
Yumruklu	1250	38	98
Yünkuşak	833	13	73

Kaynak1:Özalp Kaymakamlığı (<http://www.ozalp.gov.tr>) Erişim Tarihi: 09.02.2016

Kaynak2: İçişleri Mülki İdari Bölümleri <https://www.e-icisleri.gov.tr> Erişim Tarihi: 09.02.2016

Kaynak3: TÜİK <http://www.tuik.gov.tr/> Erişim Tarihi: 09.02.2016

2. Sosyo-Kültürel Yapı

2.1. Nüfus

Van ili geneline bakıldığında merkez ilçeler ve Erciş ilçesinden sonra en fazla nüfusa sahip ilçe Özalp ilçesidir. Adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre 2015 itibarıyla Özalp nüfusu 70.057 dir. Özalp nüfusu Van ilinin %6,4 ünü oluştururken, TRB2 nüfusunun %3.3'üne tekabül eder.

Genel olarak 2010-2015 nüfus verileri incelendiğinde ilçe nüfusunun azalan bir grafik izlediği görülmektedir. Genel göç dalgası nedeniyle 2010 ile 2015 nüfus verileri kıyaslandığında yaklaşık %6'lık bir nüfus kaybı olduğu göze çarpmaktadır (Bkz. Tablo 7).

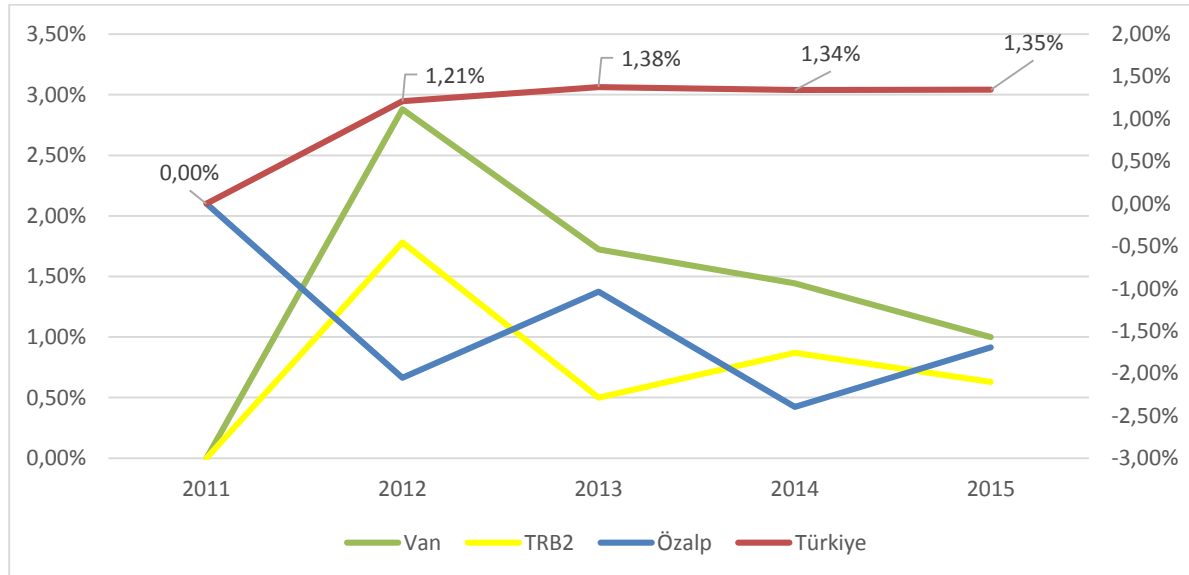
Tablo 7: 2010-2015 Yılları Arası Bölge Nüfusu, 2015

	ÖZALP	VAN	TRB2	TÜRKİYE
2010 ADNKS	74.661	1.035.418	2.022.373	73.722.988
2011 ADNKS	75.324	1.022.532	2.046.027	74.724.269
2012 ADNKS	73.778	1.051.975	2.082.470	75.627.384
2013 ADNKS	73.013	1.070.113	2.092.863	76.667.864
2014 ADNKS	71.265	1.085.542	2.111.068	77.695.904
2015 ADNKS	70.057	1.096.397	2.124.349	78.741.053

Kaynak: TÜİK, Genel Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (Erişim Tarihi: 19.01.2016)

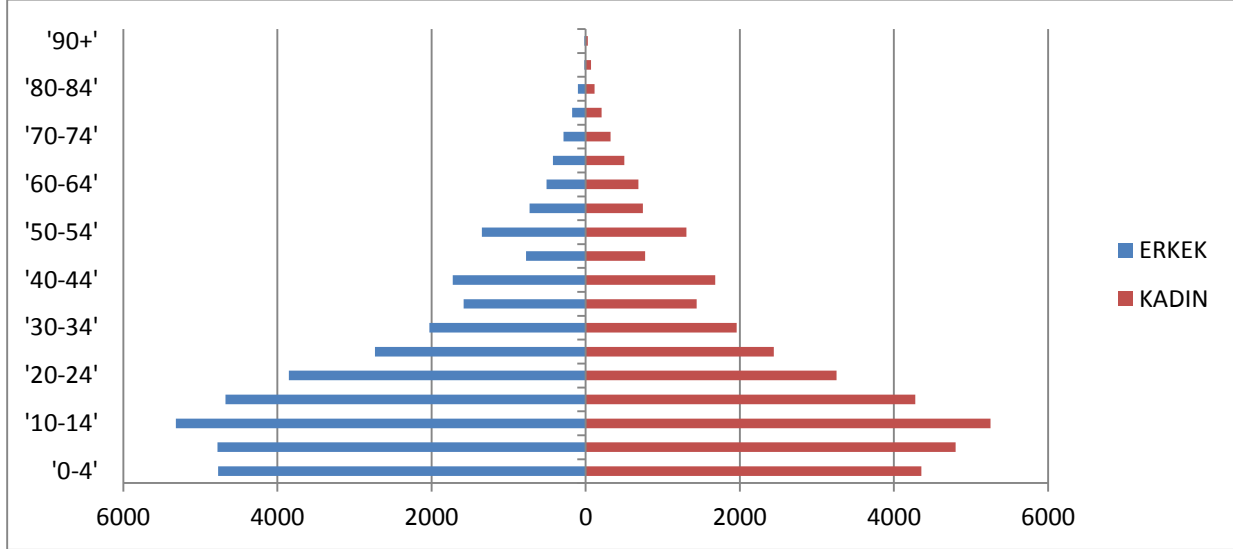
Özalp nüfus değişim hızının Van ili ile karşılaştırmasına bakıldığında Van'ın yükselen nüfus artış hızına rağmen ilçede nüfus ve nüfus artış hızı yıldan yıla düşmektedir.

Grafik 1: Bölgede Nüfus Artış Hızının Değişimi, 2015

Özalp ilçesinde beşerli yaş grubuna göre nüfus piramidi Grafik-2 'de gösterilmiştir. TRB2 ortalamasına yakın bir şekilde, piramidin daralan alt kısmından bölgede doğurganlığın önceki yıllara nazaran azaldığı anlaşılmaktadır. TRB2 bölgesinin genel sorunu olan göç sorunu burada da kendini göstermektedir.

Grafik 2: Özalp'in Nüfus Piramidi, 2015

Kaynak: TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (Erişim Tarihi: 19.01.2016)

*TÜİK verileri kullanılarak tarafımızca çizilmiştir.

Nüfus bağımlılıkları genç ve yaşlı nüfus bağımlılığı olmak üzere ikiye ayrılır. Genç bağımlılık oranı 0-14 yaş aralığındaki nüfusun, yaşlı bağımlılık oranı ise 65 ve üstündeki yaş grubunda bulunan nüfusun; 15-64 yaş aralığında çalışma çağındaki nüfusa oranlanmasıyla hesaplanır. Özalp ilçesinde genç bağımlılık oranı Van ve TRB2 bölgelerinden daha fazladır. Yaşlı bağımlılık oranı ise Van ve TRB2 bölgesine nazaran daha düşüktür. (Bkz. Tablo-8). Bu fark esasen Özalp' de artan genç nüfus oranını belirtmektedir.

Tablo 8: Bölgede Nüfus Bağımlılık Oranları, 2015

	Genç Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş/15-64 Yaş)	Yaşlı Bağımlılık Oranı (65+ /15-64 Yaş Yaş)	Toplam Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş + 65+ Yaş)
Özalp	76.01	5.89	81.90
Van	60.89	5.92	66.81
TRB2	59.22	6.34	65.56
Türkiye	35.4	12.17	47.57

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (Erişim Tarihi: 19.01.2016)

2.2. Göç

Göç kavramı, insanların bulundukları yerden ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel nedenlerden dolayı belirli bir zaman boyutu içerisinde başka bir yere geçişidir. Buna göre 2015 yılında Van ilinde net göç (bölgeye gelenler-bölgeden gidenler) -17.569 kişi olarak gerçekleşirken, net göç hızı -15,9 olarak hesaplanmıştır. Özalp ilçesine bakıldığında ise bu değerler sırasıyla -2.200 ve -30,92 olarak hesaplanmıştır. (Bkz. Tablo-9)

Tablo 9: Bölgenin Aldığı ve Verdiği Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı, 2015

	ADNKS 2015 Nüfusu	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı
ÖZALP	70.057	1.116	3.316	-2.200	-30,92
VAN	1.096.397	30.492	48.061	-17.569	-15,9
TRB2	2.124.349	55.073	95.377	-40.304	-18,79

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (Erişim Tarihi: 19.01.2016).

Üç büyük şehirdeki TRB2li, Vanlı ve Özalpli nüfus varlığına baktığımızda ise İstanbul ve İzmir'deki TRB2'li nüfus varlığı şaşırtıcı düzeylere erişmektedir. Özalp nüfus varlığına baktığımızda ise Özalpli nüfusun en fazla ikamet ettiği şehir sırasıyla İstanbul (16.748), İzmir (1.065), ve Ankara'dır. (787). Türkiye'de iç göç dalgasının yoğun olduğu 1950 yıllarından itibaren İstanbul'a göç eden Vanlı, Bitlisli, Hakkari ve Muşlular bugün İstanbul'un yaklaşık % 4'ünü oluştururken Özalpliler ise bunun %0.12'sine tekabül eder.

Tablo 10: Üç Büyük Şehirde Vanlı ,TRB2li ve Özalpli Nüfusu Varlığı

	İstanbul	Ankara	İzmir
ÖZALP	16.748	787	1.065
VAN	191.979	21.521	27.138
TRB2	560.041	51.190	119.454

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (Erişim Tarihi: 20.01.2016).

2.3. Eğitim

Özalp ilçesi eğitim faaliyetleri incelendiğinde ilçede 1 Anaokulu, 83 İlköğretim Okulu, 3 Genel Ortaöğretim ve 3 Mesleki Ve Teknik Ortaöğretim bulunmaktadır. Özalp ilçesindeki tek anaokulu olan Özalp Merkez Anaokulu Boyaldı Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır.

Tablo 11: Özalp, Van ve TRB2 Bölgesi Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayıları

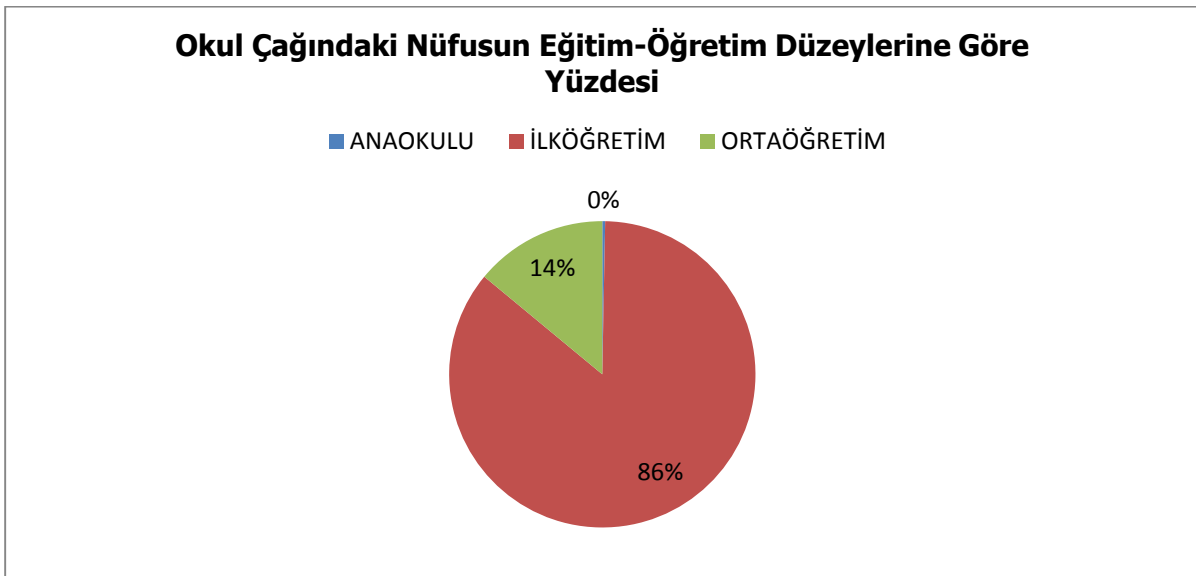
		Okul sayısı	Öğrenci sayısı	Öğretmen sayısı	Derslik sayısı
ÖZALP	Anaokulu	1	63	5	4
	İlköğretim	83	19.289	780	510
	Genel ortaöğretim	3	2.225	102	47
	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	3	925	60	34
VAN	Anaokulu	661	22.182	1.126	1.019
	İlköğretim	1 232	237.548	10.501	7.398
	Genel ortaöğretim	42	37.671	1.324	856
	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	76	44.476	2.218	1.399
TRB2	Anaokulu	1.283	39.457	2.039	1.846
	İlköğretim	2.872	467.523	21.174	15.684
	Genel ortaöğretim	90	79.734	2.560	1.556
	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	155	85.620	4.425	2.474

Kaynak: Tüik Veritabanı, Özalp İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Van ili geneline bakıldığında ildeki anaokullarının %0.15'i, ilköğretimlerin %6.73'ü, genel ortaöğretimlerin %7,14'ü, mesleki ve teknik ortaöğretimlerin ise %4'ü Özalp ilçesinde bulunmaktadır.

Nüfus eğitim profili incelendiğinde okul çağındaki nüfusun %0.3'ü anaokulu, %85.7'si ilköğretim, %14'ü ortaöğretim düzeyinde eğitim görmektedir.

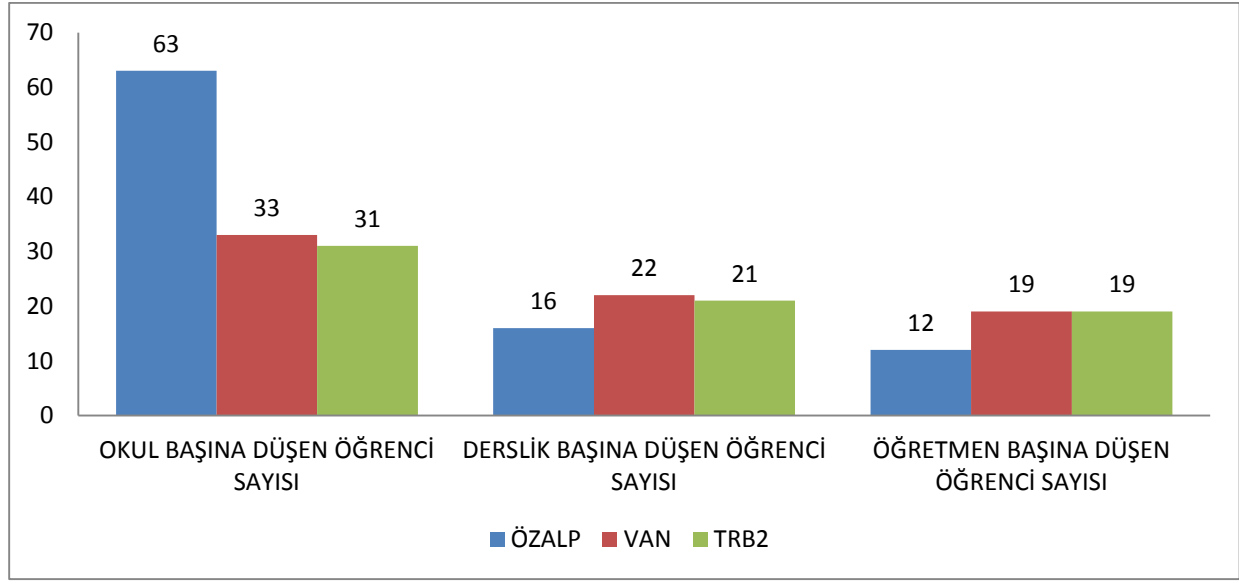
Grafik 3: Okul Çağındaki Nüfusun Eğitim-Öğretim Düzeylerine Göre Yüzdesi

Kaynak: Tük Veritabanı, Özalp İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Özalp' de 2014-2015 dönemi için okulöncesi seviyede öğretmen, derslik ve okul başına düşen öğrenci sayıları Grafik-4 ile gösterilmiştir. Grafikten anlaşılabacağı üzere, Özalp' de öğretmen başına düşen ve derslik başına düşen öğrenci sayısı, Van ve TRB2 bölgesi ortalamalarından daha düşüktür. Fakat Özalp' de okulöncesi eğitim veren tek bir okul olduğundan okul başına düşen öğrenci sayısı Van ve TRB2 ortalamasından yüksektir.

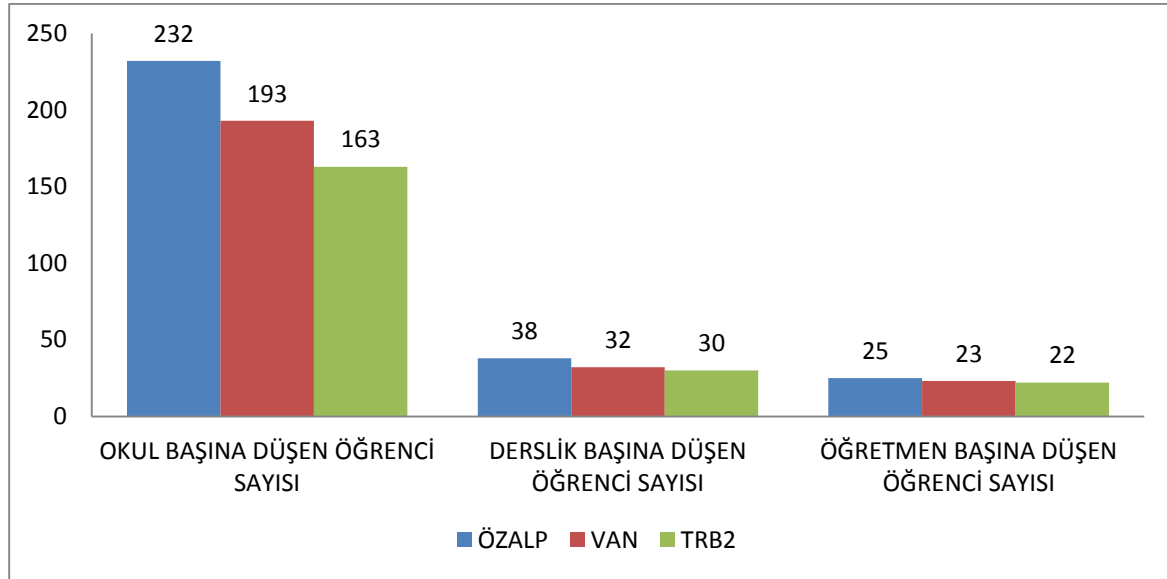
Grafik 4: Okulöncesi Seviyede Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015

Kaynak: TRB2 Bölgesi İl Milli Eğitim Müdürlükleri

Özalp' de 2014-2015 dönemi için ilköğretim seviyesinde öğretmen, derslik ve okul başına düşen öğrenci sayıları Grafik-5 ile gösterilmiştir. Grafiğe göre, Özalp' de sadece 83 ilköğretim okulu bulunduğundan dolayı öğretmen, derslik ve okul başına düşen öğrenci sayısı, Van ve TRB2 bölgesi ortalamasının üzerindedir.

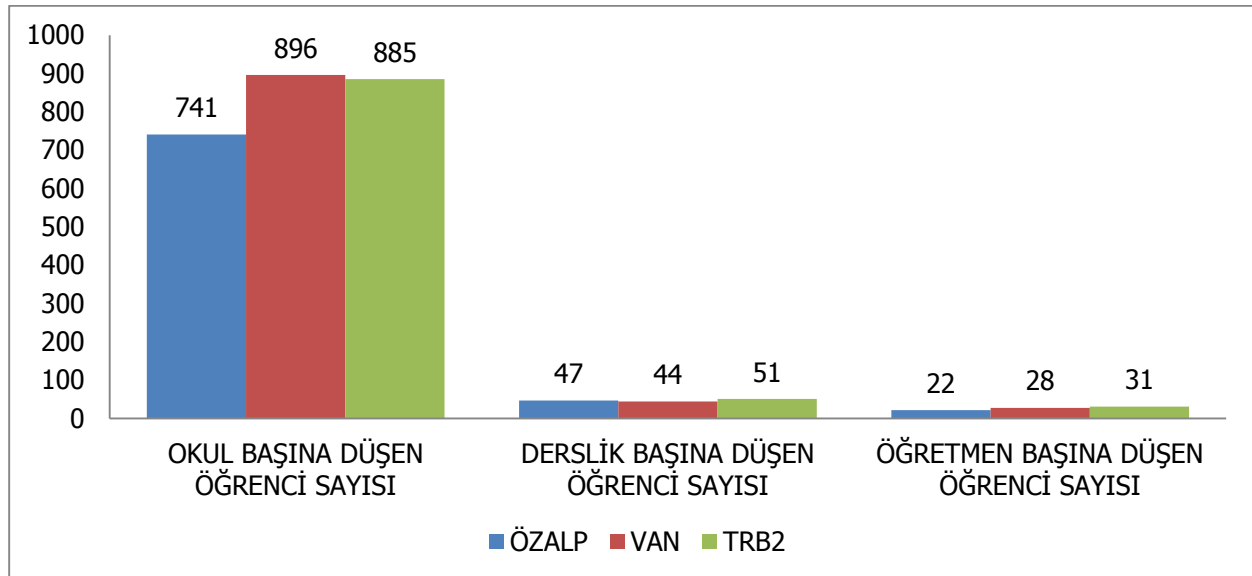
Grafik 5: İlköğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015

Kaynak: TRB2 Bölgesi İl Milli Eğitim Müdürlükleri ve TÜİK Veritabanı

Özalp’ de 2014-2015 dönemi için genel ortaöğretim seviyesinde öğretmen, derslik ve okul başına düşen öğrenci sayıları Grafik-6 ile gösterilmiştir. Buna göre, Özalp’ de öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ve okul başına düşen öğrenci sayısı Van ve TRB2 ortalamalarından düşüktür. Derslik başına düşen öğrenci sayılarına bakıldığında ise ilçe, Van ortalamasının üzerindeyken TRB2 bölge ortalamasının altında kalmaktadır.

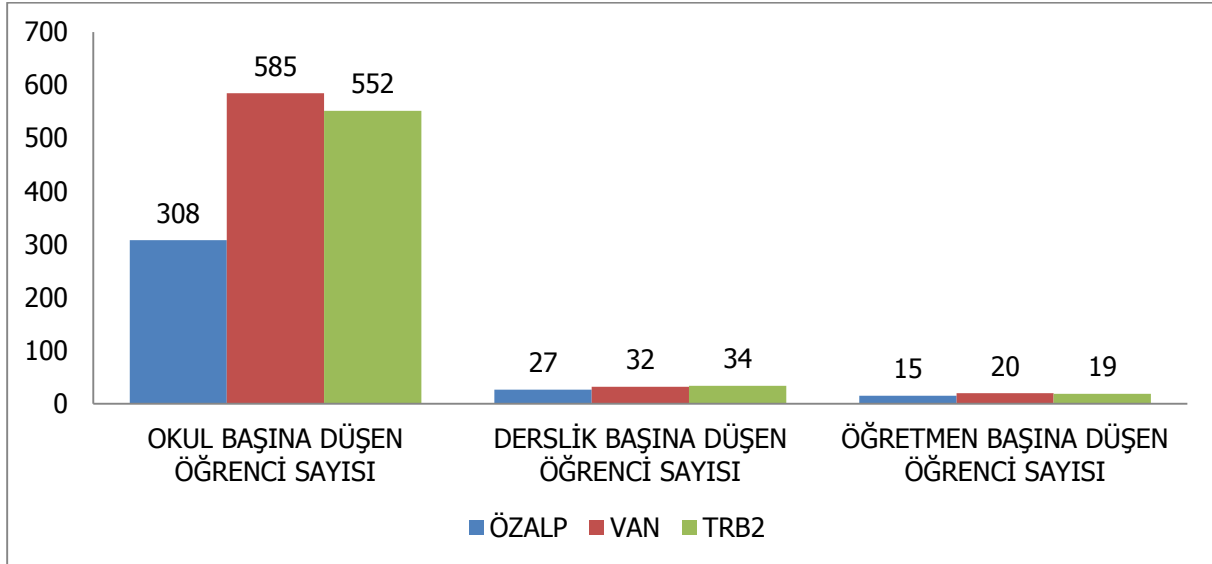
Grafik 6: Genel Ortaöğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015

Kaynak: TRB2 Bölgesi İl Milli Eğitim Müdürlükleri

Özalp’ de 2014-2015 dönemi için genel ortaöğretim seviyesinde öğretmen, derslik ve okul başına düşen öğrenci sayıları Grafik-7 ile gösterilmiştir. Buna göre, Özalp’ de öğretmen başına düşen öğrenci sayısı, okul başına düşen öğrenci sayısı ve derslik başına düşen öğrenci sayıları Van ve TRB2 ortalamalarından düşüktür.

Grafik 7: Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015

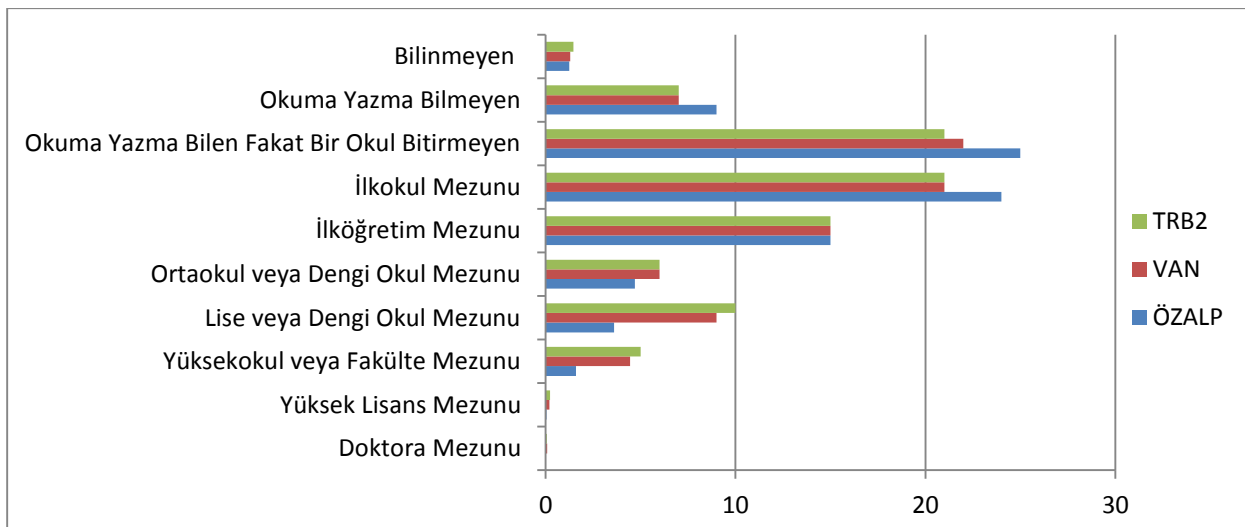

Kaynak: TRB2 Bölgesi İl Milli Eğitim Müdürlükleri

Bölgenin eğitim durumuna bakıldığında Özalp ilçesinin Van ve TRB2 bölgesinin eğitim durumundan oldukça farklı olduğu gözlemlenmektedir. Özalp’ de okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen nüfus varlığı oldukça fazla olup (17.810) Van ve TRB2 yüzdesinden yüksektir (Bkz. Grafik-8)

Ortaokul, lise ve yüksekokul fakülte mezun sayılarına bakıldığında ise Özalp ilçesinin yüzdesi Van ve TRB2 ortalamalarından daha düşüktür.

Grafik 8: Eğitim durumu 2014-2015 (% Olarak)

Kaynak: TÜİK Veritabanı (Erişim Tarihi: 20.01.2016)

Özalp’ de taşımali eğitim yapan okul sayıları, halk eğitim merkezi ve özel eğitim kurumları sayısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Özalp ilçesinde 17 adet taşımali eğitim yapan ilköğretim okulu, 1 adet halk eğitim merkezi ve 2 adet özel eğitim merkezi bulunmaktadır.

Tablo 12: Taşımali Eğitim Yapan Okul Sayıları, Halk Eğitim Merkezi ve Özel Eğitim Kurumları Sayısı (2015)

	ÖZALP
Taşımali Eğitim Yapan ilköğretim Okulları	17
Halk Eğitim Merkezi	1
Özel Eğitim Kurumu	2

Kaynak: Özalp İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Bölgede üniversite varlığına ilişkin bilgiler Özalp, Van ve TRB2 için özetlenmiştir (Bkz. Tablo-13). Özalp’ de Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi bünyesinde bulunan Özalp Meslek Yüksekokulu 22 akademik personel ile eğitim vermektedir. Özalp Meslek Yüksekokulu; Bilgisayar Programcılığı Bölümü, Bitkisel Ve Hayvansal Üretim Bölümü, Gıda İşletme Bölümü, Muhasebe Ve Vergi Bölümü, Tıbbi Laboratuar Teknikerliği Bölümü ve Bahçe Ziraati Programından oluşmaktadır.

Tablo 13: Bölgede Üniversitelere Ait Bilgiler, 2015

	Fakülte/Yüksek okul/Enstitü/ Bölüm	Akademik Personel Sayısı	Öğrenci Sayısı	Bölüm-Program Sayısı
ÖZALP	1	22	767	6
VAN	37	1.641	27.048	120
TRB2	78	2.775	47.036	280

Kaynak: TRB2 Bölgesi Üniversiteleri

2.4. Sağlık

İlçede 2015 yılı itibarıyla hastane, yatak, hekim, hasta, yatak başına hasta, hekim başına hasta, toplum sağlığı merkezi ve eczane sayıları aşağıda gösterilmiştir (Bkz. Tablo 14).

İlçedeki tek hastane olan Özalp Devlet Hastanesi 50 yatak kapasitesi ile hizmet vermektedir. Hastanede acil, üroloji, genel cerrahi, ortopedi ve travmatoloji, ağız diş ve çene hastalıkları ve iç hastalıklar bölümleri bulunmaktadır.

Tablo-14: Bölgede Sağlık Kuruluşları ve Uzman Personel Sayıları, 2015

			Özalp	Van	TRB2
Hastane Sayısı	Kamu		1	10	21
	Özel		-	3	4
	Toplam		1	13	25
Yatak Sayısı	Kamu		50	1.382	2.460
	Özel		-	581	626
	Toplam		50	1.963	3.086
Hekim Sayısı	Kamu	Uzman	4	295	504
		Pratisyen	9	414	703
		Toplam	13	709	1.247
	Özel	Uzman	-	177	201
		Pratisyen	-	18	25
		Toplam	-	195	226
Hasta Sayısı	Kamu		16.561	443.261,4	772.722
	Özel		-	80.978,7	99.991
	Toplam		16.561	524.240,1	872.713
Yatak Başına Hasta Sayısı			4	75,4	1.260,46
Hekim Başına Hasta Sayısı			1.200	7,369	3.101,78
Toplum Sağlığı Merkezi Sayısı			1	14	24
Bebek Ölüm Oranı (‰)			%3.08	0,83	0,83
Eczane Sayısı			4	146	220

Kaynak: TRB2 Bölgesi İl Sağlık Müdürlükleri

2.5. Spor

İlçedeki spor tesisi, lisanslı sporcu sayısı, engelli lisanslı sporcu sayısı ve ilçede aktif faaliyet gösteren spor dalları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Bkz. Tablo 15).

Tablo-15: Spor Tesisi ve Toplam Lisanslı Sporcu Sayıları, 2015

	Spor Tesisi Sayısı	Lisanslı Sporcu Sayısı	Engelli Lisanslı Sporcu Sayısı	İlçede aktif olarak faaliyet gösteren spor dalları
Özalp	4	26	-	Futbol
Van	38	9.436	23	Atletizm, boks, futbol, voleybol
TRB2	83	28.669	-	Atletizm, boks, futbol, voleybol

Kaynak: Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlükleri

2.6. Sivil Toplum Kuruluşları

2.6.1. Dernekler

İlçede faaliyet gösteren 18 derneğin 314 erkek, 14 kadın üyesi vardır. Kadın üye sayısı, hem Van hem de TRB2 ortalamasının altındadır. Kadınların derneklere katılımı, Van ve TRB2'de olduğu gibi Özalp'de de gelişmemiştir.

Tablo 16: Bölgede Dernek ve Üye Sayıları, 2015

	Dernek Sayısı	Üye Sayısı				
		Toplam	Erkek	Kadın	Erkek (%)	Kadın (%)
Özalp	18	394	380	14	96.56	3.55
Van	858	29.919	25.405	4.514	85	15

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı, Dernekler Dairesi Başkanlığı

İlçede faaliyet alanına ve türün göre dernek sayıları gösterilmiştir (Bkz. Tablo-17). Özalp' de öne çıkan dernek türleri eğitim, spor ve dini temelli derneklerdir.

Tablo-17: Faaliyet Alanına ve Türüne Göre Dernek Sayıları, 2015

	İLÇE	VAN	TRB2
Çevre Doğal Hayat Hayvanları Koruma	-	19	52
Engelli	-	10	34
Eğitim Araştırma	2	65	117
Toplumsal Değerleri Yaşatma	1	21	49
Gıda Tarım Ve Hayvancılık	-	6	15
Hak Ve Savunuculuk	1	33	75
İmar, Şehircilik Ve Kalkındırma	-	14	22
İnsani Yardım	1	36	157
Kamu Kurumları Personelini Destekleyen	-	5	11
Kültür,Sanat Ve Turizm	-	42	110
Mesleki Ve Dayanışma	2	153	285
Sağlık	-	12	25
Şehit Yakını Ve Gazi	-	5	10
Spor	3	142	404
Bireysel Öğreti Ve Toplumsal Gelişim	1	25	65
Uluslararası Teşekküller Ve İşbirliği	-	2	14

Yaşlı Ve Çocuk	-	1	2
Dini Hizmetler	5	248	475
Düşünce Temelli	1	21	31

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı, Dernekler Dairesi Başkanlığı

2.6.2. Vakıflar

İlçe’de Van’ ın aksine vakıf faaliyetleri gelişmemiştir. İlçede bulunan tek vakıf, sosyal yardımlaşma vakfıdır.

Tablo-18: Bölgede Kuruluş Amacına Göre Vakıflar, 2015

Kurum Amacı ⁸	Özalp	Van	TRB2
Eğitim	-	5	10
Dini-Dini Eğitim	-	3	6
Sosyal Yardım	1	14	31
Bilim-Teknoloji	-	0	0
Kültür	-	0	0
Sağlık	-	0	0
Sosyal Hizmet	-	0	3
Sosyal, Tarihi ve Kültürel	-	0	0
Spor	-	0	0
Yöresel Kalkınma	-	1	1
Çevre	-	0	1
Toplam	-	23	52

Kaynak: Vakıflar Genel Müdürlüğü (<http://www.vqm.gov.tr>)

3. Ekonomik Yapı

3.1. Tarım ve Hayvancılık

3.1.1. Tarımsal Yapı ve Alan

3.1.1.1. Tarım Arazileri

Kuru tarım, sulu tarım ve bağ-bahçe alanlarının il genelindeki dağılımına bakıldığında kuru tarım arazilerinin kuzeyde bulunan Erciş, Merkez, **Özalp** ve Saray ilçelerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Sulu tarım alanları ise il geneline yayılmakla birlikte, ağırlıklı olarak Van Gölü çevresinde ve delta alanlarında yer almaktadır. Oldukça küçük bir alan kaplayan Bağ-bahçe alanları ise Merkez, Erciş ve Edremit, Gevaş ve Çaldıran ilçelerinde bulunmaktadır.

Tarım arazileri bakımından Özalp sınırları içerisinde bulunan toplam tarım arazi miktarının 329.715 dekar olduğu görülmektedir. Özalp ilçesinde mera alanlarından sonra en geniş alanı kaplayan tarım arazileri, ilçe genelindeki toplam arazi varlığının %21' ini oluşturmaktadır. Tarım alanı kullanımına bakıldığında ise toplamda 329.715 dekar olan tarım alanlarının büyük bölümü sulanmayan tarım arazisi ve nadas alanıdır. Sulanan arazi ise toplam tarım alanının sadece %11.6' sını oluşturmaktadır.

Özalp ilçesi genelindeki toplam tarım arazisinin 136.050 dekarında kuru tarım, 38.250 dekarında ise sulu tarım yapılmaktadır (Bkz. Tablo-19)

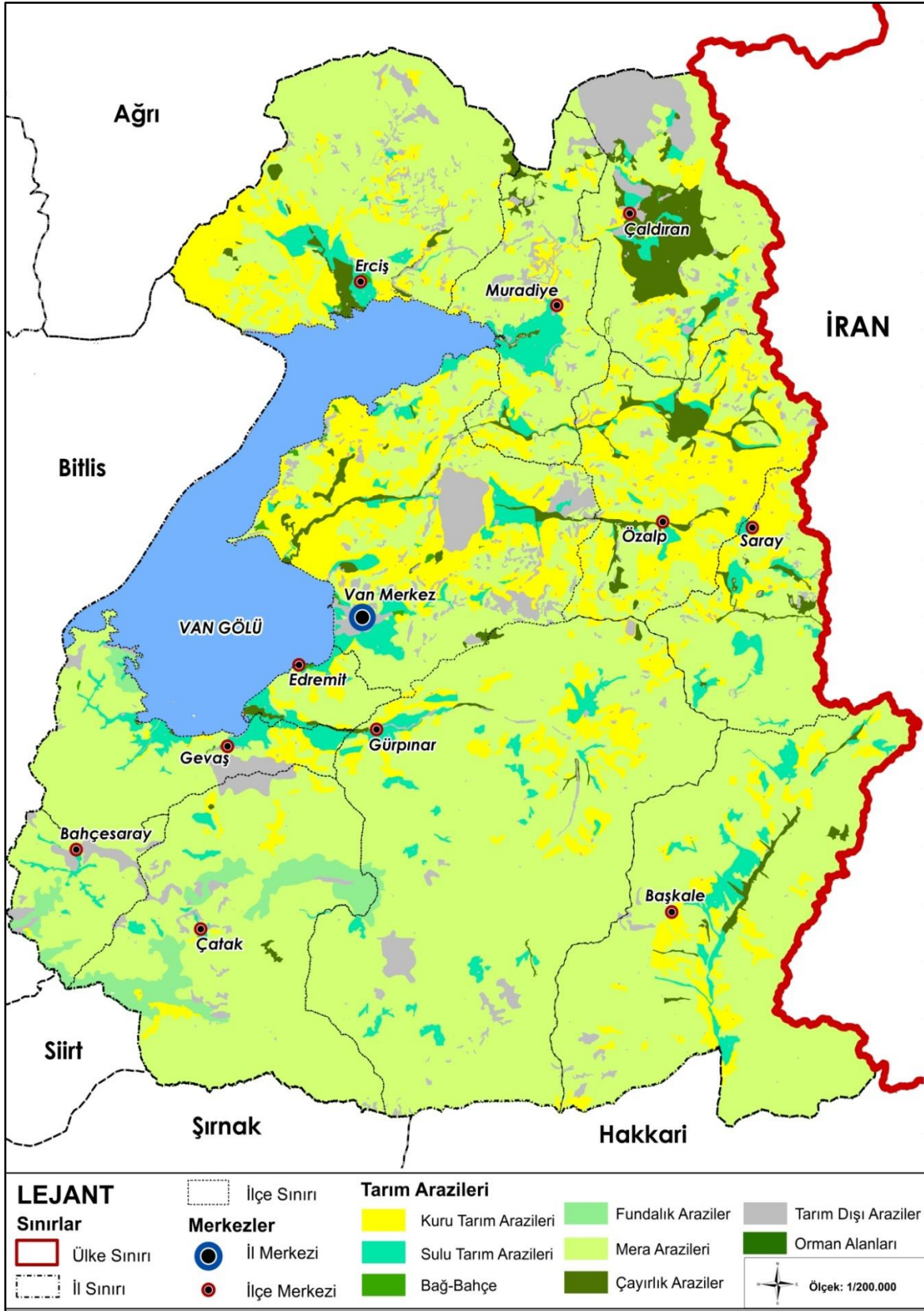
Tablo-19: Özalp ve Van Tarım Alanları, 2015 (Dekar olarak)

İlçeler	Toplam	Tarım Arazisi Alanı (Dekar)						
		İşlenen Tarım Arazisi					Nadas Alanı	Tarıma Elverişli Olup Kullanılmayan Arazi
		Sulanan	Sulanmayan	Örtü altı	Meyve	Sebze		
Özalp	329.715	38.250	136.050	-	15	-	135.783	19.617
Van	3.743.842	1.164.202	965.162	50	52.643	17.385	981.384	563.016
Özalp/Van(%)	%9	%3.3	%14	-	%0.03	-	%14	%3.5

Kaynak: Tarım İl Müdürlüğü (Erişim Tarihi: 21.01.2016)

ÖZALP İLÇE ANALİZİ

Harita 9: Van İli Tarım Arazileri

Kaynak : MDA

Özalp, toplam 502 adet traktör ile Van traktör varlığının %9' una, bölgedeki toplam traktörün %3' üne sahiptir. Van traktör varlığı ise bölgenin %32'sini oluşturmaktadır. Traktör başına ekilen tarım alanı Özalp' de yaklaşık 656 dekar olup ve Van'da yaklaşık 695.62 dekadır.

Tablo-20: Traktör Sayısı ve Traktör Başına Ekilen Tarım Alanı, 2014

	TRAKTÖR SAYISI	BİÇERDÖVER	TRAKTÖR BAŞINA EKİLEN TARIM ALANI(DEKAR)
ÖZALP	502	2	656.80
VAN	5.382	3	695.62
TRB2	17.138	5	334.7

Kaynak: TÜİK Veri tabanı (Erişim Tarihi: 21.01.2016)

3.1.2. Bitkisel Üretim

3.1.2.1. Tarla Ürünleri

Özalp tarla bitkileri üretimi bakımından değerlendirildiğinde baklagiller, endüstriyel bitkiler, yağlı tohumlar ve yumru bitkilerinin ekimi ve üretimi ihtiyaca yönelik yapıldığı ve son derece düşük olduğu gözlemlenmektedir. İlçede tahıl üretimi ve yem bitkileri üretimi oldukça yoğundur. Üretilen tahıl ve yem bitkilerinin Van ve TRB2 içindeki payı ise son derece düşüktür (Bkz. Tablo-21).

Tablo-21: Bölgede Ürün Türlerine Göre Ekilen Tarla Alanı ve Üretim Miktarları, 2015

	ÖZALP			VAN			TRB2		
	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/Da)	Ekilen Alan(Dekar)	Üretim(Ton)	Verim (Kg/Da)	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/Da)
YAĞLI TOHURLAR	-	-	-	75	10	133	44.580	8.002	463
BAKLAGİLLER	-	-	-	1.051	143	270	60.872	13.324	756
TAHILLAR	127.090	12.143	226	878.648	119.711	320	2.720.664	449.109	1734
ENDÜSTRİYEL BİTKİLER	-	-	-	8.516	35.019	4.136	128.383	559.483	4628
YEM BİTKİLERİ	45.400	30.980	1.300	1.224.165	847.768	5.823	2.730.671	3.054.678	8.781
YUMRU BİTKİLER	48	119	2.479	2.326	6.602	2.849	57.526	221.475	3.851
TOPLAM	172.538	43.242	4.005	2.114.706	1.009.243	133.98	5.698.116	4.298.069	19.750

Kaynak: TÜİK Veri tabanı (Erişim Tarihi: 23.01.2016)

İlçede üretilen tarımsal ürünlere detaylı bir şekilde bakıldığında; tahıllardan arpa ve buğday, yem bitkilerinden ise Korunga ve yonca öne çıkmaktadır.

Türkiye’de en çok üretilen tahıl ürünü olan soğuk ve kurak şartlarda ve nispeten mineral oranı az olan topraklarda yetişen arpa ve buğday ilçede en fazla üretilen tahıllardır.

İlçede diğer öne çıkan tarla bitkileri yem bitkileri olan yonca ve korungadır. Hayvancılıkta ana yem maddesi olan yonca 37.400 dekar ile ilçede en fazla ekim alanına sahip yem bitkisidir.

Korunga kısa ömürlü, çok yıllık bir baklagil yem bitkisidir. Soğuğa ve kurağa çok dayanıklıdır ve diğer bitkilerin yetişemediği kıraç, kireçli topraklarda iyi gelişir. Yem kalitesi iyidir, yemi proteince zengindir. Korunga otunun besleme değeri yüksektir; kalsiyum, fosfor ve diğer mineral elementlerce zengindir. Yeşil ot olarak hayvanlara yedirildiğinde şişkinlik yapmaz ve kökleri yardımıyla toprağa azot kazandırır. Çok iyi bir balözü bitkisidir. Otlatmaya dayanıklı olduğundan iyi bir mera bitkisi olarak da kullanılabilir. Özellikle kurak ve yarı kurak olan Özalp ilçesinde iyi bir ekim nöbeti bitkisidir. İlçede korunga ekim alanı 8.000 dekadır.

Tablo-22: İlçede Ürün Türlerine Göre Ekilen Alan ve Üretim Miktarları, 2015

Grup Adı	Ürün Adı	Ekilen Alan (Dekar)	Hasat Edilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)
Tahıllar	Çavdar	-	-	-	-
	Yulaf (Dane)	-	-	-	-
	Mısır (Dane)	-	-	-	-
	Buğday (Diğer)	128.000	122.305	15.790	305
	Arpa (Diğer)	850	844	122	320
Baklagiller	Fasulye (Kuru)	-	-	-	-
	Mercimek	-	-	-	-
Endüstriyel Bitkiler	Şekerpancarı	-	-	-	-
Yumru Bitkiler	Soğan (Kuru)	-	-	-	-
	Sarımsak (Kuru)	-	-	-	-
	Patates (Diğer)	50	48	125	2.500
Yem Bitkileri	Yonca (Yeşil Ot)	37.400	37.400	26.180	700
	Korunga (Yeşil Ot)	8.000	8.000	4.800	600
	Fiğ (Yeşil Ot)	-	-	-	-
	Mısır (Silajlık)	-	-	-	-

Kaynak: Tarım İl Müdürlükleri

3.1.2.2. Sebze Ürünleri

Sebze üretimi ülkenin hemen her bölgesinde yapılmakla birlikte bölgelerin ekolojik yapısına ve büyüklüğüne bağlı olmak kaydıyla toplam tarımsal üretim alanı içindeki oranı değişmektedir.

Van ilinde toplam tarım alanlarının % 0,46' sında sebze üretimi yapılmaktadır. Bölgede 2015 yılı itibari ile 17.385 da alandan toplamda 36.402 ton sebze üretimi gerçekleşmiştir. Özalp ilçesi sebze üretimine bakıldığında ilçede sadece tüketime yönelik az miktarda sebze üretimi yapıldığı görülmektedir. İlçede, ilde ve TRB2 bölgesi genelinde öne çıkan sebzeler tabloda gösterilmiştir (Tablo-23).

Tablo-23: İlçede Öne Çıkan Sebze Ürünleri, 2015 (Aksi belirtilmedikçe ton olarak)

	Özalp	Van	TRB2
Karpuz	- 3.812	58.761	
Domates (Sofralık)	- 13.228	126.493	
Kavun	- 3.431	17.590	
Fasulye (Taze)	- 2.095	7.315	
Lahana (Beyaz)	- 5.001	16.253	
Hıyar (Sofralık)	- 3.865	20.070	
Maydanoz	- 27	85	
Soğan (taze+kuru)	- 632	11.352	
Biber (Sivri)	- 1.816	5.038	
Marul	- 93	143	
Balkabağı	- 137	456	

Kaynak: TÜİK Veri tabanı

3.1.2.3. Meyve Ürünleri

TRB2 Bölgesi'ndeki meyve üretimi Türkiye toplam meyve üretimi içerisinde düşük düzeydedir. İllere göre meyve üretimi incelendiğinde en fazla meyve üretimi Hakkari'de olup bu ili sırasıyla Bitlis, Van ve Muş izlemektedir.

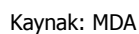
Van' da yetiştirilen meyve gruplarına bakıldığında, büyük oranla yumuşak ve taş çekirdekli ürünlerin üretimi ilk sıradayken bunu da sırasıyla sert kabuklular, üzüm-üzümsüz meyveler takip etmektedir. Van ilinde en fazla yetiştiriciliği yapılan ürünler elma, ceviz, kayısı ve armuttur. Elma ve armut üretim miktarlarının bölge üretimi içindeki payı sırasıyla %49 ve %41 'dir. Ceviz üretim miktarının bölge üretimi içindeki payı %37'dir. Ayrıca, Van ilinde üretilen ceviz yoğunlukla Çatak ilçesinde yetiştirilmektedir.

İlçe düzeyinde bakıldığında ise Özalp ilçesinde az miktarda aile içi tüketime yönelik meyve üretimi yapıldığı ve bu üretimlerden erik ve kaysının ön plana çıktığı görülmektedir. İlçede erik ve kayısı üretimi sırasıyla 2.43 ve 2 ton olarak belirtilmektedir (Bkz. Tablo-24).

	Özalp	Van	TRB2
Ayva	-	92,56	523
Armut	-	2.201,67	5.261
Elma	-	11.854,60	24.122
Erik	2,43	1.119,10	2.834
Kayısı	2	2.242,96	3.024
Zerdali	-	29,57	244
Kiraz	-	1.083,61	1.636
Şeftali	-	21,88	452
Ceviz	-	6.144,29	16.523
Badem	-	1,83	18
Vişne	-	1.206,33	1.452
Üzüm	-	78,00	8.177
Çilek	-	3,00	27

Sebze meyve üretimi ve örtü altı sebzecilik birlikte ele alındığında sebzecilik yapılan alanların daha çok Van Gölü çevresi, Yüksekova ve Çukurca bölgeleri olduğu görülmektedir. Van ilinin Edremit, Gevaş, Muradiye, Erciş ve merkez ilçelerinde iklim şartları ve toprak yapısının daha elverişli olması sebebiyle sebze üretimin iç kesimlerden daha fazla olduğu gözlemlenmiştir.

Harita 10: TRB2 Bölgesi Sebze ve Meyvecilik Alanları ve Potansiyel Örtü Altı Sebzecilik

3.1.3. Hayvansal Üretim

3.1.3.1. Büyükbaş Hayvan Varlığı

Dünya piyasalarında büyükbaş denildiğinde akla ilk gelen sığır, manda ve deve yetiştiriciliğidir. Türkiye’de ise büyükbaş denildiğinde daha çok sığır ve manda anlaşılmaktadır. Hayvancılık, Türkiye’nin artan nüfusunun dengeli beslenmesinin yanında tarıma dayalı sanayinin hammadde ihtiyacının karşılanması için de önemlidir.

Tablo-25: Yıllar İtibariyle Büyükbaş Hayvan Varlığı (Aksi belirtilmedikçe sayı olarak)

	Hayvan Sayısı		2010	2011	2012	2013	2014	2015
Özalp	Sığır	Kültür	2.525	2.558	2.420	2.575	1.795	1.730
		K.Melezi	4.056	4.101	4.140	4.343	2.850	3.397
		Yerli	7.748	7.985	8.870	9.137	5.440	5.120
		Toplam	14.329	14.644	16.055	16.055	10.085	10.247
	Manda		-	-	-	-	-	-
Van	Sığır	Kültür	20.967	27.476	29.007	29.319	26.064	27.695
		K.Melezi	51.364	69.347	69.513	65.766	72.187	74.184
		Yerli	85.475	100.951	95.180	96.519	65.361	65.065
		Toplam	157.806	197.774	191.604	191.604	163.612	166.944
	Manda		227	275	990	1.239	346	444
Trb2	Sığır	Kültür	63.536	78.037	102.128	109.662	100.545	101.806
		K.Melezi	182.035	208.723	236.809	243.981	243.472	248.146
		Yerli	222.238	246.510	246.538	252.143	198.851	189.023
		Toplam	467.809	533.270	605.786	605.786	542.868	538.975
	Manda		9.810	10.943	12.496	13,681	12,194	14,170
Özalp/Van*	Sığır	Kültür	12,04	9,30	8,34	8,78	6,88	6,24
		K.Melezi	7,9	5,9	5,9	6,6	3,95	4,5
		Yerli	9,06	7,9	9,31	9,46	8,32	7,9
		Toplam	29	23,1	23,55	24,84	19,15	6,13
	Manda		-	-	-	-	-	-
Özalp/TRB2*	Sığır	Kültür	3,97	3,27	2,37	2,34	1,78	1,70
		K.Melezi	2,23	1,96	1,75	1,78	1,17	1,36
		Yerli	3,48	3,24	3,59	3,62	2,73	2,70
		Toplam	9,48	8,47	7,71	7,74	5,68	1,90
	Manda		-	-	-	-	-	-

Kaynak: TÜİK Veri tabanı (Erişim Tarihi: 10.04.2012)

2015 Tarım İl Müdürlüğü verilerine göre bölgemizde 189.023' i yerli ırk, 248.146' s' ı melez ırk, 101.806 ' s' ı kültür ırkı ve 14.170' ü manda olmak üzere toplam 553.145 baş büyükbaş hayvan bulunmaktadır. İlçede yerli 5.120, melez 3.397, 1.730 kültür ırkları bulunmaktadır.

Özalp ilçesi büyükbaş hayvan sayısı bakımından bölgenin % 1.9' unu Van' ın ise %6' sını karşılamaktadır. İlçedeki geniş çayır ve mera alanlarına rağmen hayvancılık yeterince gelişmemiştir.

Harita 11: TRB2 Bölgesi Küçükbaş Hayvancılığın Yoğunlaştığı Alanlar

Kaynak: MDA

3.1.3.2. Küçükbaş Hayvan Varlığı

Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği, genel olarak zayıf meralar ile nadas, anız ve bitkisel üretime uygun olmayan alanları değerlendirerek et, süt, yapağı, kıl ve deri gibi ürünlere dönüştüren bir üretim etkinliğidir. Kırsal alanda önemli bir ekonomik aktivite olan küçükbaş hayvancılık bölgemizde sosyal ve ekonomik bir yere sahiptir.

TRB2 Bölgesi'nde yaygın olan yerli koyun ırkı olarak bölgenin zor iklim şartlarına uyum sağlayan Akkaraman ve Morkaraman öne çıkmaktadır⁹.

Van ilinde toplam mera varlığı 1.239.289 olup bunun 108.231 ha lık alanını Özalp ilçesi oluşturur. Bu durum koyunculuğun ilçede gelişmesine büyük olanak sağlamaktadır. Sürdürülebilir bir koyuncuk faaliyeti ancak yayla ve mera otlatması ile mümkün olduğundan bölgenin mera varlığı küçükbaş hayvancılıkta bir rekabet avantajı sağlamaktadır.

Bölgede 2015 yılı itibarıyla küçükbaş hayvan varlığı 5.225.823 adettir. Ülke geneline bakıldığında TRB2 Bölgesi sahip olduğu küçükbaş hayvan varlığı açısından önemli bir yer teşkil etmektedir. Bölgenin küçükbaş hayvan varlığının % 83'ünü koyun, % 17'sini ise keçi oluşturmaktadır.

Özalp ilçesi 2015 yılı itibarıyla küçükbaş hayvan varlığı 309.080 adettir. Bunlardan 307.800 adeti koyun geri kalanı ise keçidir. İlçede bulunan koyunların hepsi yerli ırk olan; Doğu Anadolu Bölgesi'nin soğuk ve uzun kış koşullarına ve dağlık yapısına çok iyi uyum sağlayabilen, yüksek rakımlı ve fakir meraları iyi değerlendirip kış aylarında ise normal bir besleme ile kapalı veya bir tarafı açık ağıllarda barındırılabilen Akkaraman ve Morkaraman koyunlarıdır.

Tablo 26' ya bakıldığında ilçedeki sayısı 1.280 olan keçilerin hepsinin kıl keçisi olduğu görülmektedir. İlçede koyun sayısı yıldan yıla artarken keçi sayısında azalma olmaktadır. İlçe Van ilinin koyun varlığının % 12' sini karşılarken, keçi varlığının % 0,5' ini oluşturmaktadır.

Tablo-26: Yıllar İtibarıyla Küçükbaş Hayvan Varlığı (Aksi belirtilmedikçe sayı olarak)

	HAYVAN SAYISI		2010	2011	2012	2013	2014	2015
Özalp	Koyun	Merinos	-	-	-	-	-	-
		Yerli	161.374	165.350	169.355	162.100	300.000	307.800
	Keçi	Kıl	13.008	13.053	10.428	1.060	1.000	1.280
		Tiftik	-	-	-	-	-	-
	Toplam		174.382	178.403	179.783	172.160	301.000	309.080
Van	Koyun	Merinos	-	-	-	-	-	-
		Yerli	2.182.011	2.101.382	2.147.139	2.236.603	2.443.392	2.456.493
	Keçi	Kıl	150.686	203.143	225.360	247.054	248.527	247.088
		Tiftik	-	-	-	-	15	-
	Toplam		2.332.697	2.304.525	2.372.499	2.483.657	2.691.934	2.703.581
TRB2	Koyun	Merinos	-	-	-	-	11	503
		Yerli	3.904.415	3.913.294	3.940.154	4.128.098	4.464.005	4.376.944

⁹DAKA Hayvancılık Sektörü Mevcut Durum Analizi,2015

ÖZALP İLÇE ANALİZİ

	Keçi	Kıl	649.031	769.702	799.481	835.816	925.474	848.376
		Tiftik	-	-	-	-	102	-
	Toplam		1.298.062	4.682.996	4.739.635	4.963.914	5.389.479	5.225.823
Özalp/Van	Koyun	Merinos	-	-	-	-	-	-
		Yerli	7,39	4,22	7,88	7,24	12,27	12,53
	Keçi	Kıl	8,63	6,42	4,62	4,07	4,02	0,51
		Tiftik	-	-	-	-	-	-
	Toplam		16,02	10,64	12,5	11,31	16,29	13,04
Özalp/TRB 2	Koyun	Merinos	-	-	-	-	-	-
		Yerli	4,13	4,22	4,3	3,92	6,72	
	Keçi	Kıl	2,00	1,7	1,30	1,20	1,08	
		Tiftik	-	-	-	-	-	-
	Toplam		6,13	5,92	5,6	5,12	7,8	

Kaynak: TÜİK Veri tabanı (Erişim Tarihi: 22.01.2016)

Harita 12' ye bakıldığında Van Gölü çevresi daha çok tarım arazileri yönüyle değerlendirildiğinden küçükbaş hayvancılığın mera arazilerinin geniş yer kapladığı iç kesimlerde yoğunlaştığı görülmektedir. Özalp ilçesinin tamamında küçükbaş hayvancılık önemli yer kaplar.

Harita 12: TRB2 Bölgesi Küçükbaş Hayvancılığın Yoğunlaştığı Alanlar

Kaynak: MDA

3.1.3.3. Kanatlı Hayvan Varlığı

Kümes hayvanı eti en yaygın olarak üretilen et çeşididir. Kümes hayvanlarının gerek sahip oldukları yüksek protein ve gerekse kırmızı ete nispeten daha ucuz ve sağlıklı olması nedeniyle Türkiye’de beyaz et üretiminin ve tüketiminin artması öngörülmektedir. Ülkemizde kanatlı hayvan yetiştiriciliği son yıllarda gelişmekte iken, TRB2 Bölgesi’nde buna paralel bir gelişme sağlanamamıştır.

TRB2 Bölgesi’nde iklim ve yüksek rakımın girdi maliyetleri üzerindeki olumsuz etkisiyle, TRB2 Bölgesi’nde kanatlı hayvan yetiştiriciliği istenilen düzeyde yapılamamıştır. Bölgede toplam 975.906 adet kanatlı hayvan bulunup, bunların büyük bir bölümünü yumurta tavuğu teşkil etmektedir. Bunu kaz, hindi ve ördek izlemektedir. Ayrıca, bölgede az miktarda broiler yetiştiriciliği (etlik piliç) yapılmamakta, sadece bölgedeki köylerde ailelerin öz ihtiyaçlarını karşılamak için kanatlı hayvan yetiştirilmektedir.¹⁰

Bölgemiz kaz ve ördek yetiştiriciliği bakımından büyük avantajlara sahiptir. Bunlar, bölgemizde yetiştirilen kaz ve ördeklerin bölge şartlarına çok iyi uyum göstermiş olmaları, kaz ve ördeklerin işletme dışında yararlanabilecekleri tip ve düzeyde yem ve su kaynaklarının bulunması ve bu türlerin yetiştiriciliği konusunda gerekli kültür ve bilgi birikiminin bulunması olarak gösterilebilir. Nitekim yukarıda da bildirildiği gibi bölge genelinde yaklaşık olarak 140 bin kaz ve ördek bulunması, bu durumu desteklemektedir.¹⁰

Özalp ilçesi kanatlı hayvan varlığına bakıldığında 17.000 yumurta tavuğu, 1.200 ördek, 1.750 kaz ile Van’ ın %64.44’ü gibi büyük bir bölümünü sağlar. İlçede et tavuğu ve hindi üretimi bulunmamaktadır. Yıllar bazında kanatlı hayvan varlığına bakıldığında ise yıllar içinde hayvan sayısının arttığı görülmektedir (Bkz. Tablo 27).

Tablo-27: Yıllar İtibariyle Kanatlı Hayvan Varlığı (Aksi belirtilmedikçe sayı olarak)

	Hayvan Adı	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Özalp	Et Tavuğu	-	-	-	-	-	-
	Ymrt. Tavuğu	-	-	-	15.000	15.500	17.000
	Hindi	-	-	-	-	-	-
	Ördek	-	-	-	1.000	1.010	1.200
	Kaz	-	-	-	1.500	1.550	1.750
	Toplam	-	-	-	17.500	18.060	19.950
Van	Et Tavuğu	-	-	-	-	-	-
	Ymrt. Tavuğu	338.950	276.200	363.613	281.400	360.370	381.285
	Hindi	1.930	1.930	10.500	11.120	17.330	18.933
	Ördek	1.620	1.640	2.100	3.198	3.690	4.346

¹⁰ DAKA Hayvancılık Mevcut Durum Analizi, 2015

		Kaz	275	275	1.300	3.850	4.835	5.403
		Toplam	342.775	280.045	377.513	299.568	386.225	409.967
TRB2	Kanatlı	Et Tavuğu	-	-	-	-	-	4.400
		Ymrt. Tavuğu	853.717	742.064	724.016	652.749	771.672	731.773
		Hindi	114.193	89.706	78.887	82.793	98.613	90.183
		Ördek	51.034	46.235	36.106	39.699	43.000	42.398
		Kaz	110.654	105.489	94.015	101.046	112.098	107.152
		Toplam	1.129.598	983.494	933.024	876.287	1.025.383	975.906
Özalp /Van(%)	Kanatlı	Et Tavuğu	-	-	-	-	-	-
		Ymrt. Tavuğu	-	-	-	5,33	4,30	4,45
		Hindi	-	-	-	-	-	-
		Ördek	-	-	-	31,27	27,37	27,61
		Kaz	-	-	-	38,96	32,05	32,38
		Toplam	-	-	-	75,56	63,72	64,44
Özalp /TRB2(%)	Kanatlı	Et Tavuğu	-	-	-	-	-	-
		Ymrt. Tavuğu	-	-	-	2,29	2	2,32
		Hindi	-	-	-	-	-	-
		Ördek	-	-	-	2,51	2,34	2,85
		Kaz	-	-	-	1,48	1,38	1,63
		Toplam	-	-	-	6,28	5,78	6,8

Kaynak: TÜİK Veri tabanı (Erişim Tarihi: 22.01.2016)

3.1.3.4. Arıcılık

Arıcılık TRB2 Bölgesi'nde dezavantaj olarak nitelendirilen engebeli arazi yapısını bölge için avantajla dönüştüren önemli bir sektördür. Çünkü bölge arazi yapısının engebeli oluşu topografik farklılıklar oluşturmakta, bu ise arıcılık sezonunu diğer bölgelere nispeten daha uzun sürdürmektedir. Bölgemizin bitki örtüsü bakımından zengin bir flora'ya sahip olması, bitkilerin farklı zamanlarda çiçek açması, arıcılık sezonunun uzun sürmesi ve bölgeye has çiçeklerin bolluğu, arıcılığın bölge ekonomisinde yüksek potansiyelini göstermektedir. Ayrıca, TRB2 Bölgesi'nin zengin bitki florası ve yüksek rakımlı yaylaları, arıcıların doğal ve katkısız karakovan balı üretmesine olanak sağlamaktadır.

Bölgemizde tarım alanlarının sınırlı olması sebebiyle birim alandan elde edilen ürünlerin verimli ve kaliteli olabilmesi için bilimsel ve teknolojik gelişmelerin yanında doğanın mevcut kaynaklarının en etkin bir biçimde kullanılması şarttır. Arazi varlığına bağlı olmadan faaliyetini devam ettiren arıcılık, özellikle gelir seviyesi düşük, az topraklı veya topraksız köylüler açısından önemli bir faaliyettir. Ayrıca, fazla sermaye ve işgücü gerektirmediğinden atıl durumda bulunan aile işgücünü en etkin bir şekilde

43

İlçedeki süt üretimi incelendiğinde büyükbaş süt üretiminin 2012 yılından günümüze dalgalı bir seyir izlediği ve düştüğü görülmektedir. TRB2 genelinde büyükbaş süt üretimi artarken Van ve Özalp' de azalma eğilimine girmiştir.

Küçükbaş süt üretimi büyükbaşın aksine son yıllarda oldukça artmıştır. Bunda ırkların ıslahının büyük etkisi olmuştur. İlçedeki küçükbaş süt üretimi Van' ın %9'unu karşılamaktadır.

Tablo-29: Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Süt Üretimi (Ton) (Aksi belirtilmedikçe sayı olarak)

		2012	2013	2014	2015
Özalp	Büyük Baş Süt	17.815	15.177	9.644	13.803
	Küçük Baş Süt	6.640	6.337	9.898	9.826
Van	Büyük Baş Süt	163.779	161.191	140.834	153.544
	Küçük Baş Süt	89.835	101.514	103.532	109.200
TRB2	Büyük Baş Süt	513.215	539.888	517.352	542.940
	Küçük Baş Süt	183.119	193.797	209.183	209.895
Özalp /Van (%)	Büyük Baş Süt	10.87	9.41	7	9
	Küçük Baş Süt	7.4	6.2	9.5	9
Özalp /TRB2 (%)	Büyük Baş Süt	3.47	3	1.86	2.5
	Küçük Baş Süt	3.6	3.2	4.7	4.6

3.2. Sanayi

TRB2 Bölgesi 2008 itibariyle sanayinin Bölge GSKD toplamından aldığı % 15,8'lik pay ile 26 Düzey 2 Bölgesi içerisinde 24. sırada yer almaktadır. Katma değer özellikle sanayi sektöründe yaratıldığı göz önünde bulundurulduğunda TRB2 Bölgesi'nin katma değerinin artırılması için sanayi sektörünün mutlaka geliştirilmesi gerektiği görülecektir. Katma değer artırılması için metalik olmayan mineral ürünler, kauçuk ve plastik ürünler, fabrikasyon metal ürünler, ağaç-ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı gibi bölgenin öne çıktığı sektörlerle yoğunlaşılması gerekmektedir.¹² (Sanayi MDA).

Van ilinde 2 adet sicil almış OSB bulunmakta olup, doluluk oranı %60'tır. Tamamlanan Organize Sanayi Bölgelerinden Van Organize Sanayi Bölgesi 2006 yılında tamamlanmıştır. Bölgedeki; 141 adet sanayi parselinin, tamamı tahsis edilmiştir. Tahsis edilen parsellerin; 87 adedi üretim, 35 adedi inşaat, 19 adedi proje aşamasındadır. Üretime geçen parsellerde yaklaşık 1.160 kişi istihdam edilmektedir. Ağırlıklı sektör grubu; gıda ürünlerinin imalatı, mobilya imalatı ve kauçuk-plastik ürünlerinin imalatı sanayidir.¹³

Tablo.. gösterildiği gibi Van ili sanayi işletmeleri dağılımına bakıldığında başı çeken sektör %44gibi bir payla gıda ürünleri imalatıdır. Onu takip eden sektör ise metalik olmayan mineral ürün imalatıdır.

¹² DAKA Sanayi Mevcut Durum Analizi, 2015

¹³ 81 İlin Sanayi Durum Raporu, BSVTB

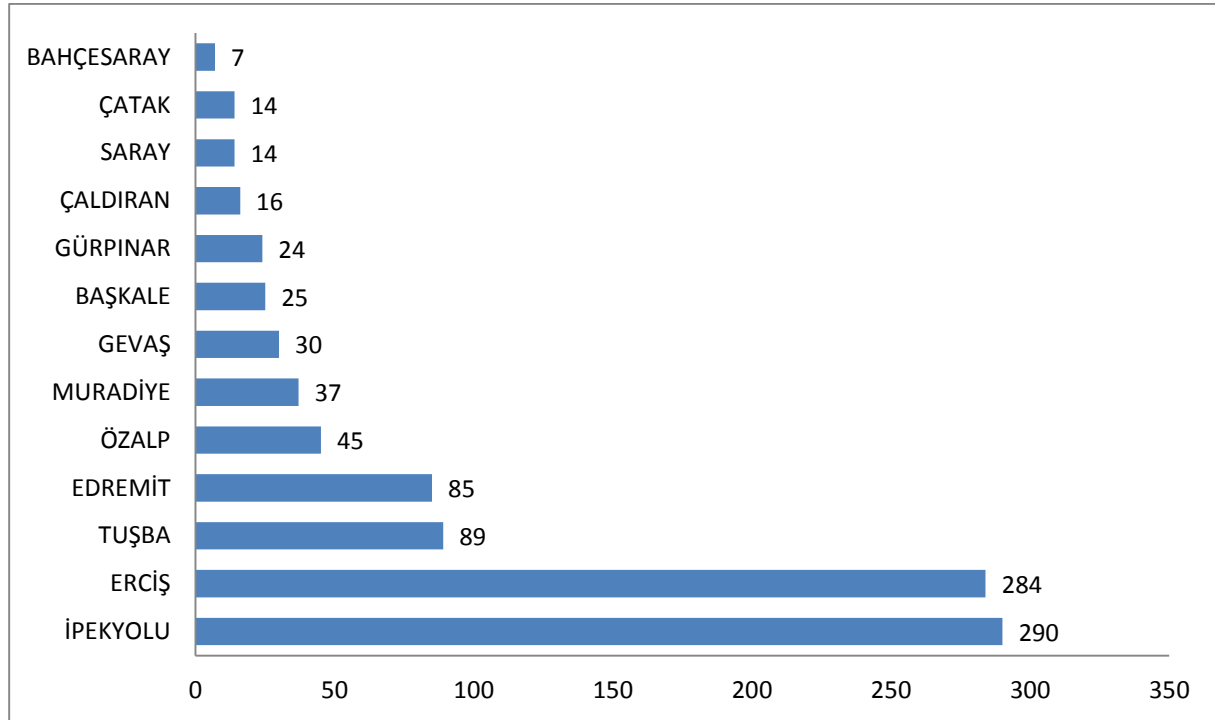
Tablo 30: Van İli Sanayi İşletmeleri Dağılımı

VAN İLİ SANAYİ İŞLETMELERİ DAĞILIMI	%
Gıda Ürünleri İmalatı	44
Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	15
Diğer Madencilik Taş Ocakçılığı	10
Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine Ve Ekipman İmalatı	7
Kok Kömürü, Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri	5
Elektrik Gaz, Buhar Ve Havalandırma Sistemi Üretimi Ve Dağılımı	4
Tekstil Ürünleri İmalatı	3
Fabrikasyonel Metal Ürünleri İmalatı, Makine Teçhizatı	3
Diğer	3
Kimyasalların Ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	2
Kağıt Ve Kağıt Ürünleri İmalatı	2
Motorlu Kara Taşıtı, Römork Ve Yarı Treyler	1
Ana Metal Sanayi	1

Kaynak: VAN TSO Stratejik Plan (2013-2016)

Van 'da işyerlerinin ilçelere göre dağılımı 2015 yılı için gösterilmiştir (Bkz. Grafik-9). İlçelerdeki faal olan işyeri sayılarından yola çıkarak Van ilinde bölgelerarası gelişmişlik düzeyleri anlaşılabilir. Buna göre en çok işyeri İpekyolu ve Erciş' te bulunmaktadır. Sıralamada önde gelen diğer ilçeler sırasıyla; Tuşba, Edremit ve Özalp' dir.

Grafik 9: İşyerlerinin İlçelere Göre Dağılımı, 2015

3.2.1. Küçük Sanayi Siteleri

Van ilinde 1.228'İ dolu olmak üzere toplam 1.943 iş yeri kapasiteli 6 adet Küçük Sanayi Sitesi bulunmaktadır. Bu KSS' lerin yerleri, doluluk oranları ve buralarda istihdam edilen kişi sayısı aşağıdaki tablodan görülebilir.

Tablo 31: Van İli Küçük Sanayi Siteleri Bilgileri

	KÜÇÜK SANAYİ SİTESİ ADI	İŞYERİ SAYISI	DOLU İŞYERİ SAYISI	BOŞ İŞYERİ SAYISI	DOLULUK ORANI (%)	İSTİHDAM
VAN	VAN YENİ KSS	1122	594	528	52,9	1218
	VAN MARANGOZLAR KERESTECİLER HIZARCILAR KSS	169	168	1	99,4	447
	YENİ VAN MARANGOZLAR KERESTECİLER HIZARCILAR KSS	225	213	12	94,6	264
	ERCİŞ KSS	253	253	0	100	823
	ERCİŞ II KSS	95	TAŞINMA	AŞAMASINDA	-	-
	ÇALDIRAN KSS	79	TAŞINMA	AŞAMASINDA	-	-
	TOPLAM: 6 ADET KSS	1943	1228	541	63,2	2752

(BSTBİM, 2014)

Devam Eden Küçük Sanayi Siteleri:

Erciş II Küçük Sanayi Sitesi: 2011 yılı Yatırım Programı'nda "100 işyeri altyapı" olarak ve 1.000.000.-TL ödenekle yer almaktadır. 96 işyeri yapım işi fiziki gerçekleşmesi % 78'dir.

Çaldıran Küçük Sanayi Sitesi: 2011 yılı Yatırım Programı'nda "79 işyeri, altyapı" olarak ve 1.000.000.-TL ödenekle yer almaktadır. 79 işyeri yapım işi fiziki gerçekleşmesi % 27'dir.

Gevaş Küçük Sanayi Sitesi: 2011 yılı Yatırım Programı'nda "60 işyeri altyapı" olarak ve 629.000.-TL ödenekle yer almaktadır. Kooperatifçe hazırlanacak projelerinin onaylanmasına müteakip keşif ve ihale aşamasına geçebilecektir (MDA).

3.2.2. İlçede Öne Çıkan Sektörler**

İlçe ekonomisinin temeli hayvancılığa dayanır. Gerek canlı hayvan ticareti gerekse hayvansal ürünlerin satışı yapılmaktadır. Tarımsal faaliyetlerinde yapıldığı ilçe de sınır ticareti de gelişmiştir. İlçe merkezinde küçük çapta ticari işletmeler bulunmaktadır. Tablo-35'deki veriler değerlendirildiğinde ise Özalp' deki işletmelerde sektörel yoğunlaşmanın daha çok; temel olarak inşaat sanayinde kullanılması amaçlanan inşaat malzemesi imalatı ve hayvansal üretimde olduğu görülmektedir.

Aşağıdaki tabloya göre ilçede mıcır, hazır beton gibi inşaat faaliyetlerinde kullanılan malzeme üreten 6 firma toplamda 62 personel istihdam ederek ilçe ekonomisine katkı sağlamaktadır.

Tablo-32: Özalp'de İmalat Alanında Faaliyet Gösteren İşletmelerin Dağılımı, 2015

Faaliyet Adı	İşletme Sayıları
Mıcır	2
Hazır Beton	2
Traverten, ekosin, granit, porfir (somaki taşı), bazalt, kumtaşı ve diğer anıt taşlarının granül, mıcır ve tozları	2
Kaşarpeyniri	1
Tereyağı	1
Yoğurt (tatlandırılmış veya meyve, sert kabuklu yemişler veya kakao ilave edilmiş olanlar hariç)	1
Beyaz Peynir	1

Kaynak: TOBB

İlçedeki faal şirket sayılarına bakıldığında toplamda 70 şirket bulunduğu ve Van geneline bakıldığında Özalp ilçesi ekonomisinin çok fazla gelişmediği görülmektedir.

Tablo 33: İlçede Faal Şirket Sayıları,2016

	Şahıs Şirketi	Limited Şirketi	Kooperatif	Anonim Şirketi
Bahçesaray	3	7	3	1
Başkale	26	31	3	1
Çaldıran	22	51	4	1
Çatak	5	9	2	-
Edremit	43	103	9	18
Gevaş	6	31	4	2
Gürpınar	18	17	5	1
Muradiye	27	18	7	1
Özalp	15	53	1	1
Saray	6	12	4	-
Erciş	691	257	20	35
Van	1194	2666	158	356

Kaynak: Van TSO, Erciş TSO

3.2.3. İstihdam ve Sosyal Güvenlik

3.2.3.1.İstihdam

TÜİK verilerine göre 2015 yılı itibarıyla Van ili içerisinde istihdam oranı %42 çıkmaktadır. 2015 (1.096.397) nüfus sayısına göre bu oran toplamda 460.486 kişiye denk gelmektedir. Ülke genelinde istihdam oranı %46 olup az bir farkla Van ili bu ortalamanın altında çıkmaktadır (Bu Van ili adına olumlu bir gelişme olsa da gizli işsizlik oranının yüksek olduğu tarımda çalışan yüzdesi Van ili içerisinde Türkiye geneline oranla oldukça yüksek çıkmaktadır).

Van ili içerisinde istihdamın sektörlere göre oranlarına 1985-2013 yılları arasında bakıldığında ülke geneline paralel olarak tarım sektörünün payının düzenli olarak düştüğü hizmetler ve sanayi sektörünün payının düzenli olarak arttığı görülmektedir. Fakat sanayi ve hizmetler sektörünün payının düzenli olarak ülke genelinin altında kalması bölgede sanayileşmenin yeterli ölçüde gelişmediği, ekonomik kalkınmanın belirli bir düzeyde kalması da beraberinde hizmetler sektörünün ülke genelinde kalmasına sebep olmaktadır.

Tablo 34: İstihdamın Sektörlere Göre Dağılımı

Sektör	Değerler	1985	1990	2000	2013
Tarım	Van Sayı	164.093	171.211	186.249	170.565
	Van %	76.2	75.3	68.1	38,5
	Türkiye Sayı	12.118.533	12.547.796	12.576.827	6.015.000
	Türkiye %	59.0	53.7	48.4	23,6
Hizmet	Van Sayı	33.985	45.008	73.716	178.540
	Van %	18	19.9	26.7	40,3
	Türkiye Sayı	5.235.067	6.515.508	8.719.693	12.771.000
	Türkiye %	25.5	20	33.5	50
Sanayi	Van sayı	3.672	6.328	6.109	94.807
	Van %	1.7	2.7	2.2	21,4
	Türkiye Sayı	2.345.719	2.992.864	3.470.360	6.737.000
	Türkiye Oran	11.4	12.8	13.3	26,4

Kaynak: TÜİK, 1985-2013.

1985-2013 yılları arasında toplam istihdam içinde tarım sektörünün payının önemli ölçüde azaldığı görülmektedir. 1985-2013 yılları arasında tarım sektörü çalışanlarının payı % 76,2'den %38,5'e gerilemektedir. Bu düşüşte büyük bir nüfusun tarım sektörü dışına çıkması da etkili olmaktadır. Tarım ve sanayi sektöründe yaşanan bu gelişmeler hizmet sektörü çalışanları oranının aynı dönemde hızlı bir artış göstermesine zemin hazırlamaktadır. 1985 yılında % 18 olan hizmet sektörü çalışanlarının oranı 2013 yılında %40,3'e yükselmiştir özellikle kamu çalışanlarının sayısının artması bu oranın

yükselmesinde etkili olmaktadır. Sektörel dağılımdaki bu değişiklikler kırsal nüfusunu azaltan şehir nüfusunu artıran etkenler olarak değerlendirilebilmektedir.¹⁴

İlçe ekonomisi daha çok tarım ve hayvancılığa dayandığı ve nüfusun çoğunluğu geçimini bu yoldan sağladığı için ilçede diğer sektörler gelişme imkânı bulamamıştır. (Bkz. Tablo 35)

Tablo 35: Özalp ve Van'da Alanlara Göre İstihdam Oranları (%)

	Sanayi	Hizmet	Tarım
Özalp	4,0	16,9	79,1
VAN	21,4	40,3	38,5

Bölgeye ait işyeri ve istihdam verileri aşağıda gösterilmiştir (Bkz. Tablo 36). Tabloya göre Özalp' de 1-9 işçi çalıştıran işyeri sayısı ve istihdam sayısı sırasıyla 26 ve 82' dir. 10 ve üstü işçi çalıştıran işyeri sayısı ve istihdam sayısı yine sırasıyla 19 ve 307' dir.

Tablo-36: Bölgede İşyeri ve İstihdam Verileri, 2015

		Özalp	Van
1-9 İşçi Çalıştıran İşyeri	İşyeri Sayısı	26	685
	İstihdam	82	1.912
10 ve Üzeri İşçi Çalıştıran İşyeri	İşyeri Sayısı	19	275
	İstihdam	307	7.919
Toplam	İşyeri Sayısı	45	960
	İstihdam	389	9.831

Kaynak: Van Çalışma ve İş Kurumu Müdürlüğü

3.2.3.2. Sosyal Güvenlik

Tablo-37: Bölgede Sosyal Güvenlik İstatistikleri, 2015

	Sgk Kapsamında Aktif Çalışan Sayısı	Toplam Sosyal Güvenlik Kapsamı	Aylık Alan Kişi Sayısı	Bakmakla Yükümlü (Yararlanıcı) Sayısı	Sosyal Güvenlik Kapsamı Dışında Kalan Nüfus
Saray					
Van	126.307	1.081.456	42.805	500.837	14.941

¹⁴ DAKA AVA Raporu

3.3. Madencilik

3.3.1. Yeraltı zenginlikleri

Yer altı kaynakları, gerek madencilik sektörünü doğrudan ilgilendirmesi gerekse de diğer endüstrilerin hammaddesi olması nedeniyle ekonominin önde gelen sektörleri arasında yer almaktadır. Ayrıca madencilik sektörü emek yoğun bir sektör olarak istihdama en çok katkı sağlayan sektörler arasında bulunmaktadır.

Van ilinin içinde bulunduğu Van Gölü havzasında ilk madencilik faaliyetleri M.Ö. beşinci bin yıla kadar uzanmaktadır. Nemrut ve Süphan Dağı'ndan elde edilen ham obsidiyenler burada işlenip, Mezopotamya'ya ihraç edilmekteydi. Van ili jeolojik yapısı dolayısıyla hem metalik maden hem de endüstriyel mineral ve kayalar açısından oldukça zengin bir bölgedir.

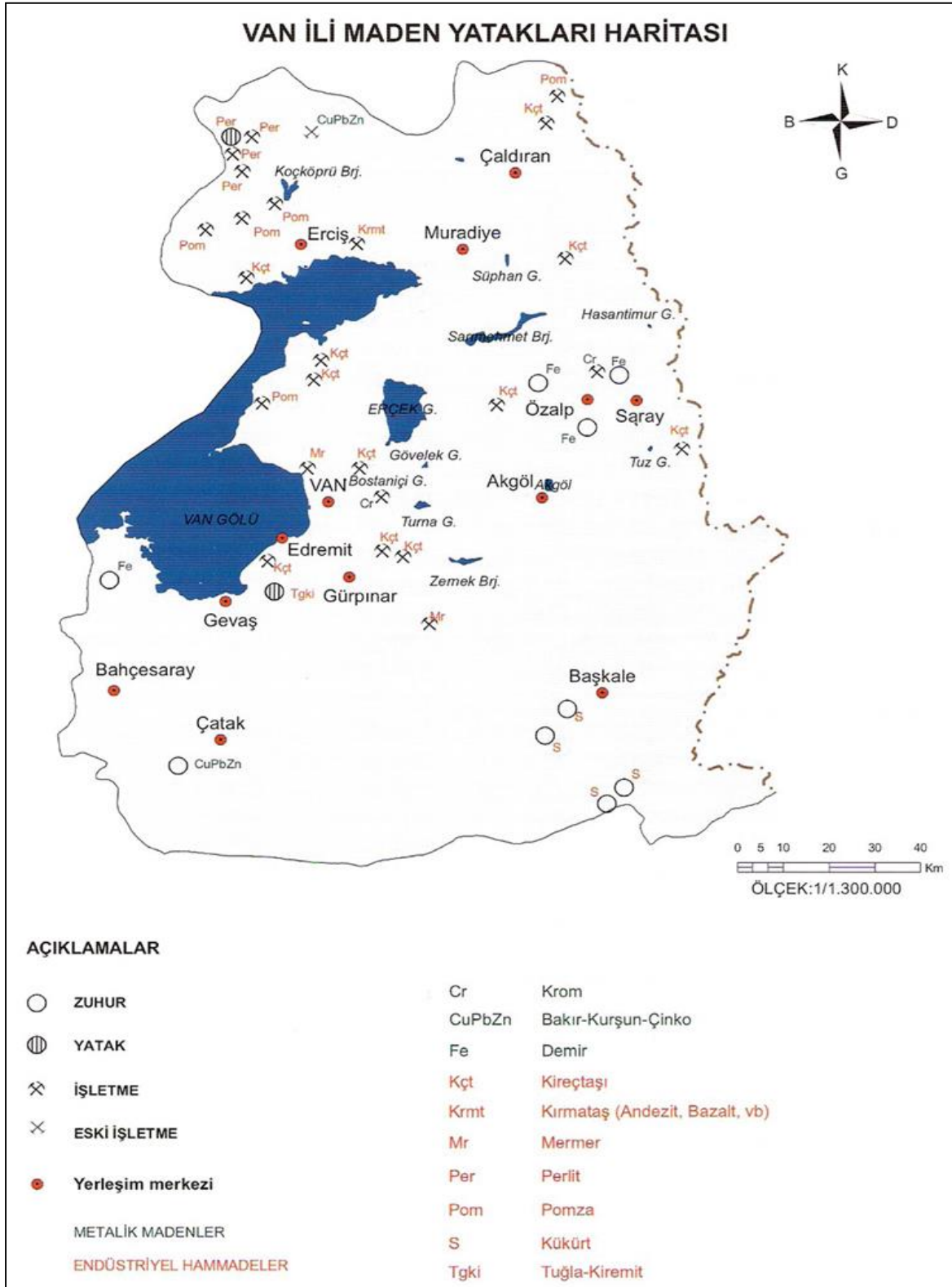
Özalp ilçesinin batı kesiminde **krom** oluşumları kaydedilmiştir. Van ilinde bulunan krom yatakları Özalp ilçesinin batı kesimi, Yamanyurt, Sugeçerköy, Mehmetalan, Yukarıbalçıklıköy mevkieinde bulunmaktadır. Özalp ilçesinde bulunan 5 adet krom yatağının toplam rezervi 570 ton olarak belirlenmiş olmasına rağmen yalnızca Yamanyurt sahasından çıkarılan cevherin 2000 tonun üzerinde olduğu maden işletmecileri ile yapılan görüşmelerde belirlenmiştir. Krom cevheri başlıca metalurji ve kimya sanayinde kullanılmaktadır.

Metalurji endüstrisinde krom cevherinin en önemli kullanım alanı paslanmaz çelik yapımında kullanılan ferrokrom üretimidir. Kromun çeşitli alaşımları mermi, silah, gemi, uçak vb. sanayinde de kullanılmaktadır. (AVA Raporu).

Krom dışında ilçedeki bir diğer metalik maden **demir** olup demir oluşumları da zuhurlar şeklinde gözlenmektedir ve düşük demir, yüksek SiO₂ içeriklerine sahiptir.

Bunun haricinde İlçenin batısında **kireçtaşı** işletmeleri bulunmaktadır. İnşaat ve yapı, çimento, metalürji ve birçok sanayi dalında kullanılan kireçtaşı bakımından ilçe oldukça zengindir.

Harita 14: Van İli Maden Haritası

Kaynak: MTA

3.4. Kültür ve Turizm

Turizm, yerel ve ulusal ekonomilere doğrudan girdi sağlaması, istihdam yaratması, yatırımların artırılması, diğer sektörler üzerindeki pozitif çarpan etkisi ve ülke ekonomilerinde dış cari açıkların giderilmesinde etkin rol oynayan ve pazar payı sürekli artan bir sektördür.

3.4.1. İlçede Kültürel Göstergeler

Özalp ilçesi geneli incelendiğinde ilçede müze, sinema ve tiyatro bulunmamaktadır. İlçeye ait tek kütüphane olan Özalp İlçe Halk Kütüphanesi, Kargalı Mahallesi 20 Temmuz Ortaokulu Zemin Katında hizmet vermektedir. Kütüphanede çeşitli türlerde 10.442 kitap bulunmaktadır. Kütüphane yılda 4.816 kitap ödünç vererek ilçeye hizmet etmektedir.

Tablo-38: Bölgede Kültürel Göstergeler, 2015

Müzeler	Müze Sayısı	-
	Eser Sayısı	-
	Ziyaretçi Sayısı	-
Sinemalar	Sinema Salonu sayısı	-
	Koltuk sayısı	-
	Gösteri sayısı	-
	Seyirci sayısı	-
Tiyatrolar	Tiyatro Salonu sayısı	-
	Koltuk sayısı	-
	Gösteri sayısı	-
	Seyirci sayısı	-
Kütüphaneler	Kütüphane salonu sayısı	1
	Kitap Sayısı	10442
	Yararlanma Sayısı	287
	Odünç Verilen Materyal Sayısı	4816

3.4.2. Koruma ve Sit Alanları

Van ilinde, 56'sı arkeolojik sit alanı olmak üzere toplam 63 adet koruma alanı bulunmaktadır. Bu alanlar, toplamda 38,3 km²'lik bir alan kaplamakta olup toplam sit alanının büyük bir kısmı (35,2 km²) arkeolojik sit alanından oluşmaktadır. Ayrıca Van ilinde doğa koruma alanları, korunması gerekli kültür varlıkları ve sit alanları da bulunmaktadır. (Alansal Varlık Araştırması).

Söz konusu koruma alanları Merkez ilçede yoğunlaşmakla birlikte, Gevaş, Gürpınar ilçelerinde de alansal büyüklük açısından öne çıkan 1. derece arkeolojik sit alanları yer almaktadır. Özellikle Urartu Krallığı döneminde yapılan ve bir kısmı günümüzde hala ayakta olan kültür varlıkları, il genelinde turizm açısından da ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte Van Gölü üzerinde yer alan 4 ada da doğal ve arkeolojik sit alanı ilan edilmiştir.

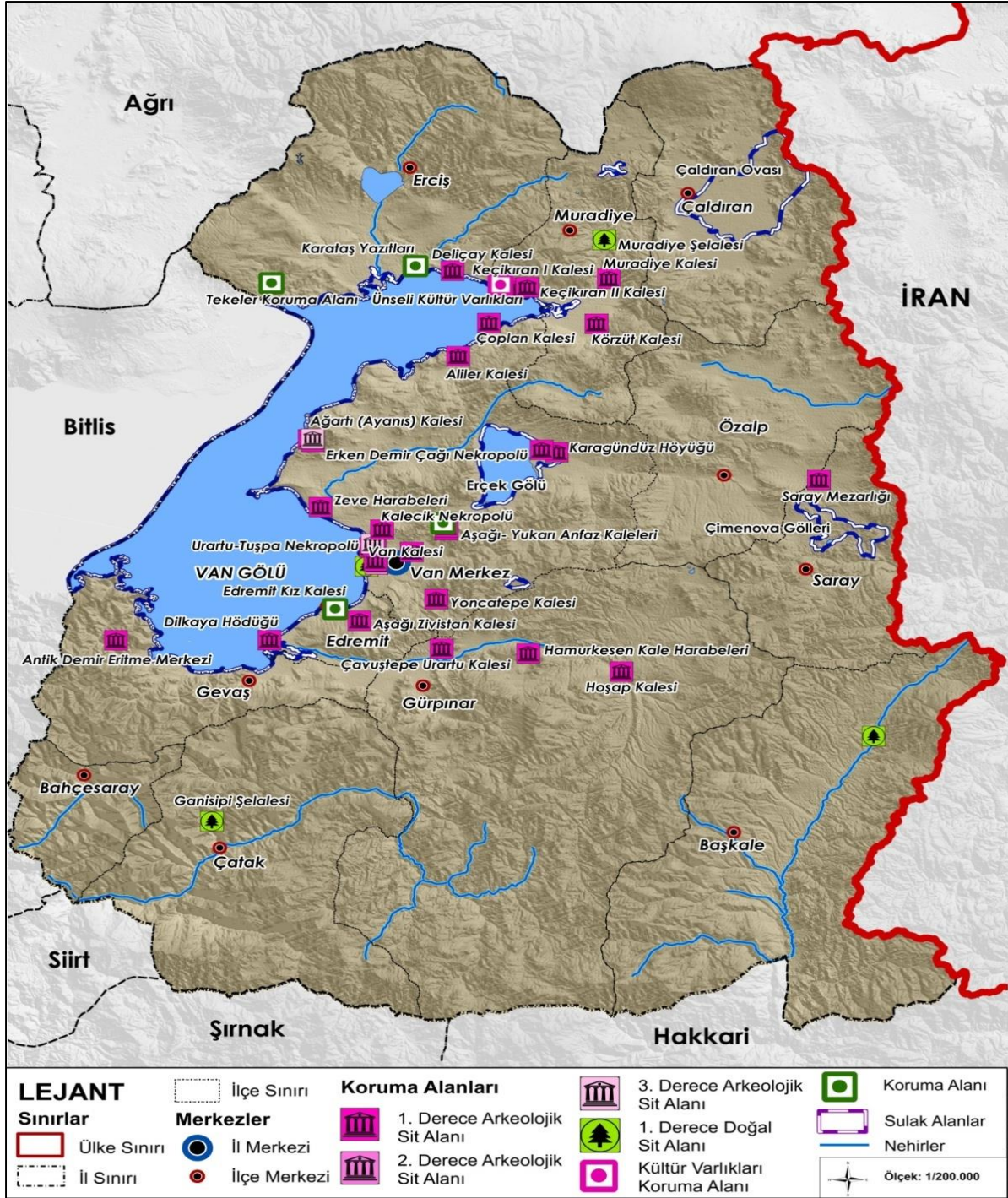
ÖZALP İLÇE ANALİZİ

Bunun yanı sıra Özalp ilçesi Yeşilalıc Köyü'nde, Yeşilalıc Anıtsal Kaya Nişi Varlıklarımızdandır.

Tescilli

kültür

Harita 15: Van İli Koruma Ve Sit Alanları

Kaynak: AVA Raporu

3.4.3. İlçede Konaklama İmkanları

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı 2011 Yılı Turizm İstatistiklerine göre, Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli, Van, Bitlis, Muş ve Hakkari illerinden oluşan Ortadoğu Anadolu'da turizm belgeli konaklama tesis sayısı bakımından Van, sahip olduğu 11 adet turizm yatırım belgeli ve 10 adet turizm işletmesi belgeli tesis sayısı ile bölgede en çok konaklama kapasitesine sahip il konumundadır.¹⁵

Tablo 39: TRB2 Bölgesi Konaklama Tesis Kapasitesi

İl	Yıl	Sınıf	Bakanlık Ruhsatlı			Belediye Ruhsatlı			Diğer		
			Otel	Oda	Yatak	Otel	Oda	Yatak	Sayı	Oda	Yatak
Bitlis	2014	4 Yıldız	3	216	432	14	383	820	4	111	256
		3 Yıldız	7	320	658						
Hakkari											
	2014	3 Yıldız	4	169	379	7	134	273			
Muş											
	2014	3 Yıldız	3	116	236	10	270	525	1	30	52
Van											
	2014	5 Yıldız	2	324	650	22	749	1467			
		4 Yıldız	4	285	570						
		3 Yıldız	2	147	307						
		2 Yıldız	1	52	87						
TOPLAM	2014		26	1629	3319	53	1536	3085	5	141	308

Kaynak: Turizm Sektörü MDA

Özalp ilçesi turizmine bakıldığında ilçede turizmin ve konaklama kapasitesinin yeterince gelişmediği gözlemlenmektedir. Konaklama kapasitesi ilçede sadece Özalp Grand Hotel ve KYK Yurtları tarafından sağlanmaktadır.

¹⁵ DAKA Turizm Sektörü Mevcut Durum Analizi

ÖZALP İLÇE ANALİZİ

Tablo-40: Özalp' de Konaklama Kapasitesi, 2015

	İşletme Belgesi Türü	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Yıldız Kategorisi
ÖZALP GRAND HOTEL		24	52	3
Pansiyon	-	-	-	-
Misafirhane	-	-	-	-
Yurt (Devlet) KYK	Eğitim	60	350	-
Yurt (Özel)	-	-	-	-

Kaynak: Özalp kaymakamlığı

4. Altyapı ve Ulaşım

4.1. Altyapı

4.1.1. İçme Suyu

Van ilinin birçok içme suyu kaynağı bulunmaktadır. Bunlar arasında **Yukarı Kaymaz Kaynak Suyu**’nda şehir içme suyu şebekesinde, Gürpınar ilçesi Yukarı Kaymaz (Mejingir) ana membadan sağlanan 1.200 lt/sn debili su ana depoya ulaşmaktadır. Şehir su şebekesi üç kademeli olup 1. kademe 400 lt/sn, su almaktadır. 2. ve 3. kademeler terfi sistemi ile beslenmektedir. Bu kademeler de 400 lt/sn kapasitededirler. Her üç kademeye ait su depoları mevcut olup, ana depoda gaz klorlama sistemi ile klorlama yapılmaktadır.

Derin Kuyu Suyu’nun ise derin kuyu pompalarından halihazırda üç adedi faal durumda çalışmaktadır. **Zernebat Kaynak Suyu**, geçmiş dönemde Erek Dağı’nın doğusundan çıkıp pik boruları ile şehrin eski içme suyu şebekesine iletilmekteyken, yeni su şebekesinin kurulmasının ardından bu su kaynağı ilin bazı yerlerindeki hayratlara iletilmektedir.

Bunlar dışında **Kehriz Suları**, güçlü akarsuların olmadığı bölgelerde, yoğun yağış alan dağların yer altı sularının yüksek yerleşim yerlerinde kullanımı için eski çağlardan itibaren kullanılan bir yer altı suyu taşıma sistemidir. Doğal kot farkı ve yerçekimi kullanılarak tasarlandığı için pompa sistemine ihtiyaç duyulmamaktadır. DSİ tarafından sulama amacı ile bugüne kadar kullanılan kehriz suları, son yıllarda gerekli önem verilmediğinden, bu kehrizler batırılmış durumdadır. Bunun yanında şehrin üst kesimlerinde sulamanın yeterli yapılabilmesi ve içme suyuna rahatlama gelebilmesi için bu kehrizlerin ilgili kurumca işletilmesi gerekmektedir.

Van kent merkezi için toplam 7 adet su deposu ve 35 adet sondaj mevcuttur. İlin günlük su ihtiyacı 112.000 m³’dür. Şehrin içme suyu ihtiyacının %90’ı Mejingir (Yukarı Kaymaz) kaynağından, %10’u ise sondajlardan karşılanmaktadır. Depolara gelen su klorlama işlemi ile dezenfekte edildikten sonra şebekeye verilmektedir (AVA Raporu).

Özalp ilçesi içme suyu durumuna bakıldığında ise toplam şebekeli ünite sayısının 77 olduğu ve 52 köy ve 25 mezranın bundan yararlandığı görülmektedir. İlçede tüm köyler şebekeden beslenirken şebekesiz içme suyu yoktur (Bkz. Tablo 41).

Tablo 41: Van İli İlçelere Göre Köylerin İçme Suları Durumu

	Şebekeli İçme Suyu			Şebekesiz İçme Suyu		
	Faydalanan Köy	Faydalanan Mezra	Toplam şebekeli ünite	Faydalanan Köy	Faydalanan Mezra	Toplam şebekesiz ünite
Merkez	93	27	120	0	1	1
Bahçesaray	18	44	62	1	4	5
Başkale	61	60	121	0	4	4
Çaldıran	64	30	94	0	2	2
Çatak	26	59	85	1	9	10
Edremit	12	0	12	0	0	0
Erciş	84	49	133	0	0	0
Gevaş	30	14	44	0	0	0
Gürpınar	71	78	149	0	4	4
Muradiye	40	19	59	0	0	0
Özalp	52	25	77	0	0	0
Saray	23	3	26	0	0	0
Toplam	574	408	982	2	24	26

Kaynak: Van İl Özel İdaresi, İçme Suları Şebekeli ve Şebekesiz Durum Cetveli, 2014.

4.1.2. Atık Su Ve Kanalizasyon

Van İlının yaklaşık 600.000 metreye varan kanalizasyon şebekesi çeşitli bölgelerde birleşen atık suların kolektör hatları yardımıyla arıtma tesisine taşınmasını sağlamaktadır. Buna ilişkin hali hazırda yapımı devam eden kanalizasyon şebeke ve kolektör hatları mevcuttur. Sistem tarafından taşınan atık sular kapasitesi 1.200 Lt/sn olan ve üç (3) üniteden oluşan arıtma tesisinde toplanmaktadır. Aktif çamur sistemi ile çalışan mekanik ve biyolojik arıtım ünitelerinde arıtma tesisinde arıtılan sular göle deşarj edilmektedir. Arıtım sonucu oluşan atıkların bir kısmı çöp alanına taşınırken, atık çamur ise kurutma yataklarına depolanmaktadır. Depolanan atık çamurun bertarafına ilişkin araştırma çalışmaları devam etmektedir.

Van Gölünün kirliliğe karşı korunması çalışmaları çerçevesinde, İlimizde **Aşkale Çimento A.Ş., Yüksek İhtisas Hastanesi, Erciş Şeker Fabrikası, MTA Bölge Müdürlüğü, E.Ü.A.Ş. Van HES Müdürlüğü, DHMİ Van Hava Limanı Müdürlüğü, Karayolları Bölge Müdürlüğü, Van Bakımevi, Van F Tipi Cezaevi Müdürlüğü, TOKİ Başkanlığı Edremit Konutları ve Merit Otel İşletmesinin** evsel nitelikli atıksularının arıtıldığı arıtma tesisleri/ sistemleri bulunmaktadır.

Ayrıca **Van Belediye Başkanlığı, Erciş Belediye Başkanlığı, Muradiye Belediye Başkanlığı, Gevaş Belediyesi Başkanlığının** arıtma tesisleri bulunmaktadır. İlimize bağlı diğer ilçelerde Kanalizasyon alt yapı ve Arıtma Tesis çalışmaları devam etmektedir. Edremit merkez ve Çaldıran ilçelerimizde kanalizasyon şebekesi bulunmamakta olup atıksu bertarafı fosseptikler vasıtasıyla yapılmaktadır. İlimiz Gürpınar İlçesinde faaliyet gösteren **Van-Et Entegre** Tesisinde karışık (evsel ve

endüstriyel) atıksuların arıtıldığı bir arıtma tesisi mevcut ve çalışır durumdadır. Van Belediyesine ait Atık su Arıtma Tesisinde oluşan arıtma çamurları tesise ait filtrede koyulaştırılarak katı atık sahasına nakli gerçekleştirilmektedir.¹⁶

Tablo 42: Kentsel Kanalizasyon Altyapısı Envanteri

İLÇE	MERKEZ NÜFUS	MEVCUT KNZ. HATTI TOPLAMI (km)	ATIKSU ARITMA TESİSİ	ARITMA TÜRÜ	ATIKSU ARITMA TESİSİ DURUMU	İHTİYAÇ DUYULAN KNZ. HATTI TOPLAMI (km)
BAHÇESARAY	8.408	27	YOK		PROJE İHALESİ YAPILDI	2
BAŞKALE	13.500	48	VAR	İLERİ BİYOLÖJİK	İŞLETMEDE	5
ÇALDIRAN	1.100	48	YOK		PROJE İHALESİ YAPILDI	5
ÇATAK	10.000	36	YOK		PROJE İHALESİ YAPILDI	2
EDREMIT	90.000	310	VAR	İLERİ BİYOLÖJİK	İŞLETMEDE	70
ERCİŞ MERKEZ)	110.000	350	YOK		İNŞAATI DEVAM DİYOR	5
ERCİŞ ÇELEBİBAĞ	14.982	30	VAR	İLERİ BİYOLÖJİK	İŞLETMEDE	
GEVAŞ	10.500	35	VAR	İLERİ BİYOLÖJİK	İŞLETMEYE ALINACAK	2
GÜRPINAR	15.000	30	YOK		PROJE İHALESİ YAPILDI	5
İPEKYOLU	240.000	500	VAR	BİYOLÖJİK	TUŞBA AAT KULLANILMAKTA	10
MURADIYE	15.000	55	VAR	STABİLİZASYON HAVUZU	PROJE İHALESİ YAPILDI (İLERİ BİYOLİK SİSTEME DÖNÜŞTÜRÜLECEK)	10
ÖZALP	15.000	60	YOK		İNŞAATI DEVAM DİYOR	2
SARAY	10.000	32	YOK		PROJE İHALESİ YAPILDI	2
TUŞBA	110.000	400	VAR	BİYOLÖJİK	İŞLETMEDE	10

Kaynak: VASKİ

İlçe bazlı incelendiğinde, Özalp' de bir atıksu arıtma tesisi bulunmadığı fakat tesisin inşaatini devam ettiği bilinmektedir. İlçede kentsel kanalizasyon altyapısına baktığımızda 60 km uzunluğunda kanalizasyon hattı vardır. Mevcut kırsal kanalizasyon hattı ise sadece 11.500 metredir. Kırsal alanda sızdırmaz fosseptik şeklinde arıtma uygulanmaktadır.

¹⁶ Van İli ÇED Raporu, 2014

Tablo 43: Kırsal Kanalizasyon Altyapısı Envanteri

İLÇE	KIRSAL NÜFUS	MEVCUT KNZ. HATTI TOP.MT	İHTİYAÇ DUYULAN KNZ. HATTI TOPLAMI MT	KULLANILAN ARITMA
BAHÇESARAY	8.410	1851	100	SIZDIRMASIZ FOSEPTİK
BAŞKALE	37.453		250	
ÇALDIRAN	49.081		250	
ÇATAK	13.440	2.314	200	SIZDIRMASIZ FOSEPTİK
EDREMİT	15.506		100	
ERCİŞ MERKEZ)	35.674	6.000	300	SIZDIRMASIZ FOSEPTİK
GEVAŞ	16.878	3.340	100	SIZDIRMASIZ FOSEPTİK
GÜRPINAR	22.659	3.000	300	DOĞAL ARITMA
İPEKYOLU	17.433	6.690	150	DOĞAL ARITMA
MURADİYE	33.568		150	
ÖZALP	53.864	11.500	160	SIZDIRMASIZ FOSEPTİK
SARAY	11.236		100	
TUŞBA	23.581	10.605	250	SIZDIRMASIZ FOSEPTİK

Kaynak: VASKİ

4.1.3. Katı Atık

Van ilinde kişi başına düşen atık miktarı 1,1 kg/kişi-gün olarak belirlenirken, Van ilinin tüm ilçelerinde katı atıklar düzensiz olarak depolanmaktadır. Van il merkezindeki katı atıklar Van-Özalp karayolunun 7. kilometresinde bulunan vahşi depolama sahasında bertaraf edilmektedir. Sihke Gölü'ne çok yakın mesafede bulunan vahşi depolama sahasından kaynaklanan kirleticiler Sihke Gölü'nü doğrudan kirletmektedir. Yağışların etkili olduğu dönemlerde, yağmur suları ile birlikte depolama sahasından kaynaklanan çöp süzüntü suları da Van Gölü'ne taşınmaktadır. Yapılan incelemelerde çöp sahasında tehlikeli boyutlarda gaz oluşumu gözlenmiştir. Bu çerçevede tesisin büyük bir patlama riskine sahip olduğu görülmektedir.

Bunun dışında ilçe belediyelerinden Çaldıran Belediyesi'nin Çaldıran ilçesinde, Başkale Belediyesi'nin Samandöken mevkiinde, Bahçesaray Belediyesi'nin Destanan mevkiinde, Çatak Belediyesi'nin Cencers mevkiinde, **Özalp Belediyesi'nin Altınboğa yolu üzerinde**, Gevaş Belediyesi'nin Keklik Bulağı mevkiinde, Saray Belediyesi'nin Beyaslan köyü mevkiinde, Edremit Belediyesi'nin çimento fabrikası kliniker ocağı mevkiinde ve Gürpınar Belediyesi'nin ilçede vahi depolama alanları bulunmaktadır. Ancak bu depolama alanları, Van Büyükşehir Belediyesi'ne ait depolama alanına göre düşük kapasiteli kalmaktadır. Ayrıca Çelebibağı ve Uysal gibi belde belediyelerine ait vahşi depolama alanları da bulunmaktadır.

Öte yandan Van ilinde katı atıkların toplanması, taşınması ve bertaraf edilmesi işlemleri Van Büyükşehir Belediyesi'nce yüklenici firmaya yaptırılmaktadır. Van il merkezinde katı atıkların taşınması konusunda herhangi bir transfer istasyonu bulunmazken, çöp taşıma işlemlerinde kamyon ve traktör kullanılmaktadır. Tıbbi atıklar ise sağlık kuruluşlarında ayrı toplanıldığı halde katı atık depolarında evsel atıklarla birlikte düzensiz olarak depolanmaktadır (AVA Raporu).

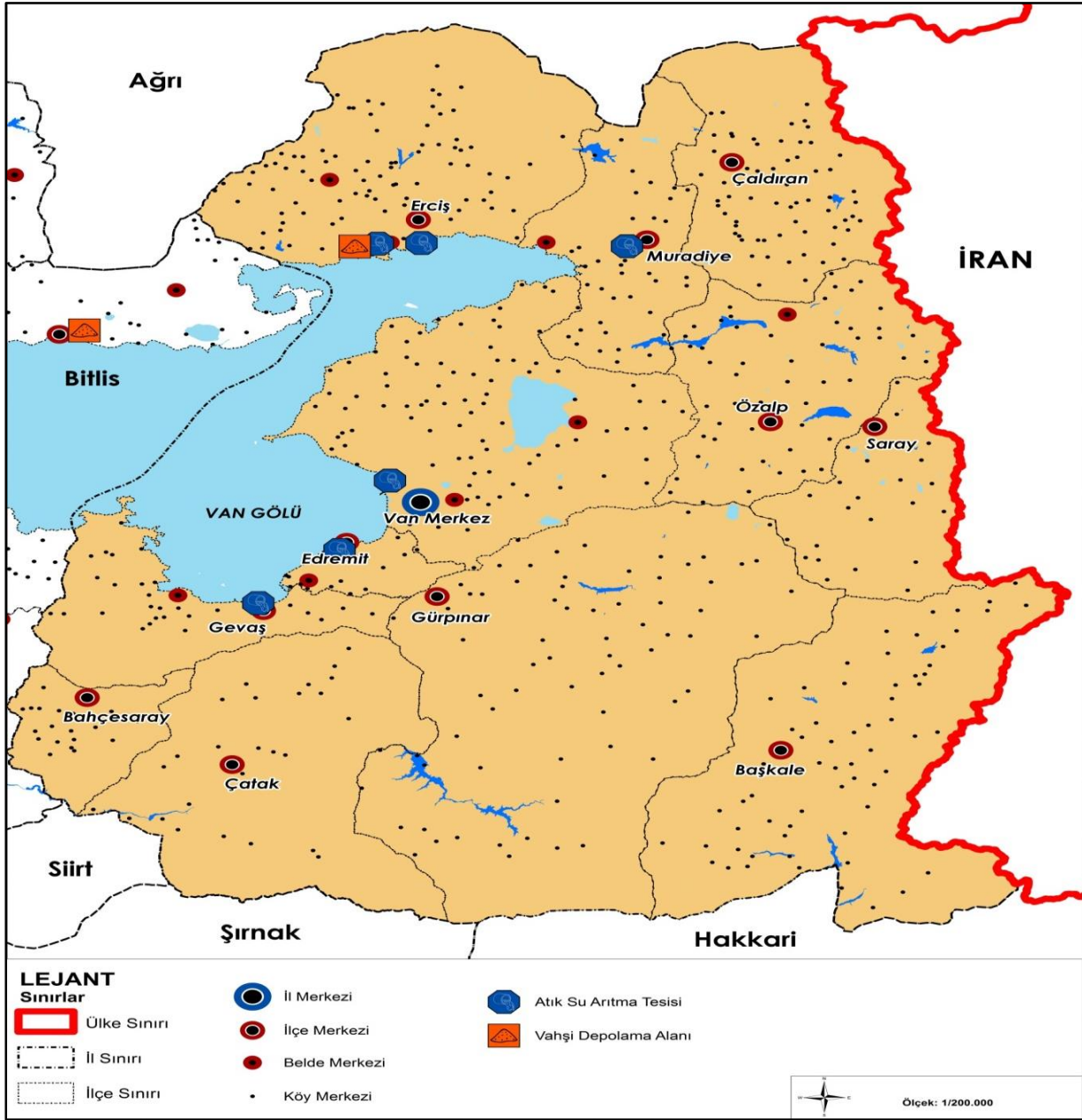
Tablo 44: Van İli Vahşi Depolama Alanları

Belediye	Mevki	Alan
Van Belediyesi	Özalp yolu 7.km.	250.000 m ²
Çelebibağı Belediyesi	Koçağıl	15.000 m ²
Çaldıran Belediyesi	Çaldıran	10.000 m ²
Başkale Belediyesi	Samandöken	10.000 m ²
Bahcesaray Belediyesi	Yukarı mah. Destanan Mevki	6.000 m ²
Çatak Belediyesi	Cencers Mevkii	4.000 m ²
Özalp Belediyesi	Altınboğa Yolu üzeri	50.000 m ²
Gevaş ve Uysal Belediyesi	Keklik Bulağı Mevkii	2.000 m ²
Saray Belediyesi	Beyaslan Köyü Yolu	10.000 m ²
Edremit Belediyesi	Çimento Fabrikası Klinker Ocağı	50.000 m ²
Gürpınar Belediyesi	Gürpınar	30.000 m ²

Kaynak: Van İli Çevre Durum Raporu, 2011.

Düzensiz depolama alanlarından kaynaklanan sorunların çözülmesi amacıyla Van Belediyesi "Entegre Katı Atık Bertaraf Tesisi"nin kurulması çalışmalarını başlatmıştır. Tesisin yapılacağı alan ile ilgili yer seçimi yapılmıştır. Projenin uygulanacağı yer olarak **Van-Özalp** karayolunun 8. km'sinde **Hoşgedik Mevkinde** batı yönüne ayrılan yoldan yaklaşık 1 km mesafede Oğlak Tepe ile İsmail Tepe arasında bulunan alan seçilmiştir. Seçilen arazinin %70'inin Van Belediye Başkanlığı'na tahsisi tamamlanmıştır. Özel mülkiyete ait %30'luk kısım için kamulaştırma çalışmaları devam etmektedir. ÇED raporu hazırlanmış ve 2005 yılı Eylül ayında Çevre ve Orman Bakanlığı'na sunulmuştur. 25.10.2005 tarih ve 1042 sayılı karar ile ÇED olumlu bulunmuştur. 2006 yılı Haziran ayında tesisin uygulama projesi tamamlanmıştır.

Harita 16: Depolama Alanları ve Atık Su Tesisleri

Kaynak: AVA Raporu

4.1.4.İletişim ve Haberleşme

Van ilindeki bütün ilçelere ulaşan telefon hatları mevcut olup, Van İl Telekom Müdürlüğü 2006 verilerine göre ildeki hat uzunluğu toplam 6.354.843 metredir. Bu hatların % 73'ü havai hat olup, %27'si yer altından geçmektedir. 2013 yılı verilerine göre ise Van ilinde 34.000'in üstünde ev ve işyeri telefon abonesi ile 23.000 internet abonesi bulunmakta, 50.000 hane de fiber optik altyapısı kapsamında yer almaktadır.¹⁷

¹⁷ Van İli Çevre Durum Raporu, 2011

4.2. İlçede Ulaşım

4.2.1. Karayolları

TRB2 Bölgesi içinde bulunan Van ili, bölgenin genel özelliklerini yansıtan bir coğrafyaya sahip olup yüksek eğim ve rakımlara yerleşmiş yerleşimlerden oluşmaktadır. Bu nedenle bölgenin karayolu ulaşımı diğer ulaşım türlerinde olduğu gibi coğrafi kısıtlayıcılar nedeni ile oldukça zorlayıcı bir ağ yapısı ile gelişmiştir.

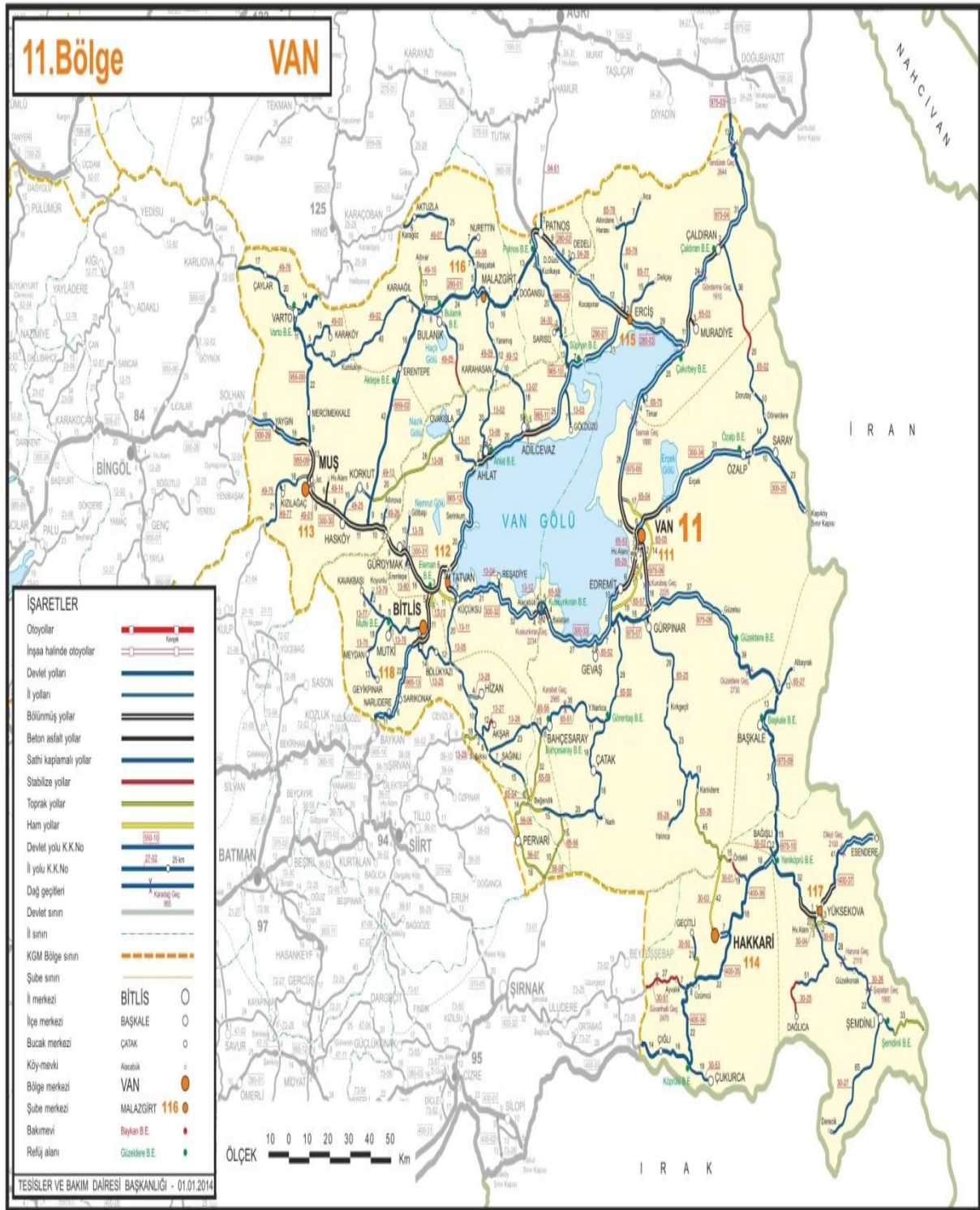
Van ilinde yer alan karayolları, Karayolları Genel Müdürlüğü 11. Bölge Müdürlüğü sorumluluğundadır. Van ili sınırları içinden geçen devlet yollarının toplam uzunluğu 564 km düzeyindedir. Bahsi geçen bu yollar, soğuk iklim ve sert kış şartlarına rağmen yıl boyu ulaşım için açık bulunmaktadır. Van'a kuzeyden Erzurum ve Ağrı üzerinden D-100, D-965, D-280 ve D-975 numaralı karayolları ile ulaşım sağlanmaktadır. Van iline güney yönünden ulaşım Bingöl, Muş ve Bitlis üzerinden D-300 karayolu ile sağlanmaktadır. (AVA Raporu).

Van ili içindeki ulaşımın ana aksı; Kars-Iğdır ile Hakkari arasındaki D-975 karayolunun Van Gölü'nün doğusundaki bölümüdür.

Coğrafi yapının yarattığı sıkıntılar bölgenin ve ilin yol kalitesini doğrudan etkilemekle beraber bakım, onarım ve yenileme imkanlarını kısıtlaması nedeni ile ülkenin karayolu standartlarına göre daha düşük bir seviyededir. Türkiye genelinde asfalt yolların toplam yol ağına oranı %94 iken TRB2 Bölgesi'nin ortalaması %83,5'tir. Van ilinin asfalt yol oranı ise %78 olup bölge ortalamasının da altında kalmaktadır (Van İli Çevre Durum Raporu, 2011; Karayolları Genel Müdürlüğü [KGM], 2014; Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2014).

Van ili kent merkezine ulaşan D-300 karayolu daha sonra Özalp ve Saray ilçeleri üzerinden İran sınırına kadar uzanmaktadır. İran ile olan Kapıköy Sınır Kapısı da Saray ilçesinde bulunmaktadır. Çaldıran ile bağlantı yolu olan devlet yolu Özalp'in Dönerdere ve Dorutay köylerinden geçerek Saray Kapıköy sınır kapısına bağlanır.

Harita 17: Karayolları 11. Bölge Müdürlüğü Karayolları Haritası

Kaynak: Karayolları 11. Bölge Müdürlüğü

Van ilinde bulunan 1.112 kilometrelik karayolu ağının 564 kilometresi (%51) Devlet Yolu, 548 kilometresi (%49) ise İl Yolu statüsündedir. Bunun yanında il genelindeki Devlet Yolları'nın tamamı Asfalt olup üst sınıf karayollarından oluşmaktadır. Bununla birlikte Van ilinde otoyol ya da çevreyolu bulunmamaktadır. İl Yolları'nın ise 304 kilometrelik bölümü (%55) asfaltdır. İl Yolları'nın kalanı ise 89 kilometre (%16) stabilize yol, 96 kilometre (%18) ham yol ve 59 kilometre (%11) geçit vermeyen yol şeklinde sıralanmaktadır (KGM, 2014; TÜİK, 2014).

Tablo 45: Van İli Yol Satış Cinsleri Çizelgesi

Yollar (km)	Devlet Yolları(km)	İl Yolları(km)	İl Genel Toplamı(km)
Asfalt Yol	555	401	956
Stabilize Yol	-	1	1
Ham Yol	-	95	95
Geçit Vermeyen Yol	-	64	64
Bölünmüş yol	509,5	7	516,5
Toplam Yol	555	561	1.116

Kaynak: Karayolları 11. Bölge Müdürlüğü

Van ili konumu nedeni ile ülkenin doğu kentleri ile daha güçlü bir ulaşım ilişkisine sahipken, ülkenin en büyük üç kenti olan İstanbul, Ankara ve İzmir ile 1.200 kilometreden daha uzak mesafede bulunmaktadır. Van'a en yakın iller TRB2 Bölgesi'nde bulunan Bitlis (168 km), Hakkari (202 km) ve Muş (223 km) illeridir. Kentin en yakınında bulunan liman illeri ise İskenderun (890 km) Samsun (973 km) ve Mersin'dir (991 km) (KGM, 2014).

Van'a 65 km uzaklıkta olan Özalp ilçesi konumuna bakıldığında, İran'a 45 km, Ağrı'ya 227 km, Hakkari'ye 199 km ve Bitlis'e 222 km'dir.

Tablo 46: Özalp İlçe Merkezinden Bazı İllere Karayolu Uzaklıkları

İl Merkezi	Uzaklık (Km)
İstanbul	1621 Km
Ankara	1274 Km
İzmir	1837 Km
Bitlis	222 Km
Hakkari	199 Km
Muş	279 Km
Ağrı	227 Km
Siirt	317 Km

Kaynak: KGM

Özalp, Van' a 65 km uzaklıkta bulunmaktadır ve İlçeden Van' a hem minibüs hem de otobüs seferleri ile ilçeye ulaşım oldukça kolaydır. İlçeye ulaşım münferit araçlarla yapılacağı gibi Van Beş Yol Mevkiinden hareket eden 12 ve 38 No'lu Minibüschüler ve Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifleri tarafından da yolcu taşıma işlemi yapılabilmektedir.

4.2.2. Demiryolu

TRB2 Bölgesi (Van, Bitlis, Muş, Hakkari) merkezi Malatya ilinde bulunan TCDD 5. Bölge Müdürlüğü'ne bağlıdır. Bölge kapsamında yer alan toplam demir yolu uzunluğu 255 km olup herhangi bir elektrifikasyon alt yapısı bulunmamaktadır. En uzun demiryolu hattı 117 km ile Van ili sınırlarında bulunup ardın sırası ile Muş 85 km ve Bitlis 53km uzunluğunda demiryoluna uzunluğuna sahiptir. Van İli sınırları içinde yer alan demiryolu uzunluğu toplam 117 kilometredir. Karayolu erişim düzeyinde olmasa da, Van iline demiryolu ile de ulaşılabilir.

Van iline ulaşımı sağlayan demiryolu hattı İstanbul- Eskişehir- Ankara- Kırıkkale- Kayseri- Sivas- Malatya-Elazığ- Muş- Tatvan güzergahını izlemektedir. Tatvan'a ulaşan demiryolu hattı Tatvan İskelesi'nde son bulmakta, tren katarları feribotlarla Van Gölü üzerinden Van İskelesi'ne geçmektedir. Van İskelesi'nde yeniden başlayan demiryolu hattı **Erçek- Özalp- Saray- Kapıköy** üzerinden İran'a devam etmektedir.

Özalp' den geçen Demiryolunun Kapıköy Sınır Kapısı'ndan geçerek İran'ın Tebriz ve Tahran gibi önemli iki ticari merkezine ulaşıyor olması demiryolunun kullanılabilirliği açısından ve ilçenin ilerde ticari merkez olarak konumlandırılabilmesi açısından avantaj yaratmaktadır. Demiryolu seferleri ağırlıklı olarak yük taşımacılığı ve ticari faaliyetler için kullanılırken yolcu taşımacılığı da yapılmaktadır.

Harita 18: Ankara-Van-Tahran Demiryolu' nun Dünya Üzerindeki Konumu

5. Çevre ve Enerji

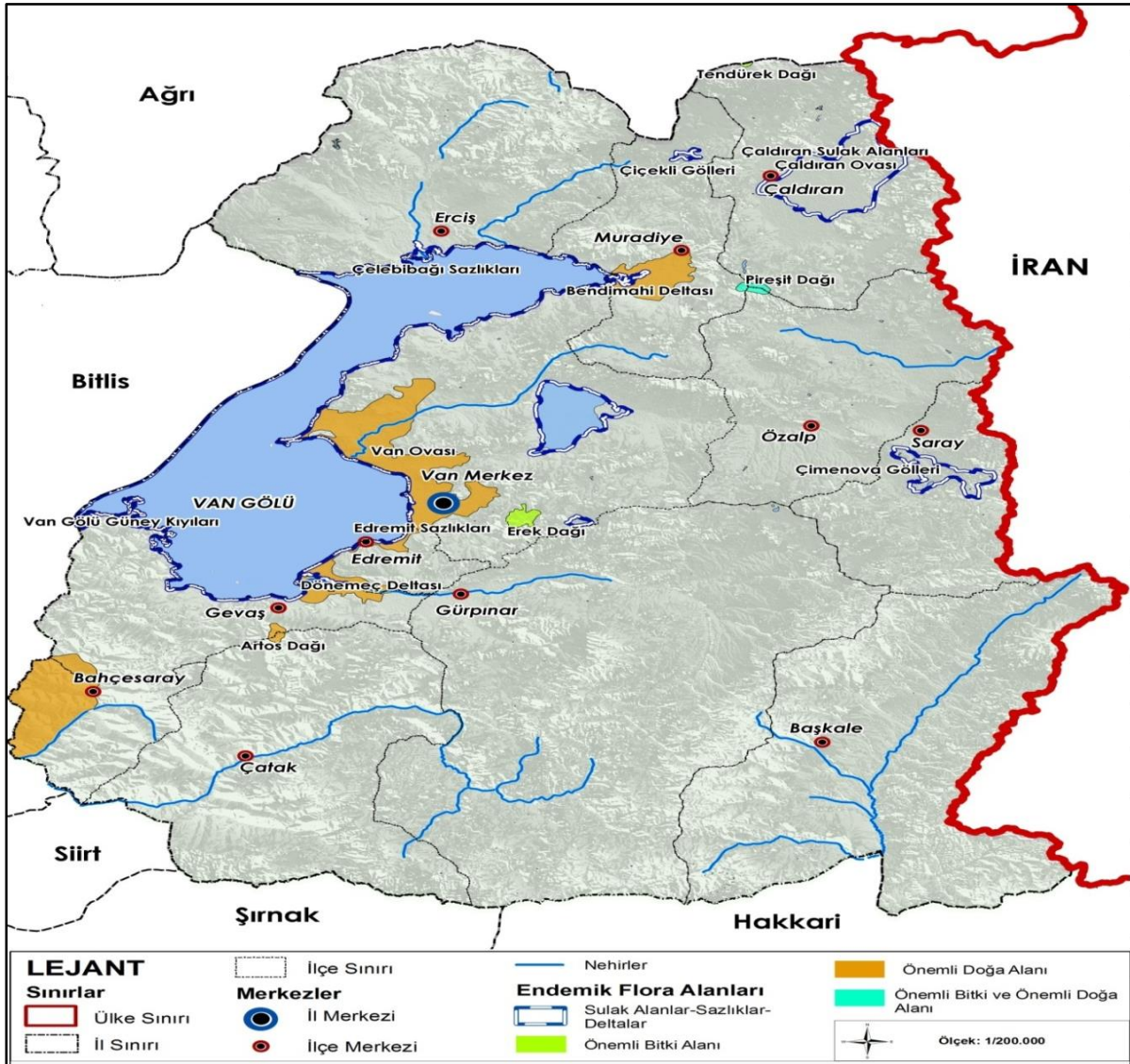
5.1. Çevre

5.1.1. Endemik Flora

Ekolojik şartlar göz önüne alındığında Van ilinin güney kesimleri dışında kalan yörelerde, geçmişteki doğal bitki örtüsünün ağaçlı step olduğu söylenebilir. Step içindeki başlıca türler, çeşitli meşe türleri ve bodur ardıçlardır. Bu ormanlarda meşe ve ardıç türlerinin yanı sıra Kavak, Çınar, Dişbudak ve Karaağaç gibi ağaç ve çalı türleri de bulunmaktadır.

Van ili genelindeki önemli doğa ve bitki alanları incelendiğinde, Özalp İlçesinin kuzeyinde bulunan Pirreşit Dağı'nda floraya yönelik yapılan bir çalışmada 767 tür, 309 cins ve 65 familyaya ait toplam 820 takson tespit edilmiş, bu taksonlardan 69'unun endemik olduğu sonucuna varılmıştır (AVA Raporu).

Harita 19: Van İli Endemik Flora Alanları

Kaynak: AVA Raporu

5.1.2. Endemik Fauna

Van ili genelinde fauna açısından birçok önemli tür ve alan bulunmaktadır. Öncelikli olarak bölgede yaşayan türler incelendiğinde, Van ili sınırları içinde bulunan göl ve akarsularda inci kefali ve sazan balıklarının yaşadığı tespit edilmiştir. Ayrıca ilde yaşadığı tespit edilen çok sayıda kuş türü bulunmaktadır. Bunlar; Dikkuyruk, Kılıçgaga, Büyük cılıbıt, Gece balıkcılı, Küçük karabatak, Yaz ördeği, Pasbaş pakta, Turna, Uzunbacak, Toy, Kırmızı gagalı dağ kargası, Kaya kartalı, Küçük kerkenez, Uludoğan ve Van Gölü Martısı'dır.¹⁸

Karadeniz köstebeği, Acem köstebeği, Anadolu yer sincabı, Sivriburunlu bataklık faresi ve Fare benzeri yediuyur gibi çok sayıda küçük memeli türünün de Van ili sınırları içerisinde bulunduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında bir sürüngen türü olan Bendimahi kertenkelesi ve bir yılan türü olan Eirenis thospitis'in de il sınırları içerisinde bulunmaktadır. Ayrıca, Van Gölü civarında bir kısmının neslinin tehlike altında olduğu çok sayıda kelebek türü yer almaktadır (Kemal, 2008). Bu türlerin dışında il genelinde rastlanabilen bir diğer endemik tür ise son yıllarda gerek dünyada gerekse Türkiye'de büyük ilgi gören evcil kedilerden biri olan Van kedisidir. Avcılık özelliği ile öne çıkan Van kedisi de nesli tükenmekte olan ve hızla melezleşen türlerdendir (AVA Raporu).

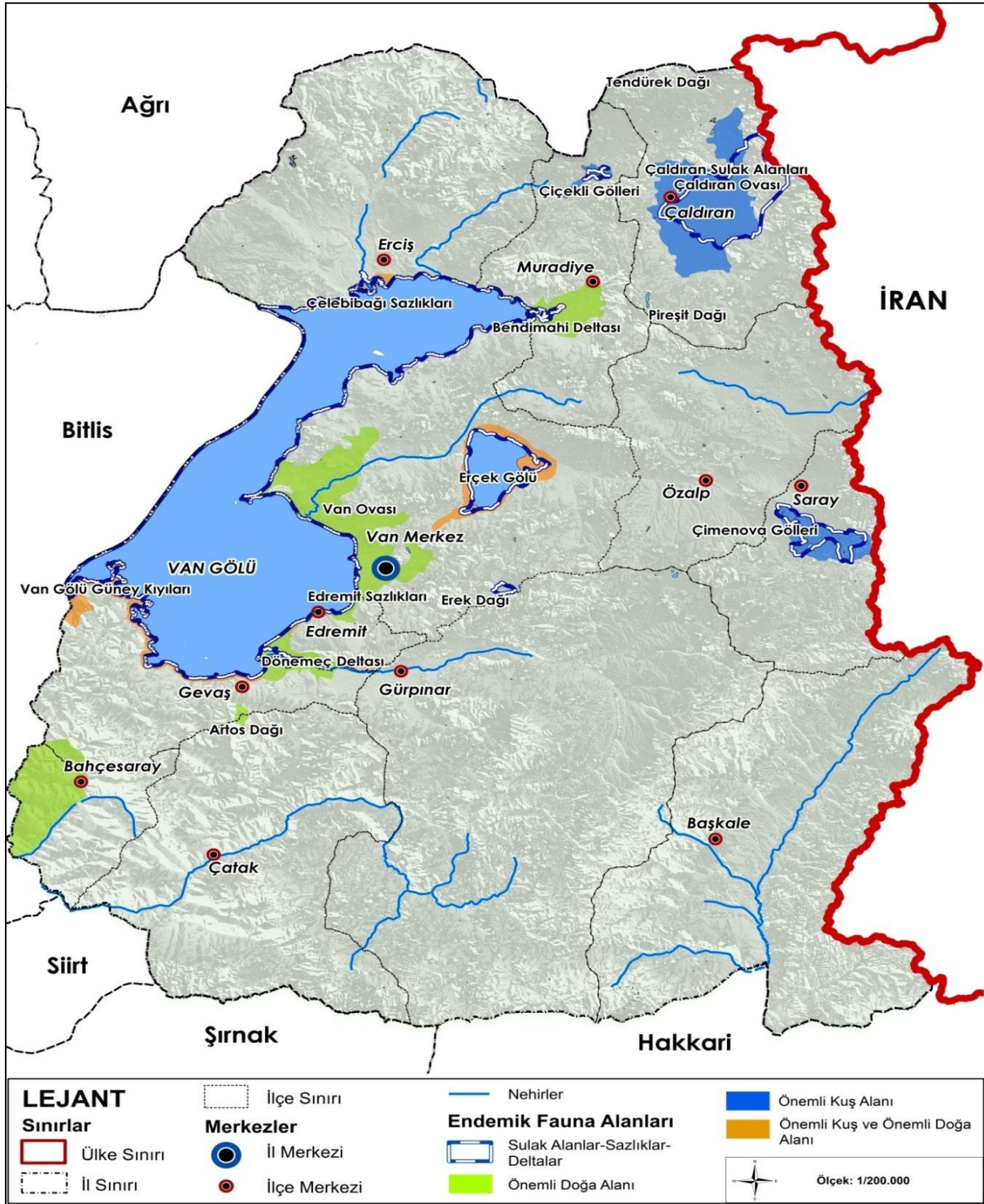
İlçe faunasına baktığımızda en önemli fauna alanı olarak Karasu Çayı dikkati çeker. Karasu deltasındaki lagünde yaz ördeği (*Marmaronetta angustirostris*), Dikkuyruk (*Oxyura leucocephala*) ve Pasbaş Pakta (*Aythya nyroca*) gibi nesli tehlike altında olan ördek türleri yaşamaktadır. Karasu Çayı çevresi Anadolu Gelengisi'nin (*Spermophilus xanthoprymnus*) Van havzasındaki önemli yaşam alanlarından biridir. Bu bölgede ayrıca Van'ın hemen hiç bilinmeyen yaban hayvanlarından olan Arap Tavşanı (*Allactagawilliamsi*) yaşamaktadır. Karasu Çayı dar yayıllı tatlı su balık türlerinden biri olan Capoeta kosswigi için önemli bir yaşam alanıdır. Bu akarsu ayrıca, havzada İnci Kefali'nin üremek için göç ettiği önemli akarsulardan biridir. Bölgesel ölçekte tehlikede olan 5 farklı kelebek türü bölgede yaşamaktadır.¹⁹

¹⁸ Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009

¹⁹ Van Güzel (<http://www.vanguzel.com/dogaldegerler/>)

ÖZALP İLÇE ANALİZİ

Harita 20: Van İli Endemik Fauna Alanları

Kaynak: AVA Raporu

5.2. Enerji

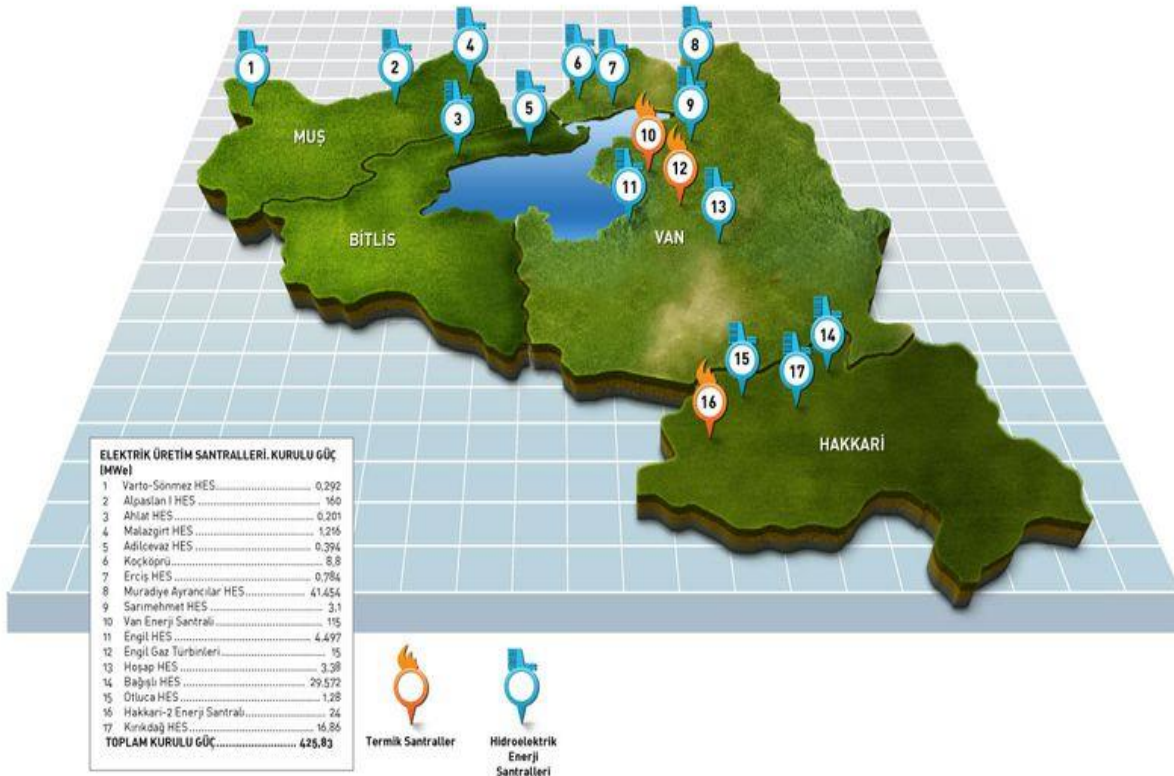
5.2.1. Doğalgaz

İlde doğalgaz kullanımı amacıyla son yıllarda gerçekleştirilen çalışmalar devam etmekte olup şehir merkezinde doğalgaz hatları döşenmektedir. BOTAŞ'a ait Van doğalgaz iletim hattı mevcut olup Van Doğalgaz İşletmesi (VANDAŞ) tarafından dağıtım işlemleri yürütülmektedir. 2008 yılı boyunca 50 km'lik doğalgaz hattı döşenmiş olup yaklaşık 6 yıldır kentte doğalgaz kullanılmaktadır. Kentte doğalgaz abonesi olan konut sayısı ise 2009 yılında 1.064'tür (Van İli Çevre Durum Raporu, 2011)

5.2.2. Elektrik

Van ilinde bütün yerleşim merkezlerinin elektrik altyapısı bulunmaktadır. Van ilinde 7 adet hidro elektrik santrali (HES) bulunmaktadır. İlde ayrıca elektrik üretimi yapan bir de termik santral bulunmaktadır. Engil Gaz Türbinleri termik santralinin kurulu gücü 15 MW'dir.

Harita 21: TRB2 Bölgesi Elektrik Üretim Santralleri

Kaynak: Madencilik ve Enerji MDA

5.2.3. Yenilenebilir Enerji

5.2.3.1. Jeotermal Kaynaklar

Van Gölü çevresi kaplıca kaynaklarının oluşumuna etken faktörler açısından Van-Tatvan fay hattının kuzey ve güney bölümleri iki ayrı özellik göstermektedir. Fay hattının kuzeyinde kalan bölgelerde yakın zamandaki volkanik faaliyetlerin yoğun olmasına bağlı olarak çok sayıda sıcak su kaynağı bulunmaktadır. Fay hattının güneyi ise genel olarak yaşlı jeolojik oluşumlara sahip olmakla birlikte sıcak su kaynağı bakımından fazla zengin değildir. Bunun yanında Van ilinin hemen hemen her bölgesinde maden suları ve kaplıcalar yer alırken, bu kaynakların birçoğunda tesis yer almamaktadır. Ayrıca ulaşım imkânı olmadığından bahsi geçen bu kaynaklar sadece bölge halkı tarafından kullanılmaktadır.

Özalp ilçesinde bulunan **Bolbülük Maden Suyu'nun** sıcaklığı ise 12,50 C düzeyinde olmakla birlikte, su saniyede 8,5 litre kaynamaktadır.

Harita 22: TRB2 Bölgesi Jeotermal Kaynaklar Haritası

Kaynak: AVA Raporu

Jeotermal kaynaklardan elektrik üretilebilmesi için hazne sıcaklığının 200°C ve daha fazla olması gerekmektedir. Günümüzde yeni teknolojilerle birlikte 150°C'ye kadar düşük hazne çıkışlı akışkandan da elektrik üretilebilmektedir. İkili (binary) çevrim santrallerinde çok daha düşük sıcaklıklarda (80-170) elektrik üretmek mümkündür. Bu sistemlerde kaynama noktaları düşük olan iki akışkan (freon vb.) kullanılarak verim artırılabilir, fakat bu akışkanların maliyetleri yüksektir. Dolayısıyla, Van'da bulunan Zilan jeotermal sahasında elektrik üretim santrali kurulması mümkündür.²⁰

²⁰ DAKA Enerji Sektörü MDA, 2015

Tablo 47: TRB2 Bölgesi'nde Bulunan Jeotermal Sahalar

	JEOTERMAL ALAN ADI	SICAK SU DOĞAL ÇIKIŞ ADI	DOĞAL ÇIKIŞ		SONDAJ		
			Sıcaklık	Debi (l/s)	Sıcaklık	Debi (l/s)	Potansiyeli
VAN	ERCİŞ-ZİLAN	ZİLAN	34-80	27	80-105	68	13,56
	ÇALDIRAN	AYRANCI	14-60,8	10,5			
	ÖZALP GÜRPINAR BAŞKALE	BUĞULU	37	5			
		ÇAYBAĞI	61	0,1	87	30	6,53
		YURTBAŞI	25	1,5			
		ÇAMLIK	31-37	1,5			
MUŞ	VARTO		25-32	75			
	DERİK	ABDURRAHMAN PAŞA	25	0,02			
	KAYNARCA		32	0,2			
BİTLİS	NEMRUT	NEMRUT	46-59,5	ÖLÇÜL EMEDİ			
	GÜROYMAK	ÇUKUR	32-39	22			
	GERMAP		40	0,1			
HAKKÂRİ	SARITAŞ-GÖLEBAKAN		39,2-53,7	0,07			

Kaynak: MDA

5.2.3.2. Hidrolik

TRB2 Bölgesi, hidrolik enerjiden elektrik üretme potansiyeli yüksek bir bölgedir. Önemli su kaynakları ise Zap Suyu, Murat Nehri, Engil Çayı, Zilan Deresi ve Karasu Irmağı'dır. Bölgenin toplam enerji potansiyeli 3 654,24 MW yıllık üretim potansiyeli ise 11 968,42 GWh/yıl değerlerindedir. İşletmede olan tesislerimizin yıllık gücü 19,8 MW ve yıllık üretimi 58,7 MWh/yıldır. İşletmede olan enerji amaçlı baraj sayımız henüz 2 tanedir. Bunlar Koçköprü, Zerneke barajlarıdır.

Tablo 48: Van İli Su Kaynakları Potansiyeli

VAN İLİ SU KAYNAKLARI POTANSİYELİ	İL ÇIKIŞI TOPLAM ORTALAMA AKIM ($hm^3/yıl$)
Karasu Çayı	150,77
Gevaş Suyu	30,07
Deliçay	104,48
Memedik Deresi	20,81
Güzelsu Deresi	138,6
Zilan Çayı	327,97
Çatak Çayı	1.367,30
Müküs Çayı	480,77
Bendimahı Çayı	301,2
Toplam Yerüstü Su Potansiyeli	2.921,97
Yeraltı Su Potansiyeli	138,69
TOPLAM POTANSİYEL	3.060,66

(DSİ 17. Bölge Müdürlüğü , 2010)

Van ilinde yürürlükte, uygun bulunan ve lisansı iade edilen elektrik piyasası üretim lisansları listesi tabloda verilmiştir.

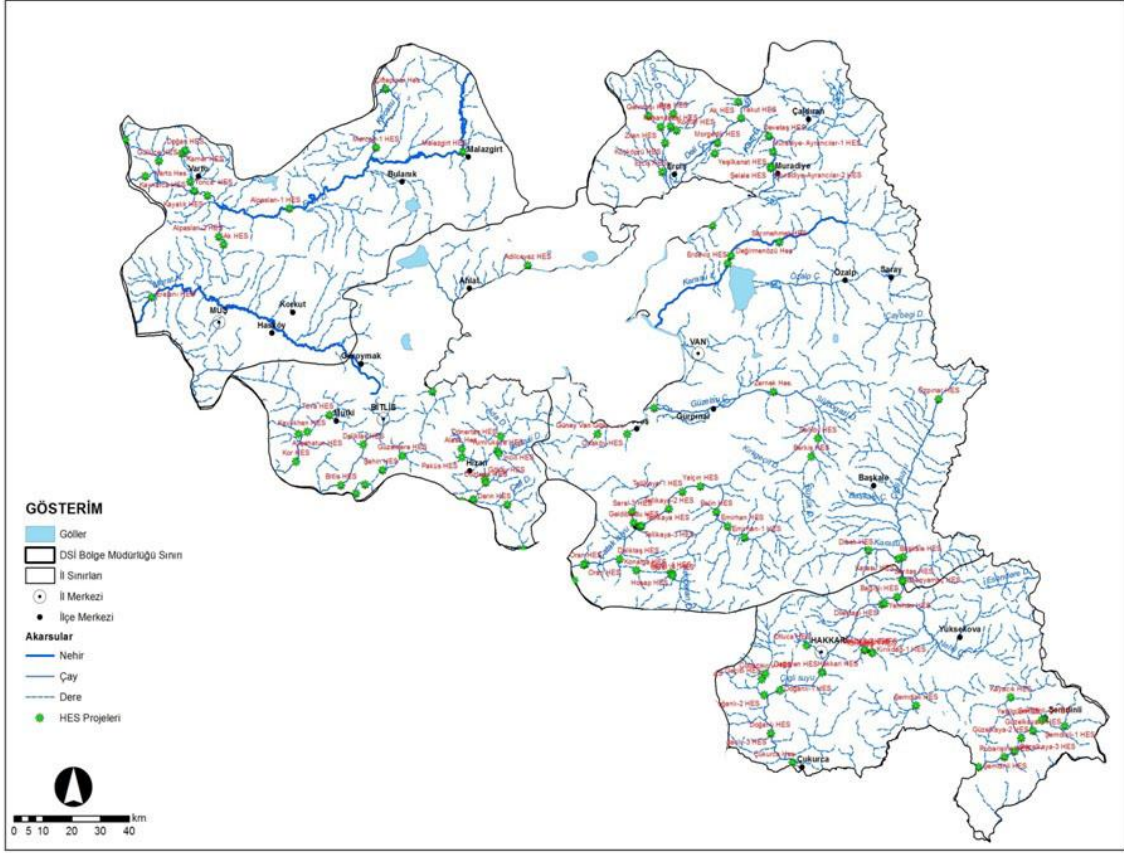
İlçe sınırları içerisinde hiç baraj olmamasına rağmen ilçedeki 2 önemli akarsu olan Karasu ve Memedik çayları su kaynağı potansiyeli olarak öne çıkmaktadır.

Tablo 49: TRB2 Bölgesi Hidroelektrik Santralleri

TESİSİN BULUNDUĞU İL	İşletmedeki Kapasite (MWe)
VAN	
Sarımehtmet HES	3,100
Koçköprü	8,800
Muradiye Ayrancılar HES	41,454
Erciş HES	0,784
Engil HES	1,499
Hoşap HES	3,380

(EPDK , 28.03.2013)

Harita 23: TRB2 Bölgesi'nde Bulunan HES Projeleri

Kaynak: MDA

5.2.3.3. Güneş

TRB2 Bölgesi güneş enerjisinden elektrik üretme potansiyeli yüksek olan bir bölgedir. Aşağıdaki tabloda Türkiye ve TRB2 Bölgesi'nde bulunan iller için günlük ve yıllık olmak üzere ortalama güneşlenme süreleri ve radyasyon değerleri verilmiştir. Tablodan da görüldüğü üzere TRB2 Bölgesi'nde bulunan dört ilin de günlük ortalama radyasyon değerleri Türkiye ortalamasının üzerindedir. Hakkâri, Türkiye'nin en yüksek güneşlenme süresine sahip olan ilidir. Van ili ise Karaman ve Antalya illerinden sonra en yüksek radyasyon değerine ve Hakkâri ilinden sonra en yüksek güneşlenme süresine sahip ilidir.

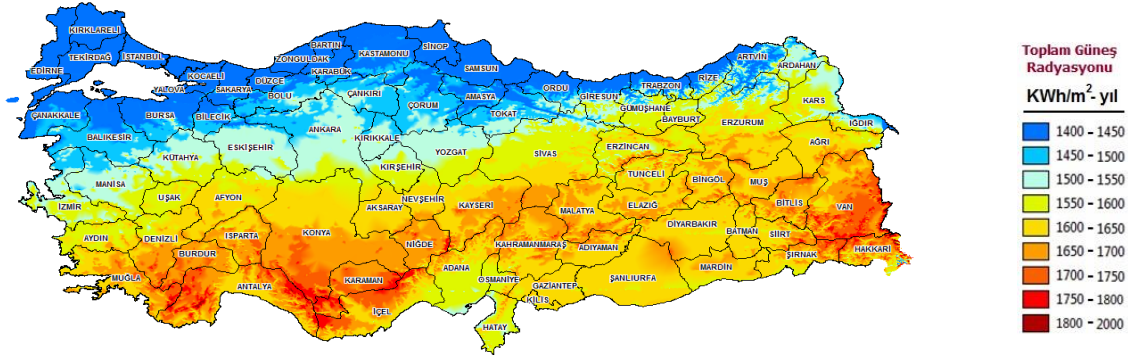
Tablo 50: Türkiye ve TRB2 Bölgesi'nde Bulunan İller için Günlük ve Yıllık Olmak üzere Ortalama Güneşlenme Süreleri ve Radyasyon Değerleri

	TÜRKİYE	VAN	MUŞ	BİTLİS	HAKKARİ
Günlük ortalama güneşlenme süresi (saat)	7,50	8,41	7,36	7,37	9,62
Yıllık ortalama güneşlenme süresi (saat)	2.736,89	3.068,74	2.687,31	2.690,96	3.510,08
Günlük ortalama radyasyon değeri (kWh/m ²)	4,18	4,48	4,36	4,40	4,41
Yıllık ortalama radyasyon değeri (kWh/m ²)	1.524,18	1.635,81	1.591,70	1.604,78	1.610,87

Kaynak: Enerji Sektörü MDA

Güneş enerjisi santrallerinde elektrik üretimini etkileyen faktörler sadece güneşlenme süresi ve radyasyon değerleri değildir. Santralin kurulum yerinin seçimi, maliyet ve güç üretim verimliliği açısından çok önemlidir. Kurulum yeri seçilirken radyasyon değerleri ve güneşlenme süresine ek olarak iklim, rüzgâr hızı, bulutlanma miktarı, gölgelendirme etkisi (etrafta ağaç, bina vb. bulunmaması), arazinin eğimi (eğim olmaması ve güneşe eğimli olması), trafo merkezine yakın olması, ulaşılabilir olması vb. gibi faktörler de göz önünde bulundurulmalıdır. Rakım arttıkça sisteme gelen radyasyon miktarı artmakta, dolayısıyla sistemin verimi artmaktadır. Ayrıca, su kaynaklarına yakın yerlerde de (deniz, göl vb.) (suyun yansıtma özelliğinden dolayı) sisteme gelen radyasyon miktarı artmaktadır (küresel radyasyon). Tüm bu teknik veriler göz önünde bulundurulduğunda, TRB2 Bölge illeri ve özelde Van ili, GES yatırımları açısından Türkiye'de bir mükemmeliyet merkezidir (MDA).

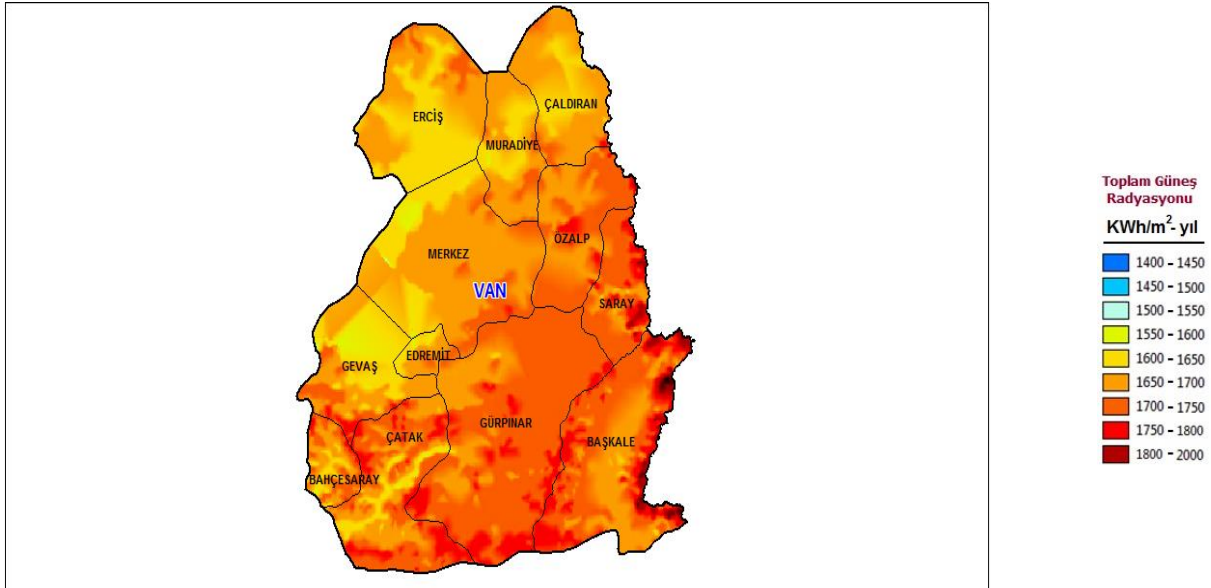
Harita 24: Güneş Enerjisi Potansiyeli Atlası

Kaynak: Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü

İlçe düzeyinde bakıldığında ise Özalp ilçesinin güneş radyasyon değerinin Van Gölü kenarındaki ilçelere nazaran yüksek değerde olduğu görülmektedir.

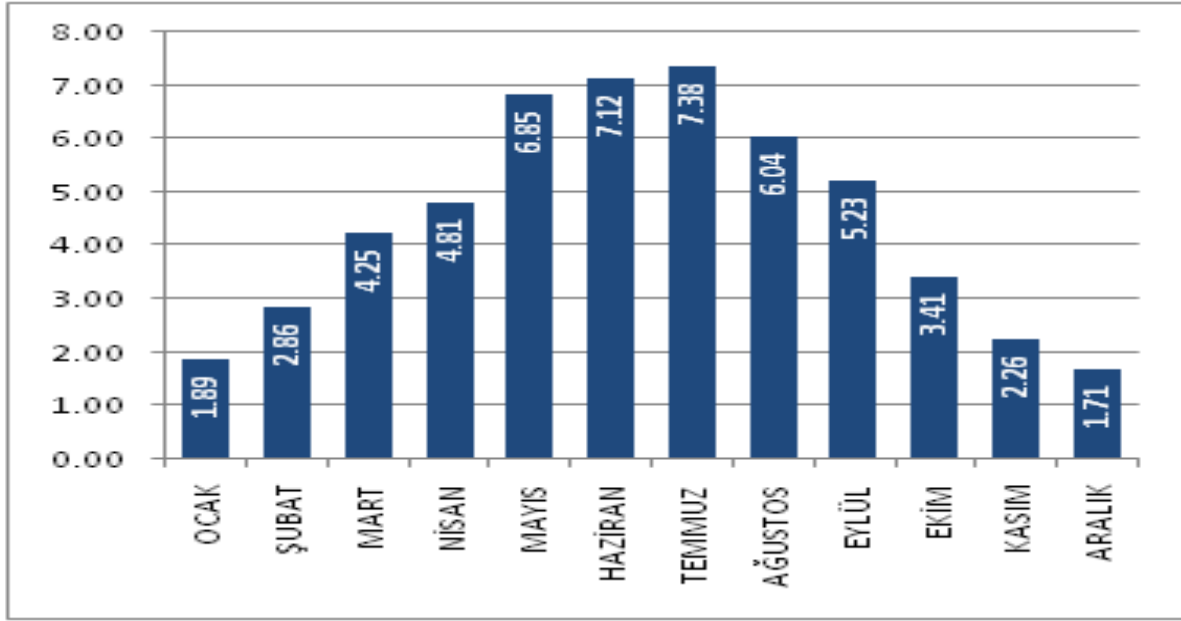
Harita 25: Van İli Güneş Radyasyonu

Kaynak: Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü

Grafik 10' daki grafikte gösterilen veriler Özalp ilçesinin aylık bazda ortalama günlük global radyasyon değerlerini göstermektedir. Global radyasyon değerinin en yüksek olduğu yıl içi süre Temmuz ayına aittir. Özalp ilçesinin aylık bazda ortalama günlük ışınlam şiddetinin 4,48 kWh/m²-gün, yıllık ortalama toplam global radyasyon değerinin ise 1635,81 kWh/m²-yıl (4,48x365) olduğu görülmektedir. Bu değerler Özalp ilçesinin, Türkiye'de güneş enerjisi global radyasyon değerinin en yüksek olduğu bir bölge olduğunu göstermektedir.

Grafik 10: Özalp Global Radyasyon Değeri (KWh/m2-gün)

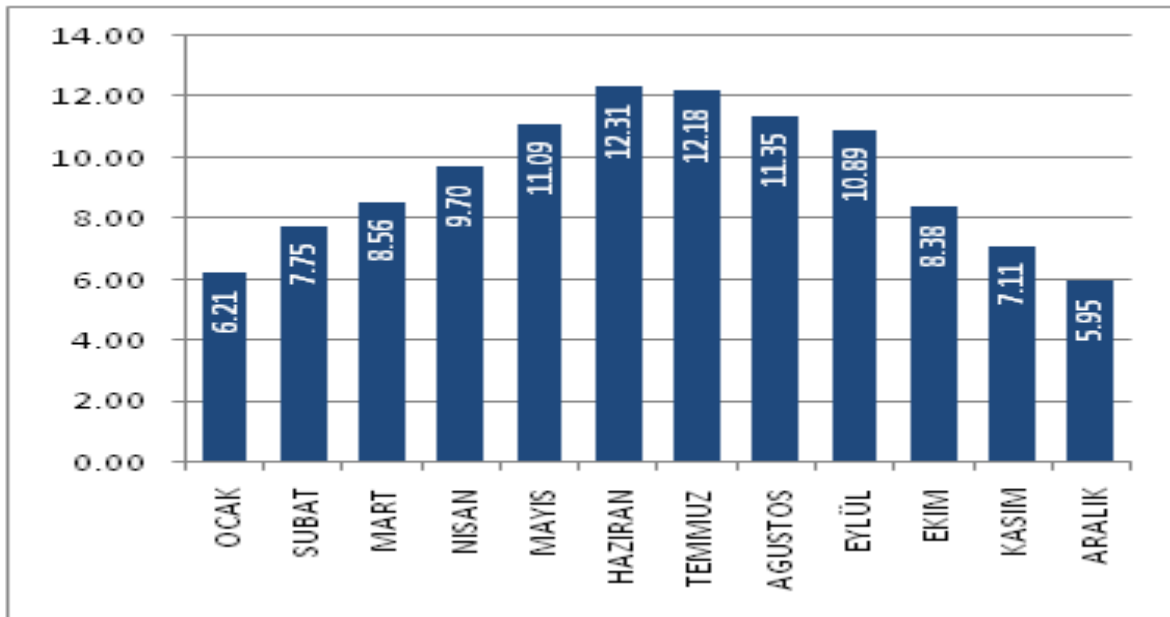

Kaynak: yenilenebilir enerji Genel müdürlüğü

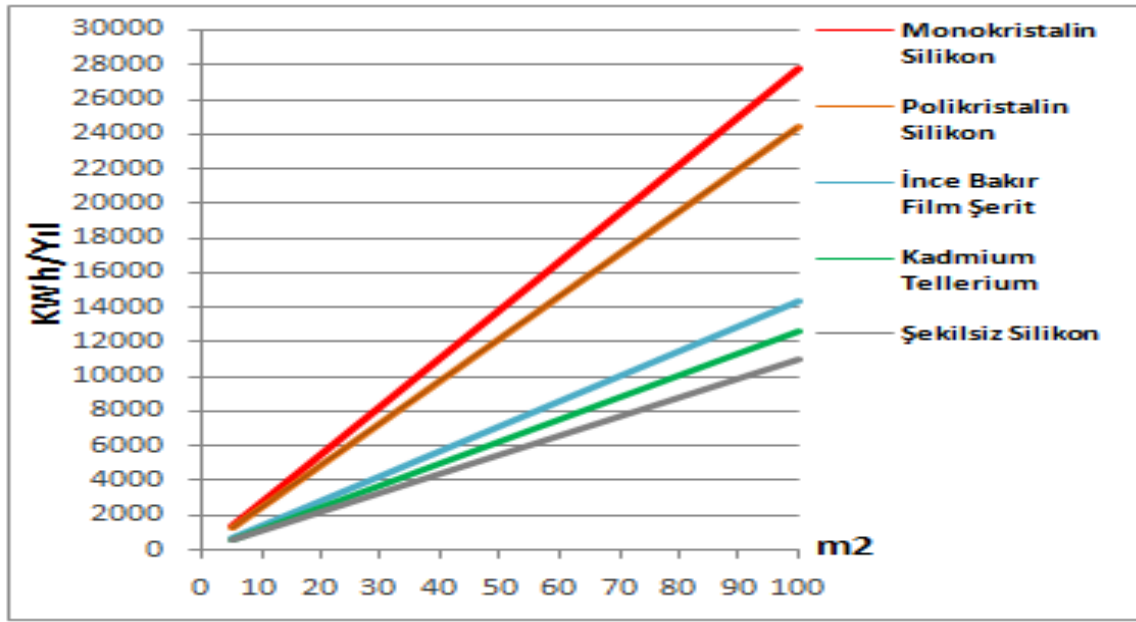
Aşağıdaki grafikte Özalp ilçesinin aylık bazda ortalama güneşlenme süreleri saat süre olarak gösterilmiştir. Güneşlenme süresinin en yüksek olduğu yıl içi süre Haziran ayına aittir. İlçenin aylık bazda ortalama günlük güneşlenme süresinin 8.41 saat-gün, yıllık ortalama toplam güneşlenme süresinin ise 3.068,64 saat-yıl (8,41x365) olduğu görülmektedir.

Bu değerler Van İli'nin güneşlenme süresi bakımından Türkiye ortalamasının çok üzerinde bir değere sahip olduğunu göstermektedir.

Grafik 11: Özalp Güneşlenme Süreleri (saat)

Grafik 12: Özalp PV Tipi-Alan-Üretililecek Enerji (Kwh-Yıl)

6. Sonuç ve Değerlendirme

Tarihi M.Ö. 8-7. yüzyıla dayanan Özalp birçok medeniyetin izlerini bıraktığı bir ilçedir. Van iline göre daha alçak ve düzlük olan ilçe bu yönüyle avantajlı konumdadır. Düz coğrafyanın bir etkisi olarak ilçe topraklarının yaklaşık %70' ini kaplayan çayır ve mera alanlarına sahip olmasıyla da hayvancılığın odak merkezi olma konumunda bir ilçedir.

Ekonomisi tamamen tarıma dayalı olan Özalp ilçesi, bitkisel üretim bakımından ürün çeşitliliğinin düşük olduğu bir ilçedir. İlçe nüfusunun önemli bir kısmı tarımdan beslenmektedir. Fakat ekilen ürünlerin verimi genelde Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. Yine yapılan araştırmalara göre ilçede yüksek verim elde edilebilecek ürünlerin ekiminin yapılmadığı görülmektedir. Düşük miktarda kayısı ve hıyar dışında sebze ve meyvenin yetiştirilmediği Özalp ilçesi, yalnızca buğdayda üretim miktarı bakımından avantajlıdır. İlçenin büyük bölümünü kaplayan organik madde bakımından zengin kestane rengi topraklar tahıl tarımına oldukça elverişlidir.

Ayrıca geçmiş yıllarda üretilen taze fasulye, ilçenin Türkiye ortalamasının üzerinde verim elde ettiği tek bitkisel üründür. Bu çerçevede Özalp ilçesindeki bitkisel üretimde Van ilinin diğer ilçeleri ve il ölçeği göz önüne alarak yem bitkileri ve hububat üretiminin gerçekleştirilmesi uygundur. Özellikle sert iklim özellikleri olan soğuk ve kurağa dayanıklı korunga yem bitkisi ve arpa başlıca avantajlı ürünlerdir. Bundan dolayı ilçede çiftçilere yönelik gerekli eğitim ve desteklerin verilmesi verimin artması için büyük önem arz etmektedir.

Hayvancılıkta ise Özalp ilçesinde küçükbaş hayvancılığın öne çıktığı görülmektedir. Özellikle nadas, anız ve tarıma elverişli olmayan tarım arazilerinin değerlendirilmesinde avantaj sahibi olan küçükbaş hayvancılık faaliyetleri için ilçe oldukça elverişlidir. Ayrıca Özalp ilçesi, küçükbaş hayvancılıkta da diğer

İlçeleri destekleyebilecek özelliklere sahiptir. Büyükbaş hayvancılıkta yalnızca yerli ırk sığırcılıkta diğer ilçelere göre üretim miktarında avantajlı olan Özalp ilçesi, kültür sığırcılığında da orta derecede avantajlıdır. Bu bağlamda Özalp ilçesinde yerli ve kültür ırkı sığırcılığının geliştirilmesi önem taşımaktadır.

İlçede sanayi gelişimine bakıldığında tarım ve hizmet sektörünün ön planda olduğu ve sanayinin geri planda kaldığı görülmektedir. İlçenin uzun vadede kalkınmasın önünü açmak için ilçede sanayileşmenin bir an önce başlaması ve ivmelenerek devam etmesi gerekmektedir. Özellikle ilçede tarımı yapılan ürünlerin kullanıldığı ve yine hayvancılık ile alakalı sanayi kollarının gelişmesi açısından ciddi potansiyele sahiptir.

Bunun yanında Özalp ilçesi İran kent merkezi-Kapıköy Sınır Kapısı arasındaki konumu ile ticaret sektöründe gelişmeye aday bir ilçe konumundadır.

Kentlerde sanayinin hızla gelişmesi ve iş imkanlarının daha fazla olması sebebiyle ilçe hem kent merkezine hem de şehir dışına yoğun göç vermektedir. Bu durum her ne kadar dezavantaj olsa da ilçedeki genç nüfus varlığı avantaja dönüştürülebilir.

Bunların dışında yeraltı zenginlikleri ile avantajlı olan ilçede krom demir ve kireçtaşı yatakları bulunmaktadır. Krom dışında kireçtaşı işletmelerine sahip olan ilçe, inşaat ve yapı gibi sanayi kollarının gelişmesine açık durumdadır.

ÖZALP İLÇESİ:

Mevcut durumda tarımın ön planda olduğu Özalp İlçemiz, özellikle gelecek açısından Van ili ekonomisinin sürdürülebilir gelişimi açısından stratejik bir konuma sahiptir

Özalp İlçesinin Potansiyel Alanları

Özalp mevcut durumda yalnızca tarım sektörüne odaklı bir yapıdadır. Ancak Özalp ve Saray ilçelerinin coğrafi konumu göz önüne alındığında başta dış ticaret olmak üzere gelecek açısından ticaret sektörü açısından stratejik bir öneme sahip olduğu görülmektedir. Bu kapsamda Van kent merkezi ile birlikte Van ilinin en önemli ticaret sektörü gelişim alanı olarak öngörülmektedir. Bu bağlamda Van ilinin Ana Ticaret Aksı olarak ticaret sektörüne destek verebilecek lojistik sektörünün gelişim alanı olabilecek konumdadır.

Bunun yanında Lojistik Kent ve ticaret merkezleri yatırımlarının yapılabileceği aynı zamanda tarım sektörünü destekleyebilecek bir özelliğe sahiptir.

Özalp İlçesinde Öne çıkan Sektörler

Özalp ilçemiz Tarım ve Hayvancılık, Ticaret ve Lojistik, Sanayi ve Turizm sektörlerinde ön plana çıkmaktadır.

Özalp İlçesi 2023 Vizyonu:

“Van İli Ticaret, Patates Üretimi, Seracılık Gelişim Koridoru Olmak”

Özalp ilçesi için Hedefler

- Tarımsal Üretimdeki Rekabet Gücünün Artırılması
- Tarımda Kaynakların Etkin Kullanılması
- Dış Ticaretin Geliştirilmesi

Özalp İlçesinin Önemli Projeleri

- İlçede konaklama ve dinlenme tesislerinin yapımı teşvik edilmesi,
- Özalp Sosyal Hizmet Merkezi yatırımı tamamlanması,
- İlçede süt toplama merkezlerinin kurulması,
- Parçalı arazilerin toplulaştırılması,
- Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılığın desteklenmesi,
- Alternatif tarımsal ürünlerin yaygınlaştırılması (Patates ve sarımsak gibi)
- Tarım arazilerinde yem bitkileri yetiştiriciliğinin geliştirilmesi,
- Bölge içerisinde sulama kanalları ve altyapısının geliştirilmesi
- Basınçlı-damla sulama vb. teknolojiler kullanılması,
- Gerek bitkisel gerekse de hayvansal üretim faaliyetleri için geçerli olan bilinçlendirme çalışmalarının yapılması ve geliştirilmesi,
- Tarımsal üretimde örgütlenme ve işbirliği düzeyinin artırılması,
- Tarımda makine ve ekipman kullanımının yaygınlaştırılması,
- Tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin artırılması ve geliştirilmesi,
- Mevcut hayvan barınaklarının havalandırma, temizlik vb. altyapı koşullarının iyileştirilmesi,
- Bölge şartlarına uygun modern barınak tipinin belirlenmesi, belirlenen tip barınakların oluşturulması ve yaygınlaştırılması

Kaynakça

1. DAKA Alansal Varlık Araştırması, 2014
2. DAKA Küçükbaş Hayvancılık Çalıştay Raporu, 8-9 Haziran 2012
3. DAKA Mevcut Durum Analizi, 2014
4. DAKA Vizyon 2023, 2014
5. DAKA Uluslararası Rekabetçilik Analizi (URA)

6. DAKA Tarım ve Hayvancılık Mevcut Durum Analizi, 2015
7. DAKA Madencilik ve Enerji Mevcut Durum Analizi, 2015
8. DAKA Sanayi Mevcut Durum Analizi, 2015
9. DAKA Turizm Mevcut Durum Analizi, 2015
10. Van İli Çevre Durum Raporu, 2011
11. Van İli Çevre Durum Raporu, 2014
12. Van İl Özel İdaresi İçme Suları Şebekeli ve Şebekesiz Durum Cetveli, 2014
13. Muş, Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009
14. Seyitoğulları, M. A., 2009, Özalp İlçesi ve Yakın Çevresinin Fiziki Coğrafya Özellikleri
15. Van Valiliği (<http://www.van.gov.tr>)
16. Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (<http://www.daka.org.tr>)
17. Van İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (<http://www.vankulturturizm.gov.tr>)
18. Karayolları 11. Bölge Müdürlüğü (<http://www.kgm.gov.tr>)
19. SGK İstatistikleri, 2016 (<http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/tr/kurumsal/istatistikler>)
20. TÜİK (www.tuik.gov.tr)
21. Yüzüncü Yıl Üniversitesi (www.yyu.edu.tr)
22. Gürpınar Kaymakamlığı (<http://www.gurpinar.gov.tr>)
23. Gürpınar Belediyesi (<http://www.van-gurpinar.bel.tr>)
24. TOBB (<http://sanayi.tobb.org.tr>)
25. Yerel net (<http://www.yerelnet.org.tr/ilceler/ilce.php?ilceid=199080>)
26. Enerji Atlası (<http://www.enerjiatlasi.com/sehir/van>)
27. Dernekler Dairesi Başkanlığı (<https://www.dernekler.gov.tr>)